

ЛЕЗГИ

Газет

**Жуван Ватан,
ватанэгълияр хуьх!**

13-АПРЕЛДИЗ йикъан сятдин 4-даз Р.Гьамзатован тварунихъ галай Милли библиотекада ФЛНКА-дин Жегилрин департаментди Дагъустандин халкъдин шаир, зурба арифдар **Стал СУЛЕЙМАНАН** 145 йисан юбилейдиз талукъ мярекат-яратмишунрин вечер кыле тухузва.

И мярекат Жегилрин департаментди Дагъустанда сифте яз кыле тухузвай члехи серенжем хъуниз килигна, анал и тешкилатдихъ вичихъ галазни, адан мурадрыхъ, макъсадрыхъ, ийиз кланзавай крарихъ галазни танишарда.

Мярекатдин кылин пай "XX асирдин Гомеран" уьмуьрдиз ва яратмишунриз талукъарнава. Кылин фикир члехи шаирдин ирсиникай акъалтзавай несилар тербияламышунин карда авай метлебдиз ва ам ишлемишзавай тегъердиз гуда. Чна мярекатдиз чи яратмишдай интеллигенциядин, общественностдин, члехи шаирдин ирсинал ашукъбурун гегенш къатар атун вилив хуьзва. Гъа жергедай Дагъустандин амай миллетрикайни.

1920 – йисалай акъатзава

№ 15 (10608) хемис 10 – апрель, 2014 – йис WWW.LEZGI.ETNOSMI.RU

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 10 манат

Цийи эцигунар ишлемишиз вахкана

Хъсан чешне

4-апрелдиз, Буйнакский районда мугъманвиле авай члавуз, республикадин Кыл Рамазан Абдулатипова пуд объект - Эрпели хуьре участковый больница, Агъа Къазанище хуьре школадиз фидай яш тахъанвай аялрин идара ва Атлан-аул хуьре цемент гъазурдай комбинат ишлемишиз вахкунин мярекатда ишти-ракна.

Мугъманвиле авай члавуз республикадин Кылихъ РД-дин Халкъдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидов, Центральный территориальный округда РД-дин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векил Шамил Зайналов, РД-дин Кылин ва Гьукуматдин Администрациядин Руководительдин заместитель Исмаил Эфендиев, республикадин парламентдин са жерге депутаттар, министерствойринни ведомствойрин руководителар галай.

► 2

Агъалияр къабулна

ЧИ КОРР.

4-апрелдиз РД-дин Халкъдин Собранидин депутат, ДГТУ-дин ректор **Тагъир ИСМАИЛОВА** вичин кабинетда жуьреба-жуьре арзаяр гъаз атанвай агъалияр къабулна. Абурун арадай яз, чпин аялар са бязи себебралди вузрай акъуднавай пуд арзачини куьмек тлалабиз атанвай. Тагъир Абдурашидовича абуруз дикъетдивди яб гана ва а аялар вузрай акъудунин себебар чирун патал талукъ тир ректоратрай онлайн режимда аваз себебар чир хъайида-лай къулухъ депутатди диде-бубайриз абурун аялриз вузда чирвилер къачун патал мад са мумкинвал хгудайди хиве къуна.

Депутатдивай куьмек тлалабиз атанвай аразачияр мадни авай. Мисал яз, Махачкъала шегъердин агъали Надежда Прокопенкоди чеб яшамаш жезвай "Монтажник" твар алай поселокда 2013-йисан зулалай инихъ дигидай яд атанвайдакай хабар гана. И месэладай кыл акъудун ва, талукъ тир комиссия тешкилна, арадал атанвай татугай гьалар чкадал ахтармишун патал шегъердин администрациядиз чар ракърун депутади вичин куьмекчидал тапшурмишна.

Приемныйдиз атанвай арзачийрин тлалабунар депутатди садни фикир тагана тунач. Т.Исмаилова арзачийрик къалабулух кутазвай гьар са месэла геждад вегьин тавуна гьалун патал талукъ тир серенжамар къабулдайди хиве къуна.

Сагърай лагъана

Хадижат МАМЕДОВА

Са къадар вахт идалай вилик РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Владимир Ашурбегова Ахцегъ райцентрадин агъалийриз цин патахъай авай дарвал алудунин макъсадалди 12,5 метр алай 3 турба чара авунин гаф ганвай. Ингъе и йикъара ада гайи гаф кылизни акъудна. В.Ашурбегова мадни 3 турба гун хиве къуна. Райондин руководитводи чпин дердияр жуванбур хъиз къунай хуьрун агъалийрин тварунихъай депутатдиз риклин сидкъидай пара сагърай лагъана.

► 6

Важиблукъ месэлаяр гьалзава

ХУЬРЕРА ГУЬРУЪШАР

ЧИ КОРР.

"Ахцегъ район" МР-дин кыл Осман АБДУЛКЕРИМОВА райондин хуьрерин тлал алай месэлайриз еке фикир гузва. Ада, муьквал-муьквал хуьрериз физ, чкайрал агъалийрихъ галаз гуьруьшар кыле тухузва ва абурук къалабулух кутазвай месэлаяр чкадин администрациядин руководитводихъ галаз санал веревирдзава, герек тир серенжамар къабулзава.

ИкI, и муьквара "Ахцегъ район" МР-дин кыл **О.АБДУЛКЕРИМОВАННИ** "Цуругърин хуьр" СП-дин кыл **Ш.МЕРДАНОВАН** гуьруьш кыле фена. Анал абуру хуьрун вилик акъвазнавай са жерге тлал алай месэлайрикай рахана ва абуру гьалдай рекъер-хуьлер жагъуриз алахъна.

Гуьруьшда гьакIни "Ахцегъ район" МР-дин администрациядин заместитель **А.ШУАЕВА**, райондин УСХ-дин начальник **Х.РАМАЗАНОВА**, райондин администрацияда чилерин, эменидин ва архитектурадин крарал машгъл отделдиз регъбервал гузвай **А.МОЛЛАЛИЕВА**, райондин

гъахъ-гьисаб тухудай палатадин председател Р.Сулейманова, са жерге СМИ-рин векилри ва масабуру иштиракна.

Анал Цуругърин хуьрун кыл Ш.Мерданова 2013-йисуз хуьрун администра-

цияди кыле тухванвай кваллахрикай гегенш доклад авуна. Ада къейд авурвал, алай вахтунда хуьре 1903 агъали яшамаш

► 6

ВАТАНПЕРЕСВАЛ

Меликоврин тухумдин кар офицерин къуд лагъай несилди: Россиядин къайдаяр хуьдай органдин старший лейтенант Алим Михайлович Меликова ва ОДОН-дин полкарикай сана ротадин командир яз Григорий Михайлович Меликова давамарзава.

► 4

СПОРТ

Спортсменди вичиз къаюмвалзавай имидиз - Докъузпарадин райадминистрациядин кыл Абдурагим Алискероваз, райондин регъбер Керимхан Абасоваз ва "Балтика" компаниядин дилер Альберт Мирзерагимоваз чухсагъл лугъузва.

► 22

Къилин редактордин гаф Вун вуж ятла лагъ

Рагъ яни вун,
Варз яни вун?
Вун вуч ятла лагъ!

Инсан икъван гуьрчег жедан,

Аман Сад Аллагъ?! - лагъанва лезги халкъдин са манида. Аквазвайвал, чна чаз ала, багъа, ширин гъар са кас. Ракъинивни Вацрав гекъизава. Дегъ девирра чи улубубайрини абуруз икрамзавай. Вучиз лагъайтла и дуьньядин гьерекатни берекат, асул гьисабдай, гъабурулай аслу тирди чизвай.

Рагъ, Варз, Чил, Цав, Инсан... миллионралди маса вири затларал чпин тварар ала. Адамалайни Гъавадилай башламышна гъар са инсандални - вичин твар. Килиг садра, Къурагъ райондин Штурин хуьряй тир дагъви хци - Гъусейнов Мегъамеда - чун вичин алакунралди, вичин веледрин алакунралди гьикл ирид цавариз хжакнатла. "Заз вуну ва твар лагъ, за ваз вун вуж ятла лугъуда" гъавайда лугъузвач халкъди.

Куйне фикир ганатла, Лезгинцев Михаил Васильевичаз диде-бубади чи пайгъамбар Мегъамедан твар ганай. Рамазан Къадирова Чечен Республикада шаз хайи ва чпиз Мегъамед пайгъамбардин твар гайи аялрин диде-бубайриз пулдин еке пишкешар гайидини виридаз чизва. Вучиз ада и кар авуна? Чехи хъайила чпел Мегъамед пайгъамбардин твар алайди аннамисун, гунагъ кардиз рехъ тагун патал, гьелбетда.

Лезги халкъдихъ аялрал тварар эцигдай вичин къайда-яр, истемисунар авайди я. Чехи бубадин твар, адет яз, жезмай къван чехи хци вичин хцел эцигда. Жъуреба-жъуре себбералди чехи стхадиз ахтин мумкинвал тахъайла, анжах ахпа амайбурувай чехи бубадин твар, чехи стхадивай ихтияр къачуна, чпин рухвайрикой садал эцигиз жеда.

Дуьнья, гьелбетда, дегиш жезва. Адахъ галаз санал чунни. Къе чехи бубадин твар неинки рухвайри, гьакл рушарини чпин рухвайрал эцигзава. Вучиз эцигдач къван, эгер чехи буба чпиз гъакъван ширин, ала ятла, халкъдин патай ада еке гьурмет къазанмишнаватла?!

Сада вичин аялди чи халкъдин милли тварарив къан тийизвай твар гана лугъуз, бязибуру наразивилерни къалурда. Ихътинбурувай за чи лезги халкъ гзаф къени, дуствал хуьнал рикл алайди тирди садрани рикелай ракъур тавун тлалабава. Анжах и кар себегъ яз чпихъ галаз санал къвалахай маса миллиетрин рухвайрин, рушарин тварарни эцигзава абуру чпин веледрал. Мадни, клел-хъинин, чпин культурадиди дережадал гьалтайлани лезгийр къулухъ галамайбурун жергеда авач. Ленинан твар алай атомдин гимидин генеральный конструктор Генрих Гьасанова къве сеферда Социализмдин Зегъметдин Игитвилдин твар къазанмишна. Машгъур геолог Азиз Алискерован твар Магаданский областда авай са шегъердал эцигнава. Ихътин мисалар мадни гъиз жеда.

Эгер куйн Сулейман-Стальский райондин администрациядиз илифайтла, ана квел Велиев Савин, Абакаров Рудин, Оружев Лацис дуьшуьш хъун мумкин я. Советрин чехи энциклопедиядиз вил вегъейтла, квез анай Савин фамилия алай машгъур алимар, иконар хъейбуру, тарихчияр, артистар, гъатта Ивановский областда авай Савинский райондин Савино поселокни кваз жагъида. Чидач ман, Велиев Савинан диде-бубади адал и твар гьик кар себегъ яз эцигнатла. "Рудин" Иван Сергеевич Тургеневан романдин тварни я, адан къилин игитдин тварни. Латвиядин писатель Вилис Тенисович Лацис и республикадин Министррин Советдин Председателни хъанай. Адан "Пурфан" ("Буря") твар алай роман-эпопея, "Цийи къерехдив" ("К новому берегу") роман 1949 ва 1952-йисара Сталинский премияр гуниз лайихлу хъанай. Ам гьакл Ленинан пуд ордендин иесини тир.

Ингъе гьихътин лайихлу ксарин тварар эцигнаватла чпин аялрал чи халкъдин бязи диде-бубайри. Гъа са вахтунда йисан вири варцарин, январдилай башламышна декабрдилай жкечна, тварарни ала чи рухвайрал. Жъуреба-жъуре цийи техникадин тварарни, гьелбетда. Идани чи халкъди вахтунихъ галаз санал камар къачузвайдан гъакъиндай шагъидвалзава.

Инал заз ихътин делиларни гъиз кланзава. "Российский газетда" къейднавайвал, алатай йисуз чи уьлкведин меркез тир Москва шегъерда 136,8 агъзур аял хана, яни 2012-йисав гекъигайла 2,3 агъзур аял гзаф. Диде-бубайри 3200 гададиз Артем, 2700 рушаз София тварар гана. Къвед лагъай чкадал Александри Мария, пуд лагъай чкадал Максимни Анастасия хъана. Бязи диде-бубайри чпин аялрал гьакл Легенда, Ляля, Алиса-Нефертити, Океан, Ангел, Огнеслав, Космос, Скаль, гъатта Максим-Москва тварар эцигна.

Аквазвайвал, амай халкъарин векилрини, аялриз тварар гуниг жигъетдай, чи халкъди хъиз, вахтунихъ галаз санал виликди камар къачузва. Яни чун тек туш. Ятлани, гъа урус халкъди хъиз, чнани жезмай къван жуван лезги халкъдиз хас тварарал амал авуртла хъсан я. Чахъни чи Шарвилияр, Гъажи-Давудар, Стлал Сулейманар, Къуьчхуьр Саидар, Ярагъ Мегъамедар тлимил авач эхир. Гъар гьикл хъайитлани, къилинди, чи невар, винидихъ за къейднавай халкъдин манида лагъанвайвал, чпин тварар виридан мецерал анжах хъсан патухъай жедайбуру хъун я.

Мегъамед Сулейманов - Махачкъаладин мэр

7-апрелдиз Дагъустандин Къил Рамазан Абдулатипова Республикадин меркездин мэриядин активный залда Махачкъаладин актив шегъердин мэрдin везифаяр тамамарзавайди яз тайнарнавай Мегъамед Сулеймановахъ галаз танишарна.

адаз меркезда къайда тунин карда куймек гун лазим я".

Дагъустандин Къили шегъердин цийи руководстводин къвалахда эвелимжи нубатдин чкадал эцигна кланзавай везифаяр раижна. А везифаярни куйчейра, къвалерин подъездра михъивал, базарра къайда тун таъминаруникай; транспортдин система кутугай гьалдиз гъуникай ибарат я. Амма тайин серенжемар къабулдайла, агъалийриз зиян хлдайвал авуна кландач. Маршрутний таксийрин чкадал автобусрин маршруттар ачухун лазим я, базаррикай рахайтла, абур шегъердин къерехдиз акъудунин патухъай фагъум-фикир авун лазим я, амма и члавуз базариз фин инсанриз къулай жедайвал авунни рикелай ракъурун виже къведач. Рамазан Абдулатипован фикирдалди, Каспийскдихъ галаз сад хъхъунни фикирда къуналди, шегъердин эцигунар къиле тухунин барадай ерилу план гъазурун чарасуз я.

"Чаз Махачкъала шегъер къвалахдин сириштада гъатна кланзава. Махачкъала цийи дережадиз хжакун патал цийиикла къвалахиз чирун герек я. За умуд кутазвайвал, вичин жергейра хъсан хейлин пешекарар авай шегъердин активдилай, чпин арада машгъур хейлин ксар авай депутатрин собранидилай цийи мэрдихъ галаз санал чи меркез дуьз-

гуйн гьалдиз гъиз жеда", - инанмишвал къалурна Республикадин Къили. Ахпа ада шегъердин актив Махачкъаладин мэрдin везифаяр тамамарзавайди тир Мегъамед Сулеймановахъ галаз танишарна. Ада, вичин нубатдай яз, ихтибар авунай Рамазан Абдулатиповаз сагърай лагъана ва ам, къватл хъанвайбурухъ элкьвена, рахана.

"За меркездин вири агъалийри куймек гуник умуд кутазва. Абур шегъердин администрациядихъ инанмиш хъун лазим я. Чна шегъергълийрин яшайиш авайдалай хъсанди, лайихлуди, ерилуди хъун патал, абур михъи, гуьрчег, аваданламишнавай шегъерда яшамисун хъун патал мумкин тир вири крар ийида. Махачкъала - им республикадин чин я. Чна адан клалуб фикир желбдайди авун лазим я. Шегъерда чна чеб энгел тавуна, къуватар сад авуна гъална кланзавай хейлин месэляяр къватл хъанва. Заз сад хътин фикиррал алай, Рамазан Гъажим урадовича теклифзавай хътин еришда аваз къвалахиз гъазур тир, кардин гъавурда аваз къвалах бажармишиз алакьдай ксар герек я. Зунни гъа и саягъда къвалахиз алахъда. Вири руководителри пешекарвилелди, савадлудакъаз къвалахун важиблу я; чаз гъундуьр дережадин пешекарар герек къведа. Чун са команда, чи республикадин Къилин команда тирдан патухъай заз гъа сифтегъан йикъалай тагъкимариз кланзава". Ада шегъердин администрациядин руководствода кадрйрихъ галаз алакьалу дегишвилер хъун мумкин тирдаклай лагъана.

Къвалахдин эвелимжи нубатда фикир гана кланзавай терефрин жергедай яз Мегъамед Сулейманова шегъер аваданламишунин, алай аямдин къурулушар арадал гъуни, къватлзавай налогрин къадар артухарунин, общественный транспортдин къвалах пайгардик кутунин, гъевечи ва юкъван бизнесдиз куймек гуниг, инвесторар желб авунин барадай фикирдиз къачунвай серенжемерикай лагъана.

Цийи эцигунар ишлемишиз вахкана

Хъсан чешне

1 <

Больница ишлемишуниз вахкунихъ галаз алакьалу мярекатдал рахадай члавуз республикадин Къил Рамазан Абдулатипова чи хуьрер аваданламишуниз - гъар са хуьре гъам школа, гъам амбулатория, гъам аялрин идара хъуниз кьетлен фикир гузвайди къейдна. Шегъерра хъиз, хуьрерани агъалийриз образованидин, медицинадин ва маса рекъерай къуллугъар авунин патухъай къайгъу члугъаз чалишмиш жезва.

Территорияр яшайишдин жигъетдай и саягъда вилик тухун чарасуз тирди Россиядин Президент Владимир Путинан майдин указра къалурнава.

Мугъманар, Эрпелида хъиз, Агъа Къазанище хуьруьн агъалийрини хушдаказ къаршиламышна. И чехи хуьре школадиз фидай яш тахъанвай аялрин идарайралди таъминарунин месэла и члавалди хцидаказ вилик акъвазнавай.

Ина ишлемишиз вахканвай аялрин бахчадиз "Мах" твар ганва. 4-апрелдиз 140 аял ва абурун диде-бу-

баяр патал мах гъакъикъатдиз элкьвена. Икл хъун патал, 125 миллион манатдин такъатар серфна. Идаклай 100 миллион манатдилай виниз пулдин такъатар федеральный бюджетдай чара авурди я. Къазанищедин аялар бахтлубур яз чехи хъун, абур вири терефрихъай пайгардаказ вилик фин патал и бахчада лазим тир вири шартлар яратмишнава.

4-апрелдиз Буйнакский районда ишлемишиз вахкай пуд лагъай объект муькуь къве объектдилай квелди тафаватлу я лагъайтла, ам къилдин касдин инвестициярин гьисабдай эцигнавайди я. Чаз хусуи цемент герек тирдан патухъай фадлай лугъузвайди тир. И барадай гъакъикъи кам проектдин инвестор Гъамид Алигишева къачуна. Гьелбетда, цемент гъазурдай цийи комбинатдивай республикадин игтияр гъелелиг тамамвилелди таъминариз жедач - ишлемишиз вахузвайди анжах сад лагъай линия я эхир. Амма гъадавайни цементдин къиметдиз аквадайвал таъсир ийиз жеда, цемент дамишунихъ галаз алакьалу харжияр тлимил жеда вучиз лагъайтла, чаз герек це-

ментдин са къадар пай чи республикадин сергъятдилай къерехдай, гъатта, маса уьлквейрай - Ирандай, Туркиядай гъизвайди тир. Сад лагъай линия ишлемишиз вахкунуи къвалахдин виш чка тешкилдай, райондин бюджетдиз къезвай налогрин пуларин къадар аквадайвал артухардай мумкинвал гуда.

Идан патухъай комбинат ачухунихъ галаз алакьалу шадвилдин мярекатдал лагъана. Республикадин Къили кьетлендаказ къейд авурвал, чун къецепатай атана са ни ятлани республика вилик фин патал такъатар чара авунал вил алаз акъвазна кландач. Мумкинвал авай гъар сада вичиз ва масабурзни менфят жедайвал и кар авун лазим я. Са нивай ятлани ихътин комбинатар, масадбурувай агропромышленный комплекс, пуд лагъайбурувайни яшайишдин объекттар ишлемишун патал такъатар чара ийиз жеда. Гъамид Алигишева авунвай кар чешне къачунни лайихлуди я. Ихътин крарик къил кутаз хъайитла, чавай санал тир чалишмишвилералди багъри республика къачел ахкъалдариз жеда.

Абдусалам Гьусейнован 75 йис

Арифдаррин сердер

Адаз чан аламаз гьумбет эцигнава

Мегьамед ИБРАГЬИМОВ

“Уьмуьр гьевчи са лезге я. Амма адан гегьеншвал гьикьванди жедатла инсандилай вичелай аслу я”, - лагьанай кинодинни театрдин машгьур актер, кинорежиссер **Александр АБДУЛОВА**. Гьакьикьатдани, вири сад тир Аллагьдин кьадардалди жезватлани, чи уьмуьр баркаллуди хьунни тахьун, анжах чи гьиле ава. “Зегьметди инсандал баркалла гьиди” лугьуда уьмуьрдин укьуь-цуру акунвайбуру. Метлеблу и гафар яшайишдин, уьмуьрдин кьилин лозунгдиз элкьвенва. Лезги чилел шукур хьайи Халикьди зурба бажарагь, алакьунар авай рухварьни рушар гзаф халкьна. Инлай кьулухьни чи миллетдин ад виниз акьуддай кьегьалар майдандиз мадни пайда жада. Баркаллу рекьер несилри давамарда. Им тлебиатдин кьанун я. Неинки са Дагьларин уьлкведа машгьур хьанвай Алкадарскийрин сейли сихилдиз вил вегьейла, и кар тестикь жезва. Зурба арифдар, алим-тарихчи Алкьвадар Гьасан эфенди и тухумдин виридалайни баркаллу векилрикой сад я. Адан кьелемдикий жкатнавай “Асари Дагьустан” ктаб вири халкь патал вичиз кьимет авачир ядигар я. Чаз камалэгьлидин маса яратмишунари малум я, мисал яз, “Диван ал Мамнун”, “Джираб ал Мамнун”. Гьайиф хьи, абур гьелелиг урус чалаз таржума авунвач.

Алкадарский сихилди Дагьларин уьлкведиз ва гьакьни Россиядиз жуьреба-жуьре рекьерай машгьур алимар ганва. Гьасан эфендин невейри медицинадин, образованидин, культурадин, илимдин хилера тарифлудаказ кьвалахзава. Абурукай хейлинбуру машгьурвиллин вини дережар мутьлугьарнава: субмаринайрин конструктор Генрих Гьасанов, композитор Готфрид Гьасанов, востоковед Амри Шихсаидов, философ Абдусалам Гьусейнов, духтур Селим Алкадарский, шаир Ибрагьим Гьусейнов ва масабур.

Кье чна и мукьвара вичин 75 йис тамам хьанвай Абдусалам Гьусейнован уьмуьрдин рекьериз сиягьатда.

Академик А.Гьусейнова Интернетда авай вичин хьуси сайтда аял вахтар рикел хьидайла кьхизва: “...Зи рикел зун кьуд йиса авайла алама. Зи дах Абдулкерим Гьусейнова (1884-1979) сифтегьан классрин муаллим яз кьвалахзавай. Ада зун мукьвал-мукьвал вичихь галаз школадиз тухудай. Кьилдин кьвале жуьреба-жуьре классра кьелзавай аялар авай. Зун дакардал ацукьдай. Ахьтин дуьшуйшар жедай хьи, муаллимди сухтайриз гузвай суалриз вад йис хьанвай за жавабар гудай. Ктабар зи кьели дустар тир. Завай, жувакай девлетлу инсан ва я тахьайтла инженер, летчик жада лагьана гьич фикирдизни гьиз жедачир. Заз гьамиша гуманитар инсандин (адвокатдин, муаллимдин) образар мукьва тир...”

Белки аял вахтунда Абдусалам Абдулкеримовичавай вичикай гележегда вири уьлкведиз твар-ван акьатдай алим-философ хьунни фикирдиз гьиз жедачир. Амма Избербаш шегьерда юкьван школада кьелзавай йисара адан асас мурад тайин хьана. Жегьилдин фикир философиядин тах квай ктабри чпелди желбна. Абурай хци зигьин авай жавандиз дуьнья зидвилерин нетижда виликди физвайди малум хьана. И месэладин гьавурда тамамдиз гьатайла, адаз инсан куь вилик тухузватла чирун итижлу хьана. Белки акьулдинни риклин арада авай зидвал ятла? И суалдиз жаваб гун патал ада школа акьалтларайла кьелунар философиядин факультетда давамарун кьетна.

Абдулкерим Гьусейнован хва Абдусалам 1939-йисан 8-мартдиз Кьасумхуьруьн (гилан Сулейман-Стальский) райондин Алкьвадарин хуьре дидедиз хьана. Бубади, винидихь кьейд авурвал, сифтегьан классрин муаллим яз кьвалахзавай. Диде Рабият (адан

ери-бине Ичинрин хуьрйя я) кьвалин-кьан кьуллугьда акьвазнавай вафалу кайвани тир. Хизанди муьжуьд велед авай. Кьадар-кьисмет ахьтинди хьана хьи, абурукай 3 аял гьевчизамаз рагьметдиз фена. Алкьвадарин хуьре а вахтунда, санлай кьачурла, 80 кьвал авай. Дагьларин ченерив гвай гьевчи хуьруьз машиндин рехь авачир. Хуьр а вахтунда алай аямдин яшайишдин кьулывилерикай: электричестводикий, газдикий, радиодикий магьрум тир. Шартлар гьикьван муракабур тиртлани, Гьусейноврин (Алкадарскийрин) тухумди чирвилер кьачунихь кьетлендаказ ялзавай. Академикдин ата-буба Абдуллагьа лезгийрин арада сифте яз 1838-йисуз богословско-светский школа арадал гьанай.

1946-1956-йисара А. Гьусейнова бубадин кьваливай яргьа - Избербашда юкьван школада кьелна. Ина ам сифте Имам имидин кьвале, эхиримжи кьуд йисуз школа-интернатда яшамаш хьана. Хьсан кьиметар аваз школа акьалтларай жаван дагьустанвидикай 1956-йисуз М.В.Ломоносован тварунихь галай МГУ-дин философиядин факультетдин 1-курсунин студент хьана. Студентвиллин йисар рикел хьидайла А.Гьусейнова вичин сайтда икь хьизва: “Факультетдиз гьахьайла аз жуваз философиядикий ерли хабар авачирди малум хьана. В.В.Соколован сад лагьай лекцияда чаз Анаксимандрон апейрондикий суьгьбетна. Гьугьунин лекцияра - эйдосрикий, энтелехиядикий, пневмадикий, субстанциядикий... Философия кьилдин ва кьетлен са куьнизни ухшар авачир пачагьлугьдиз ухшар хьана. Ана авай затлар мад санани авачир, философиядин чьални инсанар рахазвай чьал хьтинди тушир. Амма зи рикле кьаст авай. Жуван вири кьуватар санал желбна, зун философиядин сирер чириз, деринриз эвчилиз чалишмиш жезвай. Ихьтин ашкьиди зак рубьгь кутазвай ва кьвердавай регьят жезвай...”

Студент тир йисара рикле авай кьастуни гележегда А.Гьусейнован уьмуьрдал философиядин тажни хкажна. 1961-йисуз ада хьсан кьиметар аваз университет акьалтларна. Урус философиядин кафедралди кьхей дипломдин кьвалах ада вичин чьехи буба Алкьвадар Гьасан эфендикий гьазурна.

1964-йисуз ада “Эдеб арадал атунин шартлар” темадай философиядин илимрин кандидатвиллин ва 1977-йисуз “Эдебдин яшайишдин тлебиат” темадай докторвиллин диссертацияра хвена. А.Гьусейнова эдеб арадал атунин гипотезадиз баян гана. Чи уьлкведин философияда ада сифте яз 70-йисарин эвел кьилерай эдебдин кьизилдин кьайдаяр ахтармишна. И месэладай “Эдебдин кьизилдин кьайда” твар алаз кьилдин ктаб пуд изданида аваз 1979, 1982, 1988-йисара чагдай акьатна. Кьейд ийин хьи, чи ватангьлидин и зегьметдиз Россияда ва адалай кьечепатани вини дережада аваз кьимет ганва. И ктаб болгар, испан, немс, словак чьалариз таржумани авунва.

Алим хкаж хьанвай дережайрикий рахайтла, газетдин чинал гьизвай тек са макьа-

лада абур вири гьакьдач. Амма абурукай кьилинбурун тварар кьун тавунани жадач. Илимдин рекьйя акьалтлай чьехи агалкьунар кьазанмишнавай чи машгьур ватангьли 2003-йисалай Россиядин илимрин Академиядин гьакьикьи член, 1997-йисалай РАН-дин член-корреспондент я. Жуьреба-жуьре йисара ада МГУ-дин этикадин кафедралди профессор, гьа и кафедралди заведующий, РАН-дин философиядин Институтдин директордин заместитель, этикадин сектордин, яшайишдин философиядин отделдин заведующий, философиядин кафедралди доцент, философиядин антропологиядин заведующий, Прагадин, Берлиндин университетрин университетриз теклифнавай профессор яз зегьмет чьугуна. 2006-йисуз Абдусалам Гьусейнован адан кьвалахдин рекье виридалайни жавабдар везифа тапшурмишна: чи ватангьлидикий РАН-дин философиядин Институтдин директор хьана. И кьуллугьдал ада кьенин юкьзуни намуслувилелди зегьмет чьугвазва. Ам Россиядин философиядин обществодин вице-президент, гьар йисуз акьатзавай “Этнический фикир”, инглис чьалал чапзавай “Общественный илимар” журналрин, этикадин словардин жавабдар редактор я. Ам гьакьни Париждин философиядин международный Институтдин ва РФ-дин Федеральный Собранидин Федерациядин Советдин Председателдин патав гвай илимдинни экспертрин Советдин член я. Санлай кьачурла, Абдусалам Абдулкеримовичан кьелемдикий 500-лай виниз илимдин кьвалахар жкатнава. Абурун жергедай яз “Античный этика” (2011-йис), “Этикадин куьруь тарих” (1987-йис, ам гьакьни кьитай ва серб чьалариз таржума авунва), “Аристотелан этика” (1984-йис), “Этикадиз гьахьун” (1985-йис, ам гьакьни венгер чьалаз таржума авунва), “Куьгьне идеяра - цийи тварар” (1974-йис), “Эдебдин чешмеяр” (1970-йис), “Философия. Кьатлун. Сиясат” (2002-йис) ва маса ктабрин тварар кьаз жада. Академик Абдусалам Гьусейнован 1996-йисуз Махатма Гангадин медални галаз ЮНЕСКО-дин диплом гана. 2003-йисуз адакай РФ-дин Государственный премиядин лауреат хьана.

Вад йис идалай вилик Абдусалам Абдулкеримовича 70 йисан юбилей кьейднай. Лишанлу и вахьидихь галаз алакьалу яз машгьур чи ватангьлидиз Санкт-Петербургдин профсоюзрин гуманитарный университетдин гьаятда Баркалладин алледа Дмитрий Лихачеван, Михаил Аникишинан, Андрей Петрован, Эльдар Рязанован, Даниил Гранинан ва маса машгьур россиявийрин буьруьнждин кьалубрихь галаз санал скульптурадин бюст эцигнава. Ам туькьурнавайди Россиядин халкьдин художник, магьир устад Григорий Ястребенецкий я.

Стал Сулейман-Стальский райондин лезги ватан вири дуьньядиз машгьур авурвал, Абдусалам Гьусейнова ам илимда кьазанмишнавай агалкьунарди сейли авуна.

“Сулейман-Стальский район” МО-дин кьил Нариман Абдулмуталибова Абдусалам Абдулкеримовичаз 75 йис тамам хьун тебрикзавай Чарче ихьтин гафар ава: “Гьуьрметлу Абдусалам Абдулкеримович! Райондин администрациядин, депутатрин Собранидин тварчи хьай за Квез 75 йис тамам хьун муьбаракзава. Куьн, дагьвидин хва, диндинни общественный твар-ван авай векилар хьайи Алкьвадар Гьасан эфендинни Мегьамед Ярагьидин неве, алапатдин уьмуьрдин рекьерай фена, илимдин кукьлушрив агакьна. Ча кьелди рикливай дамахзава. Куьн халкь паталди чьехи камалдинни ялавун ватанперсвиллин, зурба кьегьалвиллин чешне я”.

Чнани и гафариз шериквал авуналди, машгьур чи ватангьлидиз вичин уьмуьрдин 75-гьатфар риклин сидкьидай муьбаракзава. Кьуй куь уьмуьрдин рехь лезгийрин акьалтзавай несилриз асирралди чешне яз амукьрай!

Багьри газетар

ФЕСТИВАЛЬ

Дагьви ШЕРИФ

Буйнакск шегьерда “Хайи газет” фестивалда иштиракун патал иллаки муаллимриз ва ученикриз эвернавай.

СМИ-рин суварик РД-дин печатдин ва информациядин министр Азнаур Аджиев, адан заместитель Миясат Муслимова, Дагьустандин журналистрин Союздин председател Али Камалов, республикадин газетрин, журналрин кьилин редакторар атанвай.

Газетринни журналрин кьилин редакторар Буйнакск шегьердин администрациядин векилрихь галаз гьуьруьшмиш хьана. Абуру шегьерда газетар ва журналар кьхьини месэлар веревирдна.

Печатдин СМИ-рин выставкадилай кьулухь Яратмишунрин кьвалин чьехи залда агьалийрихь галаз кьиле феий гьуьруьш **Миясат МУСЛИМОВАДИ** ачухна.

Ада прессадин ва властдин алакьайрикий, абур мадни мягькемарун лазим тирдакь лагьана.

- Яшайишдинни экономикадин, медениятдинни тарихдин ва маса лап важиблу месэлар гьалун патал республикадин Кьил Рамазан Абдулатипова Дагьустан вилик тухунин милли проектрин кьетлен программа туькьурнава. Абурун арада “Инсанвиллин капитал” проектди кьетлен чка кьазва. Чпин муниципалитетра авай месэлар гьалун патал чаз прессадини властди сада-садаз куьмекна кьанзава, - лагьана ада.

Гьуьгьунлай рахай РД-дин печатдин ва информациядин министр **Азнаур АДЖИЕВА**, СЖД-дин председател **Али КАМАЛОВА** авур рахунри залда ацукьнавайбуруз иллаки тагьсирна.

Гьуьруьшдал рахай республикадин милли газетринни журналрин кьилин редакторрин рахунар саки вири чьал, милли меденият, эдебият ва тарих хуьниз ва, гьелбетда, подпискадиз талукьбур тир.

Ахпа залда ацукьнавайбурухь суалар гудай мумкинвални хьана. Гаф кьачур буйнакскгьилири чпин мефтледиз ем гузвай багьа мугьманриз и фестивалдай сагьрай лагьана ва газет-журнал вахт-вахтунда ахгакь тавунин, подписка ийидайла гьалтзавай бязи четинвилерин гьакьиндай суалар гана. Министрди ва бязи газетрин векилри чпин жавабралди абур рази авуна.

Мярекатдин эхирдай кьватл хьанвайбурун вилик “Буйнакскдин жегьилвал” ансамбль экьечна.

Икьрар
кутунна

Муса АГЪМЕДОВ

2-АПРЕЛДИЗ Махачкъалада "Приморская" твар алай мугьманханадин конференц-залда Дагъустандин региональный отделение тир "Зун - Президентдин куьмекчи" твар алай общественный тешкилатдини, РД-дин печатдин ва информациядин министерстводини алакьадин ва телекоммуникациядин министерстводини санал кваллахунин гьакьиндай икьрар кутунна.

Икьрар кутунунин карда РД-дин печатдинни информациядин министр **Азнаур АДЖИЕВА**, РД-дин алакьадинни телекоммуникациядин министр **Сефер АЛИЕВА**, "Зун - Президентдин куьмекчи" твар алай тешкилатдин регьбер **Агьмед ДИБИРОВА** иштиракна.

Мярекат ачухналди Азнаур Аджиева кват хьанвайбур икьрардин макьсаддихь галаз танишарна:

- Гьурметлу кьенин мярекатдин иштиракчияр, кез чизвайвал, алай девирда чи уьмуьрда Интернетди важиблу чка кьунва. Гьелбетда, адакай инсанриз еке хийир ва кьулайвал ава. Амма, Интернетди обществендиз пис терефдихьайни таъсирзавайди чна рикелай ракурна кландач. Чи акьалтзавай несилар дуьз рекьелай алудун патал чуру ниятар авай са бязи ксари Интернетда жуьреба-жуьре сайттар кардик кутунва. Анрай абуру кьалп информациядалди чи жаванрин кьилер ацурзава, акьулбалугь тахьанвай яшарин векилар гьа и кьайдада чпин "есирда" тваз алахьзава. И делилди чак, хайи ватандихьни ватангьлирихь рикл кузвай гьар са дагъустанвидик, еке кьалабулук кутазава.

Ахтармишунар тухузвайбурун делилралди, алай девирда обществендин кьатар хабарар чукурзавай кьилин чешмеяр телевиденини Интернет я. Гьайиф хьи, Россияда халкьарин арада кьал-кьиж, кьайвилер тваз алахьнавай СМИ-яр гзаф ава, абуру чпин чулав ниятар макьсаддив агакьарун патал гзафнигзаф Интернетдикай менфят кьачузва. Имни дуьшуьшдин кар туш, ву-чиз лагьайтла чи уьлкьеда Интернетдай хабарар клелзавайбурун кьадар йисалай-суз гзаф жезва, эхиримжи са йисан кьене абурун сан 9 процентдин артух хьанва. Ихьтин вахтунда чун гьилер куьрсна акьвазун дуьз жезвач. Чна вирида кьуватар тупламишна и татугайвилер вилик пад кьун, герек тир серенжемар кьабулун лазим я. Кье чна кутунзавай икьрарни гьа ихьтин макьсаддикай ибарат я: чи акьалтзавай несилриз пис терефдихьай таъсирзавай Интернет-ресурсрихь галаз вирида сад хьана женг тухуда, - кьейдна министрди.

Гуьгьунлай анал рахай РД-дин алакьадинни телекоммуникациядин министр Сефер Алиева икьрардин важиблувилик, кьенин юкьуз ихьтин серенжемар кьабулунин чарасувал арадал атанвайдакай лагьана.

Вичин нубатда "Зун - Президентдин куьмекчи" твар алай тешкилатдин регьбер Агьмед Дибирова чпи халкьдин кьанажагьдиз зарар гузвай Интернет-ресурсрихь галаз женг тухудай махсус десте тешкилнавайдакай ва абуру кваллахдив эгечлун патал гьазур хьанвайдакай хабар гана.

Мярекатдин эхирдай А.Аджиева, С.Алиева ва А.Дибирова икьрардал кьулар чулуна.

Лезги халкьдин баркаллу
рухваяр

РФ-дин Президент В.В.Путин Красный площаддал кьиле фейи параддилай гуьгьуниз ОДОН-дин командир генерал-лейтенант С.А.Меликовавай доклад кьабулзава

Хазран КЪАСУМОВ

Нур-Мегамед Балович МЕЛИКОВ. Адан гада Алиман гафаралди, Нур-Мегамед Ватандин Чехи дяведилай виликан йисара вичин уьмуьрдин юлдаш Зарифани галаз Махачкъалада Театральный куьчеда 9-нумрадин квалера яшамиз жезвай. Вичини республикадин банкда кредитный отделдин начальниквиле кваллахзавай.

Ватандин Чехи дяве башламиш хьайи 1941-йисуз Н.-М.Меликоваз 345-стрелковый дивизиядик квай Госбанкдин 797-полевой кассадин бухгалтервилерин кьуллугьдал эвер гана. 2-рангдин техник-интендантвилерин чин авай адаз. Гьа вахтунда РККА-дин военнотхозяйственный ва административный составдиз ихьтин чинар гузвай.

1941-йисуз чкадин агьалийрикай тьукьурнавай 345-стрелковый дивизия, Севастополь шегьер душмандикай хьудайла, немсерин гьалкьада гьатна, саки вири аскерар ва офицерар телеф хьана. Чулав гуьлуьн флотдин гимийра аваз далу патаз, Кисловодскдиз, анжах хирер хьанвай са тлимилбур ахьат хьувунай. Абурун арада гуьллар галуькай са кьвач атлуниз мажбур хьайи Нур-Мегамед Меликовни авай. И хабар хьайила, Зарифа вичин гадани галаз госпиталдиз фена, адаз итим анай кваллиз хкиз кланзавай. "Сагь хьхьайла чна ам ватандиз рахурда, исятда ахьайиз жедач" - лагьайла, Зарифа итим ана туна хтанай.

1942-йисан августдин вацра немсери Кисловодск шегьерни кьуна. Гьа вахтунда ана кардик квай 31 эвакуогоспиталда 5600 кас хирер хьанвай офицерар ва аскерар сагьар хьийизвай. Фашистри хирер хьанвай Красный Армиядин офицерар, ВКП (б)-дин членар, медицинадин работникар Кольца-Гора лугьудай чкадал гуьллеламишна. Вирибурун тварар малум туш. Гуьллеламишайбурун арада мумкин я, офицер, коммунист Нур-Мегамед Баловични аваз хьун. Гьикл лагьайтла, гьа члава-лай инихь адакай ван-сес хьхьанач.

Нур-Мегамед Баловичахь пуд хва авай. **Алим Нур-Мегамедовича** бубадин рехь хьана. Муькуь гадайрикай садакай инженер-эцигунардайди, кьвед лагьайдакай экономист-банкир хьана. Алим СССР-дин МВД-дин кьенепатан кьушунра курсантвилелай кьилдин бригададин командирвилел кьван хжаж хьана.

1932-йисуз дидедиз хьайи Алим жаван гада яз Махачкъаладин футболдин "Динамо" командада кьугьвазвай. Гуьгьунлай ам

Алим Меликов вичин гадаяр тир Михаилахь, Сергеехь ва хтулар тир Григорийдихь, Михаилахь, Алимахь галаз

Орджоникидзе шегьердин кьенепатан кьушунрин пешекарар гьазурзавай военный училищедик экечна. Ана клелзавай йисара лезги хва чкадин футболдин "Спартак" командадин футболлист тир.

1955-йисуз училище акьалтларай А.Меликов Магаданский областдин Сусуман поселекда авай конвойный частуниз ракурна. Ина Алим Меликов 1955-йисуз Орехово-Зуево шегьердай атанвай жегьил муаллим Татьяна Дружининадихь галаз таниш хьана. Са тлимил вахтундилай абуру хизанни кутуна.

Кьуллугьдивай кьерех тахьана юридический факультет куьтгьна диплом кьачур Алим Меликов академический образование авачиз СССР-дин МВД-дин кьенепатан кьушунра кьилдин бригададин командир хьайи сифте кас я.

Одессада кардик квай кьилдин бригададин командир тирла, Алим Нур-Мегамедовичан кваллахдиз СССР-дин МВД-дин кьенепатан кьушунрин начальник армиядин генерал Иван Кириллович Яковлева ихьтин кьимет ганай: "Эгер вирида бригадириз ва полкариз Меликова хьиз команда ганайтла, вири кьушунар чешнелубур жедай".

Алим Меликоваз Россиядин МВД-дин кьенепатан кьушунрин Главнокомандующий Н.Е.Рогожина армиядин генерал Яковлеван тварунихь галай махсус премияни гана.

2012-йисан 29-апрелдиз отставкада авай полковник Алим Нур-Мегамедович 80 йисан яшда аваз рагьметдиз фена.

Алим ва Татьяна Меликоврин хизанда 1958-йисуз Михаил, 1965-йисуз Сергей дидедиз хьана. Стхайрин уьмуьрдин рекьер, кьадар-кьисметар саки сад хьтинбур хьана. Виклеьгь бубадихь усал рухваяр жедач, лугьузва мисалда. Офицердин хизанда Чехи хьайи абуру бубадин рехь хьана. Буба полковник тиртла, Михаилакайни Сергеекай генералар хьана.

Михаил МЕЛИКОВА, С.М.Кирован тварунихь галай Ленинграддин Краснознаменный Высший общевоинской командный училище акьалтларайдалай гуьгьуниз, яргьал вахтунда десантда кьуллугьна, адакай комбат хьана. Закавказьеда, Чечняда "ифей чкайра" хьайи, хиве авай везифаяр жуьрэтлувилелди кьилиз акьудай Михаил Алимовичаз "За боевые заслуги" медаль гана.

М.В.Фрунзедин тварунихь галай Академия акьалтларай М.А.Меликова гуьгьунлай Россиядин МВД-дин кьенепатан кьушунра Калуга, Ярославль шегьерра, машгьур ОДОН-да (Отдельная дивизия оперативно-

го назначения МВД России), Новочеркасскда ва Санкт-Петербургда кьуллугьна. Новочеркасск шегьерда оперативный метлебдин дивизиядин командир тирла адаз генерал майорвилерин чин гана. М.А.Меликова хейлин йисара Россиядин МВД-дин кьенепатан кьушунрин Кефердинни рагьаклидай патан округдин кьушунрин командующийдин заместителвилерин везифаяр уьтквемвилелди кьилиз акьудна. Михаилани адан уьмуьрдин юлдаш Ларисади кьве хва тербияламишна. Алим ва Григорий Меликовар старший лейтенантар я.

Сергей Алимович МЕЛИКОВА сифтедай Саратовдин Ф.Э.Джержинскийдин тварунихь галай СССР-дин МВД-дин Краснознаменный Высший военный командный училище, гуьгьунлай М.В.Фрунзедин тварунихь галай Военный академия акьалтарна. Чечняда разведкада кьуллугьдайла женгинин са шумуд операция хьсандиз тухунай ам "За военные заслуги" ордендиз лайихлу хьана. 1996-йисан мартдиз са операцияда ада гьалкьада гьатнавай ОМОН-дин боецар кьутармишна. И кьегьалвилей Сергей Алимович махсус метлеб авай 7-отряддин командир полковник Игорь Семенован гьийлай махсус берет кьачуниз лайихлу хьана. Им тек-туьк, виклеьгьвал кьалурунай, вичин уьмуьр хаталу-вилер кутуна, женгинин юлдашар кьутармишунай гузвай награда-пишкеш я.

Калмыкия Республикадин сад лагъай Игит

Зегьметда гьунарар къалурайди

Гъажн КЪАЗИЕВ
Муса АГЪМЕДОВ

КАЛМЫКИЯДА кваллахдин ва зегьметдин рекъе агалкъунар къазанмишунай Ханбуба Надирович Калмыкия Республикадин Игитдин тварциз лайихлу хъайи сад лагъай кас я. "Игитар яз дидейри хазвайди туш, игитар баркаллу зегьметдини къегьалвили гузвайди я" лугьуда халкъдин къатар. И гафар машгьур чи ватангълидин тварцихъни лугьун кутугнава. Къурушрикой игитринни, генералринни, алмиринни, къегьал рухвайринни рушарин макан хъанвайди Россиядин вири пилера малум я. Тарихда гьатнавай 2013-йисуз **МИРЗЕМЕТОВ Ханбуба Надировича** вичин 80 йисан юбилей къейдна. Идахъ галаз алакьалу яз и макъалада чна адан агалкъурикай, алакьурикай, зегьметдин рекьикай суьгьбетда.

1974-йисан 9-октябрдиз Калмыкия Республикади Х.Мирземеетоваз бахшна гьазурнавай махсус плакат-газетда, адахъ галаз санал кваллахай машгьур чубанар хъайи Даниялов Залан, Эминов Шагьабан ва Ханбабаев Икраман шикларни ава. Ана кхъенва: "5 йисан къене куьне план 3695 яз, 4582 клел къачунава. Гьа са вахтунда план 47178 кг яз, куьне 60401 кг сар къачуна ва гьукуматдиз маса ганва. Ибур вири дестедин киле коммунист, Ленин ордендин сагыб, старший чубан Мирземеетов Ханбуба акъвазайвили ганвай нещижар я. Квехъ мадни еке агалкъунар хъурай!"

Калмыкия Республикадин Парламентдин Председатель К.МАКСИМОВ.

АНЛАЙ инихъ саки яхцур йис алатанава. Гьа вахтунда Х.Мирземеетован вичинни яхцур йис тир. Халис ватанпересди хайи Къурушар Калмыкиядин дьузенлухра рикелай алуднач, акси яз, къунши республикадани хайи хуьруьн твар машгьурна.

Х.Мирземеетов 1969-йисуз ВДНХ-диз фена ва вичин сад лагъай "къизилдин" медаль къазанмишнай. Ина ам маса республикайрай атанвай машгьур хипехъанрихъ галаз таниш жезва, сада-садавай тежрибаяр къачузва. Къисмет ахтинди жезва хьй, ВДНХ-да Къурушдилай фенвай К.Марксан тварунихъ галай колхоздин председател Къулиев Сейфеддин Рамазановичи Калмыкиядин дьузенлухрай атанвай машгьур хипехъан, къурушви Мирземеетов Ханбуба сад-садал гьалтна, абурун арада яргъалди суьгьбетарни киле фена. А члавуз С.Къулиева Х.Мирземеетовай хуьруьз хтунни тлаабнай...

Гуьгьуьнлай Ханбуба Надирович мад къуд сеферда ВДНХ-диз хъфена: 1971, 1975, 1980-йисара гимшдин, 1974-йисуз къизилдин медалриз лайихлу хъана. Адакай КПСС-дин XXV-съезддин делегат хъана. Бес ибур еке агалкъунар тушни?! Ятлани зегьметдин яца авай кас къазанмишнавай агалкъунар рази хъана акъвазнач. 1987-йисан "Советские профсоюзы" журналдин 20-нумрада старший чубан Ханбуба Мирземеетова кваллахдин рекъе къазанмишнавай агалкъурикай еке макъала чапнавай. Ана 30 йисалайни гзаф вахтунда намуслуздаказ зегьмет члугъазвай Калмыкия Республикадин "Чагорта" совхоздин чубан Мирземеетов Ханбуба Надировича, Ленинан, Октябрдин Инкъилабдин, Зегьметдин Яру Пайдахдин, СССР-дин Халкъарин Дуствили орденрин сагыбди, хипехъанвал вилик тухунин сирерай къил акъудзавай къайдайрикай, майишатди тайинарнавай планар артухни алаз тамамарзавайдакай ва маса агалкъурикай кхъенва. И йикъара

чун Ханбуба Надировичаз мугьман хъайила, ада кайванидивай вичин документар авай чемодан гьун тлаабна. И арада зегьметкеш агъсакъалди икь лагъана: - Зун ихътин дережайри агакъуник, ихътин гьундуьрриз хкаж хъуник Селягьадин лайихлу пайни ква. За къазанмишнавай вири тварарин лап чехи пай гьадан гьунарар я. Ам захъ галаз бригададин чубанни хъана, кваллин иесини, зи балайрин дидени. Чухсагьул адаз, сагърай вич! Акъвазвани ваз, эгер зи хиве тек са чубанвили везифаяр хъанатла, адан хиве залай пуд сеферда гзаф дердияр гьатнавай. Чна чал гьалтай вири четинвилер санал алудна, абуруз дурум гана.

"И чемоданда, - зарафатдивди даварна ада, - заз пишкешай "Волга" машин гьакънач, амай квез кланзавай вири документар гьа ина ава".

ХАНБУБА Надировичан вирида лайни багъа ядигар, гьелбетда, Калмыкиядин Президент Кирсан Илюмжинован къул алай, къизилдин къене бриллиантарни рубинар тунвай Игитвили орден я. А ордендал неинки Мирземеетоврин хизанди, гьакъни вири къурушвийри, лезгийри, дагустанвийри дамахзава.

Игитвили орден гайила ваз и агалкъун тебрикиз патарихъай мугьманар гзаф атанай жеди...

- Дугьриданни, заз агалкъун мубаракиз атай мугьманрин сан гзаф тир. Абурун арада кве сеферда СССР-дин Игит, летчик-космонавт Быковский, РФ-дин Госдумдин депутат, алай вахтунда Дагустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипов, РФ-дин хуьруьн майишатдин министр Геннадий Кулик, Дагустандин Госсоветдин Председателдин заместитель хъайи, рагьметлу Багъаудин Агъмедов ва хейлин масабур авай.

Гьа йисуз зун хуьруьз мугьманвили хтайдакай хабар хъайила, заз Махачкъаладиз теклифнай. Анай чун, рагьметлу Расул Гьамзатов, адан дуст Давид Кугьлтинов ва Госсоветдин аппаратдин маса векилар, Сергокъала райондин "Изумруд" твар алай хипехъанвили колхоздиз фена. Майишатда чун лап багъа мугьманар яз къаршиламышна, еке гьурметар авуна, эхирдайни лап хъсан концертни ганай.

Чаз чизвайвал, вун хуьруьн майишатдин рекъай Калмыкиядин Президент К.Илюмжинован куьмекчи хъанай...

- Дугьриданни, за, хуьруьн майишатдин хилай, иллаки хипехъанвал вилик тухунин рекъай Президент Илюмжинован куьмекчи яз, хейлин кваллахар кьиле тухванай. Ада заз гзаф гьурмет ийидай. Хуьруьн майишатдин вири месэляар зал ихтибарнавай ва абуру гьалунни зи хиве тун-

вай. Зал тапшурмишай гьар са кваллах за намуслувилелди къилиз акъудна. Гьавилляй исятдани чи арада дуствили алакьаяр ава. Кирсан гзаф гьахъвал кландай, гьурметдиз гьурмет ийидай инсан я, гьавилляй адаз неинки Россияда, гьакъни маса гьукуматрани чехи гьурметни ава, авторитетни.

Х.Мирземеетовахъ галаз суьгьбет ийидайла, ада чаз са ихътин сирни ахъайна. Калмыкияда кваллахзавай йисара чи хуьруьнвидин документар К.Илюмжинова Россиядин Президент Б.Н.Ельцинан секретардал, Россиядин Игитвили твар гун патал, ракъурнай. Амма анай "адахъ гьихътин лайихлувилер ава?" суалдила гьейри, тайин са жавабни хтанач.

СА СЕФЕРДА Ханбуба Надировичакай суьгьбет кватайла, спортдин ветеран, Исмаилов Мамед муаллимди ихътин са дуьшувш рикел хкана: "2004-йисан 15-августдиз Махачкъалада "Динамо" стадиондал "Анжи" клубдини Калмыкия Республикадин Элиста шегьердин "Уралан" клубдин футболистрин арада акъажунрин матч кьиле физвай. Аниз, кьиле Калмыкия Республикадин Президент Кирсан Илюмжинов аваз, еке делегация атанвай. А делегациядик чи ватангъли, Калмыкиядин сад лагъай Игит Мирземеетов Ханбуба квайдакай микрофондай вири стадиондиз хабар ганай. Футболдиз килигиз атанвайбуру квачел къарагъна капар ягъиз, шадвилелди и хабар къабулнай..."

Мирземеетов Ханбуба баркаллу зегьметкеш хьиз, чехи, тербиялу хизандин иесини я. Ада вичин уьмуьрдин юлдаш Селягъа вахахъ галаз санал ирид аял - къуд хвани пуд руш тербияламышна, шегьре рекъел акъудна. Пуд хци - Играмедина, Пахлавиди ва Султана бубадин пеше давамарзава, абуру, чпин хизанарни галаз, Калмыкияда кваллахзава. Чехи хва Шагьбубади Тарумовкада зегьмет члугъазва. Чехи диде-бубадин патав алай вахтунда хтулар гва. Невейри абурун гуьгьуьлар шадарзава ва чпин чехи дидедални бубадал дамахзава. Чи мурад Ханбуба Надировичахъ ва адан багърийрихъ чандин сагъвал, хизанра хушбахтвал хъун я. Квез 80 йисан юбилей риклин сидкъидай мубаракрай! Ханбуба Мирземеетова Къурушрин хуьруьн тарихда тунвай гел садрани пузмиш тежедайдал са шакин алач.

И макъала чаз рагьметлу Ибрагим Мурадова Х. Мирземеетоваз бахшнавай "Аферин ваз" твар алай шиирдалди акъалтариз кланзава.

Калмыкиядин чуьлдани мад Ван авуна кфилди ви. Зегьмет четин ятлани, ад Хуш къабулна гуьгьулди ви.

Зегьметдал рикл хъуниз ингье Гьикъван рекьер туькьлуьрна на. Кандайбуруз къачуз чешне Чирагъ-шемер куькьлуьрна на.

Гьар чкада вичин тварцел Баркаллувал гьиз алакьна. Дамах авун лезгивилел Лайихлу яз хуьз алакьна.

Зегьметдикай члуру, какур Хиял гъанач фикридиз на. Къурушвидин тварни абуру Хкажна лап гьундуьрдиз на.

Кваллахун ваз ажеб я хуш, Къакъажнава гьилер вуна. Гьич садални эцигай туш Пехилвилил вилер вуна.

Яхцур йисуз ништа гьикъван Берекатар буллухна на. Чи Къурушдал игитрин сан Мад са касдин артухна на.

33 йисан яшда аваз Сергей Меликовакай Россиядин МВД-дин оперативный метлеб авай Кьилдин дивизияда полкунин командир хъана. И дивизияди гьар йисуз 9-Майдиз Москвада Красный площаддал тухувай Гъалибвили парадра иштиракзава, Россиядин МВД-дин къенепатан къушунрин "чин" къалурзава. 36 йисан яшда авайла С.Меликова и соединенидиз-ОДОН-диз регьбервал гана. Красный площаддал кьиле феи парадрилай гуьгьуьниз РФ-дин Президент В.В.Путина ОДОН-дин командир генерал-лейтенант С.А.Меликовавай доклад къубулна.

2011-йисуз, РФ-дин Яракьлу Къуватрин Генеральный штабдин Военный Академия акъалтарайдалай гуьгьуьниз, генерал-лейтенант С.А.Меликов Кеферлатан Кавказдин территориядал алай къушунрин сад авунвай дестедин командующийвиле тайинарна. Жавабдар и везифаярни къегьал лезги хци уьтквемвилелди къилиз акъудна.

М.В.Фрунзедин тварунихъ галай Академияда клелдайла Сергей Алимович урус дидегъли Галинадихъ галаз таниш хъана, абуру чпин рикер, сирер сад авуна. Галинадиз сифте гуьлуьк хъайи Дмитрий твар алай гада авай. Сергей Алимовича ам вичин хайи хва хьиз къабулна, адаз хъсан тербия гана. Школа акъалтарай Дмитрий Санкт-Петербурдин къенепатан къушунрин военный институтдик эчекна, анаг акъалтарна, жегьил офицерди махсус метлеб авай подразделенийра, гьабуркай яз гьа вахтара Сергей Алимовича команда гузвай "Витязь" дивизияда къуллугъна. Дмитрийдиди вичин хайи бубадин фамилия Серков хъизвай. Гьавилляй ам къуллугъдин юлдашриз ва офицерриз Сергей Алимовичан къабулнавай (приемный) хва тирди чизвачир.

Дмитрий Серков, хъсан офицер хьиз, къайдаяр авачиз тухудай женгерай, чукурнавай ва спортдин маса жуьрейрай чехи турниррани акъажунра агалкъунар къазанмишзавай спортсменни тир. Штурмовой группадин командир яз капитан Дмитрий Серкова къуллугъдинни женгинин хаталу гзаф къадар серенжемра иштиракна, дирибашвилер къалурна, адахъ Суворован медаль авай.

Дагустандал международный бандитри гьужум авурла, Дмитрий Серкова вич аниз ракъурунин патахъай арза-рапорт кхъена. Гьелбетда, генерал-лейтенант, дивизиядин командир Сергей Алимович Меликовавай вичин гада къизгъинвал авай и чкадиз командировкадиз ракъур тавунайтлани жезвай. Амма халис офицер и кардив вичин риклин буйругъдалди эгечна.

Къарабудахкент хуьруьн патав гвай тама бандитрихъ галаз кьиле феи барабарсуз са женгина Д.Серков игитвилелди телеф хъана. И чулава хабар Сергей Меликова телефондай генерал Сергей Ченчика агакъарна. Ватанди виклеь капитандин къегьалвиллиз лайихлу кьимет гана: 2007-йисан 11-декабрдиз Дмитрий Серковаз Россиядин Федерациядин Игитвили твар гана. Россиядин МВД-дин къенепатан къушунрин Главкомандующий армиядин генерал Николай Рогожкина Игитвили Яру Гьед Дмитрийдиди диде, медицинадин къуллугъдин лейтенант Галина Анатольевна Меликовадиди вахана. Дмитрий Серковаз Реутов шегьерда Баркалладин Аллеяда бюст эцигнава.

Меликоврин тухумдин кар офицеррин къуд лагъай несилди: Россиядин къайдаяр хуьдай органрин старший лейтенант Алим Михайлович Меликова ва ОДОН-дин полкарикой сана ротадин командир яз Григорий Михайлович Меликова давамарзава.

Сергей Алимовичан ва Галина Анатольевнадин 13 йиса авай гада Михаила, къемаз офицер хъуникай фикризва. Къве йисан вилик Григорий ва Ирина Меликоврин хизанда Ульяна твар алай руш хъана. Ульянадини чехи хъайила, тухумдин кар давамардач нивай лугъуз жезда?

Эхъ, чи уьлкведин жуьреба-жуьре пилера Меликоврин тухумдин векилар яшамш жезва, Ватандиз къуллугъзава. Лезги халкъдин, Лезгистандин твар яргъарани машгьурзавай Меликоврин сикхилдал чна риклин сидкъидай дамахзава.

“Акцентрин” - 15 йис

Вилик члехи квалалах ква

Ильман АЛИПУЛАТОВ,
политолог, “Дагъустан” ВГТРК-дин
общественно-политический ТВ-дин
руководитель, Медиа Россиядин
Дагъустандин отделенидин
сопредседатель

15-йисан идалай вилик, 1999-йисан мар-
диз, Дагъустандин телевиденида “Акцентар”
твар ганвай авторвилан аналитический про-
грамма сифте яз эфирдиз экъечна. А члавуз
республикада авай общественно-политический
гьалар къызгъинбур тир. Дагъустандин
гагь са, гагь маса регионда чурьукар ара-
дал къвезвай. Гьукумдин органри тухузвай
квалахдин патахъай агъалияр хабардар аву-
нин квалалахни дибдай хъсанарунин чарасу-
вал авай. Гьа и макъамда Дагъустандин Го-
сударстводин Советди “Акцентар” твар алаз
кылин общественно-политический редакция
тешкилуни кьарар къабулна.

А чвалалай инихъ алатнавай 15 йисан
деврда Дагъустандин обществода хейлин
дегишвилер арадал атанва. Кьилди
къачуртла, эхиримжи вахтара телевиденидин
рекция са жерге пешекарри общественно-
политический вещанидин аналитический те-
рефдиз гузвай фикир аквадайвал артухарун
теклифзава. Дагъустандин телевиденидин
квалахдиз вил вегейла, властдин ва идара
ийидай органри къабулзавай серенжемар
раиж ийидай члавуз телевиденидай баянар
гун хътин гзаф менфятлу жанрдиз бес къа-
дар фикир гузвариди ашкара жезва. Эфир-
дай экономикада авай гьалар веревирдза-
вай передачар вахт-вахтунда гузватлани,
общественно-политический месэлаяр дерин-
дай веревирдзавай аналитический переда-
чайрин патахъай икь лугуз жедач. Дугъри я,
и барадай Дагъустандин телевиденидин “Ак-
центар” твар ганвай программиди аналити-
кадин терефдиз еке фикир гузва. “Россия -
1” каналдай эфирдиз экъечзавай и програм-
ма бес къадар гьундуьр дережада ава.

И программа арадал гьунук Дагъустан-
дин милли политикадин, информациядин ва
къецепатан алакъайрин рекъай министр
хъайи Мегъамедсалигъ Гусаева, РД-дин Госу-
дарстводин Советдин ва Гьукуматдин пресс-
къуллугъдин руководителдин везифаяр та-
мамарай Эдуард Уразаева, а члавуз РД-дин
Гостелерадиодин председател яз хъайи
Мегъамед Гьамидова ва и царарин авторди
еке пай кутуна.

РД-дин Госсоветдин махсус кьарардал-
ди “Акцентар” твар алаз общественно-поли-
тический вещанидин кылин редакция теш-
килна. Адаз регьбервал гунин везифа зи хиве
тунна.

Чна энгелвал тавуна, са фикирдал алай
ксарин десте кватлани, чун программидин
стратегия тукьлурунун, асул темаяр ва руб-
рикаяр тайнарунун эгечна. И квалалахдал
желбнавайбурун члехи пай ДГУ-дин журна-
листикадин отделение куьтягнавай ксар тир.

Ингье абур: Раима Абдуллаева, Наида Хас-
булатова, Давид Кумаев, режиссерар тир
Анжела Изудинова ва Елена Батырова, ре-
жиссердин ассистент Тимур Рамазанов, ад-
министратор Заира Абдурашидова, операто-
рар Марат Мегъамедов, Мурад Газиев, Мегъ-
амед Дугричилов ва мсб.

Сифтеган йисара программа эфирдиз
гьафтада къведра экъечзавай, ана цийи ха-
барар раиж авуниз еке фикир гузвай. “Акцен-
тар” программидин журналистар республика-
дин лап къызгъин гьалар авай чкайриз физ-
вай, абуру чпин репортажра 1999-йисуз кыле
фейи женгинин гьерекаррикай, чпин чанари-
лай гьил къачуна, Дагъустан бандитрикай ди-
рибашвилелди хвейибурун къегъалвилерикай
субьбетзавай. И барадай мухбирар тир Раи-
ма Абдуллаевадин ва Давид Кумаеван ла-
йихлувилер къетлендаказ къейд авун герек я.

Лагъана кланда хьи, политикадин месэ-
лайрал машгьул жезвай члавуз гьамиша
гьакъикъат вилик хуьн, жергедин инсанрин
интересар виридалайни вине эцигун четин
акъваззавайди я. Дагъустандин парламент-
да ва СМИ-ра квалалахунин еке тежриба хъан-
вай кас яз, завай и кар инанмишвилелди те-
стикъариз жеда. Алатнавай девирда “Акцен-
тар” твар алай аналитический программа-
дин къисметни акъван регьятди хъанач. Дагъ-
устандин руководителар дегиш жезвай, те-
левиденидин вичин квалалахдани дегишвилер
арадал къвезвай. Чи программа гьазурзавай
яратмишдай работникрин цийи несиларни
майдандиз экъечзавай. Амма са принцип -
Дагъустандикай, ада кыле тухузвай поли-
тикадикай анжах керчек келимар лугьунин
принцип чун патал дегиш тахъана амазма.
Чи коллектив “СМИ-рин гьакъиндай” Феде-
ральный закондин истемешунрин сергьятра
аваз квалалахиз, бязи политический къуватри
акъудзавай куьруькрин басрухдик экеч тий-
из алахъна, къени чун гьа и саягьда квалалахиз
чалишмиш жезва.

Дагъустанда вини дережадин бязи поли-
тикар телевиденидикай, акъ хъайила инфор-
мационный ва политический программаяр
гьазурунун патахъай жаваб гузвай ксар тир
чакайни темягькарвилан интересралди мен-
фят къачуз алахъна. Гьахъ рахан, чавай ихъ-
тин шартлара гьамиша лап вини дережада
амукъиз алакъна лагъайтла, дуьз кар жедач.

Алатнавай 15 йисан девирда “Акцентар”
программа телевиденидин баянрин жанрда
аваз гьазуриз хъана. И программа бес къа-
дар гьазурвал авай тамашачи патал тайна-
рнавайди я. И программанда тамашачияр
гьакъ машгьуларуниз ва члагуруниз рехъ гуз-
вайди туш. Видеоматериалар ишлемишза-
вай члавузни журналистри чпин керчеквал
ахтармишнавай делилрал бинеламиш жез-
вайди я.

Программада мукьвал-мукьвал экспер-
три-политологи, гьукуматдин членри, жуь-
реба-жуьре ведомствойрин, общественный
организацийрин руководителри, умуьрдин
гьар са рекъай пешекарри иштиракзава. Рес-

публикадин политический умуьрда кыле
физвай крариз баян гузвайвилей, хци месэла-
яр веревирдзавайвилей, “Акцентар” переда-
чадиз килигзавайбурун жергеярни къалин я.

Чи программади общество патал члехи
метлеб авай проектар пропаганда ийизвай
такъатдин роль къугъвазва, гьавурдик куту-
нин везифаярни тамамарзава (республика-
дин парламентди къабулзавай законрин
макъсаддиз баянар гузва, обществодик гзаф
секинсувал кутазвай месэлайрай аслу ту-
шир экспертиза кыле тухузва ва икь мад),
политикриз, алимриз, жергедин ватандашриз
республикадин общественный умуьрдин
виридалайни хци месэлайрай чпин фикирар
раиждай мумкинвал гузва. Гьужетар ара-
дал гъайи месэлайрал, са тлимил вахт ара-
дай фейила, элкъвена хквен хъийизва.

Программа эфирдиз экъечзавай гьар
сеферда мугьманрихъ галаз интервью тухуз-
ва, гьазурзавай месэладай абурун фикир гьихъ-
тинди ятла чирзава, гьа са вахтунда а ме-
сэладай аслу тушир экспертризни гаф гузва.

“Акцентар” программидин гьар са сюжет-
дихъ ва санлай передачихъ агалкъун хуьн
неинки фактар дуьзгьундаказ хкъагьунилай,
абуруз баянар гунилай, гьакъин материалдив
яратмишунрин тежерда, гьакъикъат вилик
хуьналди, эгечлунилай аслу я. Чи програм-
ма дегиш тежезвай, гьа са квалубда авайди
туш. Чна, ам гьазурзавайбуру ва адан руково-
дителри передачайрин къурулушдик, туь-
кьур хуьник датлана дегишвилер кутазва.

Аслу тушир экспертрин фикирдалди, “Ак-
центар” передача агьзурралди дагъустан-
вийри сабурусвилелди гуьзлемиззава.
Идан сир вуч я лагъайтла, передача гьазурза-
вай авторар ва мугьманар тамашачийрихъ
галаз ачухдаказ, ихтибарвилелди рахазва.

Пешекарри мадни тештикарзавайвал,
аналитический программидихъ агалкъун
хуьн ам тухузвай касдилай - баянар гузвай
касдилай ва проектдин руководителдилай
аслу я. И касди передача кыле тухузвай чла-
вуз къарагьарзавай месэлайрай вичин хуси
фикир раиж авун, къалурзавай сюжетрин
макъсад ачухарун герек я. Ам телевидени-
дин экрандилай тайин тир гьар са касдихъ
элкъвена рахун герек я. Тамашачидиз теле-
экрандилай ийизвай веревирдер, гьизвай де-
лиллар, гьа тайин тир темадай передачадин
автордин, руководителдин фикир гьихътин-
ди ятла чир хуьн гзаф важиблу я. Гьакъ хъай-
ила гьизвай делилар гьакъикъатдихъ галаз
къадайбур хуьниз чна къетлен фикир гузва.

Вахтар дегиш жезва, идахъ галаз сад
хъиз чунни, чи обществода СМИ-ри къугъ-
вазвай ролни.

Вири уьлкведа хъиз, алай аямдин Дагъус-
тандани цийи информационный майдан ара-
дал къвезва. Региональный телевидениди-
ни ихътин шартлара гьакъисагьвилелди
квалалахзава. Чи, “Акцентар” твар алай ана-
литический программидин яратмишдай ра-
ботникрин ва руководителрин виликни члехи
ва жавабдар квалалах акъвазнава.

Кхьин тавур
макъала

Мегъбуба
ДЕГУШЕВА-ГЪАЖИЕВА

Заз чидач, алай вахтунда ди-
дед члалан къадир авачир ксар гзаф
ва я тлимил ятла. Жувакай рахайтла,
зун дидед члалаз гьуьрметзавай,
квалалени, куьчедани, квалалахли
“Чан бала, чан руш, чан халу” лу-
гуз рахаз алахъзавай кас я. Шко-
лада амаз заз макъалаяр кхьинин
ашкъини авайди тир. Гила, “Лезги
газет” келлиз эгечайла, и хушвал
мадни артух хъанва. Жуван умуь-
рдайни са агъвалат рикел хтана.

Гьвечи чвалалай кхъиз-келлу-
нал зи рикл алай. Макъалаяр туь-
кьуриз, шикилар ягъиз гзаф клан-
дай. Хуьруьн библиотекадални за
мукьвал-мукьвал кыл члугвадай.
Диде рагьметдиз фенвай зун члехи
бубадини бадеди хуьзвай. Зи гьиле
датлана ктаб аваз акурла, буба-
ди шадвалдай. Азербайжанда
къал-макъалар авай вахт тир ва
няни хъанмазди чи эквер хкадар-
дай. Зун нефт кузвай лампадини
кланик художественный ктабар
келлиз ацукъдай. Мукьвал-мукьвал
бубади “бала, на келзаваани?” лу-
гуз хабар къадай. Адахъай кичеле,
за художественный ктабдин чинал
газет акъалждай ва ам учебник хъиз
малумардай. Бубадини, “келзава,
келзава” лагъана, жаваб гудай.

Бадедиз и кар хуш жедачир.
Ада “вилерин язух я, датлана кта-
бар келмир” лугуз, зи язух члугва-
дай. Ктабар гзаф келлуни себеб-
кар чи школадиз маса хуьряй атан-
вай цийи муаллим жегьил руш тир.
Адан риклни ктабрал, художествен-
ный эсеррал алайди тир. Ада чаз
гьамиша тарсариллай алава яз би-
блиотекадай ктабар къачуна, келлу-
н теклифдай.

Муаллим руша чав тарсара “Гад
гьик акъудна?”, “Гатуз гьиниз мугь-
ман хъана?”, “Школадиз - гьазурви-
лер”, “Бегьер кватлiday вахт я”,
“Къуд атана” темайрай макъалаяр
(сочиненияр) тукьлуьриз тадай. Маса
аялриз и кар залан акъваззавай-
тлани, за хушвилелди и кар ийидай.
Муаллимдини тарсуна зи тарифдай.

Нубатдин сеферда муаллимди
чаз “Заз зи диде гзаф кланда” тема-
дай макъала кхьин буйругьна. Тар-
сунин вири вахтунда за дафтарда
анжах темадин кыл ва “Заз диде
авач” гафар кхъена, мад са затни.
Гьа икь за муаллимдив дафтар вах-
кана. Пакадин югъ къведальди зи
рикли-рикл тлуьна. Бейнида жуьре-
ба-жуьре фикирар гьатна. Тарсуна
муаллимди дафтар вахкайла, за
яваздиз ам ахъайна ва заз еке
“къвед” акуна. Им зи сад лагъай
“къвед” тир. Вучиз ятлани муаллим-
ди заз са гафни лагъанач. Гьатта
“къуд” ягъайлани шехъдай зун,
шехъни авунач. Амма муаллимди
зи рикикай хабар кун тавуни зун
перишан авунай. Члехи бубадикай,
бадедикайни за и кар клевнай.

Са шумуд гьафте алатайла, му-
аллимди чаз дафтарар пайна ва
“Гатфар атана” темадай макъала
кхьин буйругьна. Дафтар ахъаяй-
ла, зун тажуб хъана. Яру рангунал-
ди янавай еке “къвед” алай чар
дафтарда амачир. Заз акъван хве-
ши хъана хьи, зун муаллимдиз ра-
зивилелди тамашна. Зун мадни а
кардин гьавурда гьатна хьи, муал-
лимдиз зи рикикай хабар авай ва
ада зун мадни дарихардай гьере-
катриз рехъ ганач. За гьевесдивди
гатфарикай макъала кхъенай. Гуь-
гьуьнин юкьуз муаллимди зав
“вад” авай дафтарни вахканай.

Важиблу месэлаяр гьалзава

ХУЬРЕРА ГУЬРУЬШАР

ЧИ КОРР.

1 <

жезва, абурукай 87 кас квалалахралди таъ-
мин я, 43 кас зегьметдин биржадин учетда
акъвазнава. Хуьруьнвиар дигидай ва хъва-
дай целди тамамдаказ таъмин я. Админи-
страцияди агъалийрин яшайишдин шартлар
хъсанаруниз еке фикир гузва. Икь, хуьряй
зир-зибилар кватлун патал махсус техника

кардик кутунва ва вири куьчейра чирагьар
тунва.

Гуьруьшдал О.Абдулкеримова хуьр ава-
данлу авун патал аниз инвесторар желб аву-
никайни гаф кудна.

И месэладин гьакъиндай Ш.Мерданова
баянар гайивал, патарал яшамаш жезвай
хуьруьнвиар тир карчийри хайи хуьруьз чпе-
лай алакъдай куьмекар гьамиша гузва. Ми-
сал яз, цуругьви карчи Булат Алиханова хуь-
руьн администрациядин офисдиз герек тир
тадаракар къачуна, гьа и хуьряй тир Ризван
Мегъамедова вичин хуси харжийралди хуь-
ре мисклин эцигна.

Хуьруьн майишатдикай гаф кватайла,
Цуругьрин хуьруьн администрациядин кы-
ли къейдна: - Алай вахтунда чи хуьре еке
карч алай 1207 гъайван ава, гьвечи карч
алайбур лагъайтла, - 450. Чина гьар йисуз 120
тонндив агакъна - емишрин ва 12 тонндив
агакъна салан майвайрин бегьер вахчузва.
Цуругьвийри са йисан къене 350 тонн некни
гьасилзава. Амма, гъайиф хьи, гьасилзавай
продукцияди агъалийриз, члугвазвай зегьмет-
диз килигяйла, са акъван къазанжи гьизвач.
И карни метягь маса гуз тухудайла рекъе-
риз-хуьлериз еке харжияр акъатунихъ галаз
алакъалу я, - лагъана Ш.Мерданова.

Асул везифа чил хуьн я

РОССЕЛЬХОЗНАДЗОРДИН 10 ЙИС

Жасмина САИДОВА

Алатай хемис юкьуз Махачкьаладин Р.Гьамзатован тварунихъ галай Милли библиотекадин дараматда Россельхознадзор тешкилайдалай инихъ 10 йис алатуниз талукьарнавай шад мярекат кьиле фена.

Ветеринарный ва фитосанитарный рекьерай гуьзчивалдай федеральный кьуллугъ (Россельхознадзор) Россиядин Федерациядин Президентдин "О системе и структуре федеральных органов исполнительной власти" указдин бинедаллаз 2004-йисан 9-мартдиз тешкилнай.

Исполнительный властдин федеральный орган тир Россельхознадзорди ветеринариядин, карантиндин ва набататар хуьнин, пестицидрихъ ва агрохимикатрихъ галаз хатасуздаказ алакьа хуьнин, чилин бегьерлувал, гьакъни тешкилдин, комбикормайрин ва абур гьазурун патал ишлемишзавай суьрсетрин, тешкил гьалунин нетижада арадал кьезевай продуктрин ерилувал ва хатасузвал таъминарунин, хуьруьн майишатдин чилер ва тамун уьруьшар лазим кьайдада ишлемишунин, агьалияр гьайванрикай акатзавай азаррикай хуьнин рекье государстводин вичин хиве тунвай гуьзчивилин ва ахтармишунин везифаяр тамамарзава.

Идарадин 10 йис тамам хуьнихъ галаз алакьалу яз Махачкьалада кьиле феи мярекатда РД-дин Гьукуматдин председателдин заместитель Шарип Шарипова, РД-да Россельхознадзордин Управленидин руководитель Набиюла Къарачаева, РД-дин ветеринариядин крарай Комитетдин председатель Вахмурад Къурчаева, идарадин кьуллугъчийри ва мугьманри иштиракна.

Сифте гаф рахадайла Н.Къарачаева малумарайвал, сифтедай Россельхознадзордин кьуллугъ федеральный 6 организациядин бинедаллаз тешкилнай.

"Управленидин ва санлай кьачурла Россельхознадзордин кьуллугъдин кьвалахдиз хъсан кьимет Москвада кьиле феи нетижакар кьадай совещанидални ганай, - малумарна ада. - Ик, кьуллугъди кьиле тухузвай кьвалахдилай вич рази тирди РФ-дин хуьруьн майишатдин министр Николай Федорова кьейдна".

Дагъустандин Гьукуматдин премьердин тварунихъай ва вичин патай тебрикдин гафар Шарип Шарипова лагьана. Ада РД-дин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Гьамидова кхьенвай тебрикдин чар кьелна, гьакъни РД-да Россельхознадзордин Управленидин еке агалкьунар хъанвай са жерге кьуллугъчийриз Гьукуматдин патай грамотаяр гана.

"Управлениди кьиле тухвай кьвалахрикай асул кчадал хуьруьн майишатдин тайинвал авай чилер дуьздаказ ишлемишунал гуьзчивал авун ала. И хиле гуьзчивал артухаруникай Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипова Бабаюрт районда кьиле феи лежберрин сад лагьай Съезддални лагьанай. Съезддин сергьятра аваз республикадин Кьили вилик чил нетижалудаказ ишлемишун патал и хиле кьайда тунин меслани эцигнай.

Кьейд авун важиблу я, РД-да Россельхознадзордин Управлениди гьакъни республикадин сифте нубатдин "Нетижалу АПК" проект уьмуьрдиз куьчурмишунин рекьени агалкьунар аваз кьвалахзава", - кьейдна вице-премьерди.

Совещанидин сергьятра аваз гьакъни Управлениди вич арадал атай чьалавай инихъ авур кьвалахрин нетижайриз талукьарнавай доклад РД-да Россельхознадзордин Управленидин руководителдин заместитель Идрис Азиева гьазурнавай. Ик, идара арадал атай чьалавай инихъ Управлениди ветеринарный гуьзчивилин хиле кьайда чурай 2141 дуьшуьш, набататрин карантиндин хиле тахминан 4300 дуьшуьш, чилихъ галаз алакьалу тир 1500-далай артух тахсиркарвилер винел акьудна.

Шад мярекат кьвалахда тафаватлу хьайи кьуллугъчийриз ва Управленидин ветеранриз пишкешар гуналди куьтягь хьана.

Чижревай зегьмет

Къагьриман ИБРАГЪИМОВ

Тебиатдин хъсан шартари, гуьзел кьакьан дагьларин суварин гзаф майданар кунвай емишринни ципицрин багьларин ва маса кьулайвилери Дагъустанда кунуьчивал вилик тухун патал лазим вири шартлар авайдан гьакъиндай шагьидвалзава.

Дагъустанвири вири вахтара кунуьчивилел машгъл хьайиди я. 1991-йисалай башламишна кьиле тухвай аграрный реформайри, кунуьчивилин производстводин мумкинвилер кьахьун арадал гьана. Алай вахтунда и хилез фикир хгъз башламишнава.

Хуьруьн майишатда кунуьчивилин хел вилик тухунин ва гуьзчивилик кутунин мураддалди, 3-апрелдиз Белиж поселокдин "Отег"-дин гьвечли залда Дагъустан Республикадин кунуьчийрин Союзди Кьиблепатан Дагъустандин чижерхъанрихъ галаз "элкьвей стол" кьиле тухвана.

Ана Дагъустан Республикадин кунуьчийрин Союздин председатель Абдулатип МЕГЪАМЕДДИБИРОВА, адан заместитель, ДГУ-дин экологиядин кафедранин преподаватель Муслимат АБАКАРОВАДИ, РД-дин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин министрстводин векил Якъуб МЕГЪТИЕВА, республикада кунуьчивилин месэлайриз талукь макъалаяр кхьизвай журналист Анвар МОЛЛАЕВА, Буйнакский райондин ва Белиждин кьилин пешекарар-кунуьчийр Абдусамад МЕГЪАМЕДОВАНИ Рафик СЕФЕРБЕГОВА, Хасавюрт, Къурагь, Сулейман-Стальский, Рутул ва маса районрин кунуьчийрин векилри иштиракна.

Мярекат башламишдалди, Белиждиз атанвай мугьманар Рафик Сефербегова вичи чижерин кунуьяр хуьзвай кчадиз (пасека) тухвана, абуроз вичин кьвалахдикай суьгьбетна, кунуь ахъайна виртидин рекьер, чижери зегьмет чуьгвазвай гьал кьалурна.

"Элкьвей столдал" алай вахтунда Дагъустан Республикада кунуьчивилин хел авай гьалдиз, карчийри а хел вилик тухуниз, кунуьчивилел машгъл майишатрин сагьибриз ва кьилдин ксариз кар гьиле кьун патал лазим пул (кредитар, субсидияр, грантар) гуналди куьмек авуниз, и хел вилик тухун патал гьалтзавай четинвилериз ва чижерхъанар Дагъустан Республикадин кунуьчийрин Союздик экечлуниз талукь месэлаяр веревирдна.

Сифте гаф рахуналди мярекат А.Моллаева ачухна, ахпа ада гаф Абдулатип МЕГЪАМЕДДИБИРОВАЗ гана.

Члугвадайвал чирин

Адан ихтилатрай малум хьайивал, 2013-2018-йисара Дагъустанда кунуьчивилин хел вилик тухунин программадик кутунвай серенжемар уьмуьрдиз кечирмишун патал, вад йисан кьене, бюджетдай саки 160 миллион манат ахъайдайвал я, гьа жигьетдай республикадин бюджетдай саки 34 миллион манат.

Ада вичин рахунра кунуьчивилин хел авай гьалдикай, Махачкьаладин 21-нумрадин техучилищеда ва Буйнакскдин ПТУ-да пешекар чижерхъанар гьазурдай курсар ачухнавайдакай ва алатай йисуз абур 30 пешекар гьазурайдакай, ихтин курсар Хасавюртдин ва Дербентдин техучилищейрани ачухиз кланзавайдакай, чижерхъанриз я кьилдин карчийр яз, я СПК-яр яз, я тахъайтла КФХ-яр яз документар туькьуруниз, кьиблепатан Дагъустандин чижерхъанриз Дагъустандин кунуьчийрин Союздиз гьахьуниз эвер гуникай лагьана.

Якъуб МЕГЪТИЕВ: "2011-йисуз гьар са райондай кьве чижерхъандиз эверна, чна Махачкьалада собрание кьиле тухвана. Анал Дагъустандин кунуьчийрин Союздин правление хьана. Правленидин членри "2013-2018-йисара Дагъустан Республикада кунуьчивал вилик тухудай" республикадин тамам программа туькьурна. 2012-йисан декабрдин вацра РД-дин Гьукуматди а программа тестиькарзавай кьарар акьудна. Гьа ик, гила гьар йисуз кунуьчивилин хилез республикадин бюджетдай 4 миллион, федеральный бюджетдай 36 миллион манат ахъайда. И такьатар жинсинин кунуьчивал вилик тухуз куьмек авуниз, чижерин хизан хуьнин рекьериз харжда, гьа гьсабдай 4 агьзур манат са чьелопакетдиз ва 10 агьзур манатни - чижерин хизандиз. Кунуьчийри авунвай вири харжийрай абуров 50% субсидияр вахкуда. Субсидияр, грантар кьачун патал чижерхъанар Дагъустан Республикадин кунуьчийрин Союздиз гьахьна кланда, налоговый инспекциядин учетда акъвазна я кьилдин карчи, я тахъайтла юридический лицо яз регистрацини авун чарасуз я. Алатай йисуз грантар кьачунин конкурсдиз кьве агьзур касди арзаяр хьена. И конкурсда кунуьчивилин майишат ахъайна вад йисуз кардик квай кьилдин карчи - чижерхъанриз ва ЛПХ-дин, КФХ-дин, СПК-дин иесийриз иштиракдай ихтияр ава".

Муслимат АБАКАРОВА: "Са карчуру я. Чи районрин руководителар и

хилен метлебувилин гьавурда гьат тавун. Эхир хьи, лап гьа чижеривай чпивай зегьмет члугвадайвал чирун кутугнава. Гатуз кьвалахзавай чиж 40 юкьуз яшамиз жезва. И вахтунда ада уборщицадин, тербиячидин миже ва пыльца кватдайдан, эцигунардайдан, чижерин квал хуьдайдан пешеяр чирзава.

Эгер кунуьчиди вирт кватна манат кьазанмишзаватла, санлай хуьруьн майишатдиз адакай 50% хийир ава. Инкар тежедай делил я: чижери багьларизни никериз маядин руг ягьуни (опыление) культурайрин бегьерлувал 50% - дин хкажзава.

Гьар са чижерхъанди, заз садани куьмекдач, за кьилди жуван кьвалах кьиле тухуда, лагьана фикирзава. Акл хьун лазим туш. Чун гьам кьвалах вилик тухунин, гьам чижерин азаррихъ галаз женг тухунин, гьам хъсан чижерин жинс кутунин ва гьам гьукуматдив кунуьчивилин хилез куьмек гуз тунин рекье сад хьун чарасуз я. Анжах чун сад хьайила, хъсан нетижакар арадал кьведа."

Рафик СЕФЕРБЕГОВ: "Чаз, гилалди кунуьчивиле чун авай гьал, гьикьван чижерин хизанар, чижер гьа жинсинин-

бур ятла, абурок квай азаррикай, ни ва гьа идаради чижерин сагьламвилел гуьзчивал тухун, ни ва гьа идаради чавай артухан вирт кьачун, государстводи чаз са гьихтин ятлани куьмек гун лазим ятла, чизвач.

Советрин девирда хуьруьн майишатдин кунуьчивилин хиле гьар кьуд райондиз са зоотехник-чижерхъандин штат авайди тир. Ада гатфаризни зулуз ревизия тухузвай, чижерхъанриз ва совхозрин директориз меслятар гузвай. Чун исятда садазни герек яз амач. Алимри лап мукьвал тир 50 йисан кьене чижер гьич амукь тавуникай кьалабулух кваз малумарзава. Им вуч лагьай чьал я, маядин руг ягь тавурла, набататрни жедач, ахпа чилел уьмуьрни амукьдач.

Четинвилерни авачиз туш, сад лагьайди и хилен чирвилерин рекье. Фикирдиз гьаш: пасекада авай чижерик тлегуьн акатна... куьне вуч ийида? Дестейралди чижер гиликьзава... Куьне абур кьачуз чьехи харжийр авуна, абур лагьайтла, пуд йикьан кьене кьена куьтягь хьана. Чижериз гзаф азарар ава. Гьевескар чижерхъанриз и кьвалах чин тийиз, азарлу чижер чуьлдиз ахъайиз, сагьламурукни а азарар кутазва. И кьвалахда кьайда тун чарасуз я."

Эльмара АБДУРАГЪИМОВА, кьилдин карчи: "Алай вахтунда заз чижерин 70 хизан ава. Исятда чижревай инсан галачиз яшамиз тежезвайвал (ам азарар галуьна рекьизва), гьакъ гьукуматдин патай чижерхъандизни куьмек тахъайтла, и хел яваш-яваш авайдалайни агьуз аватда.

За Кьасумхуьрел "Чижерхъан" твар алаз туьквен ачухнава. Туьквендиз цийиз куьнуьяр кутунвай гьевескар чижерхъанар чпел гьалтзавай месэлайрин дердияр гваз кьезва. Гьелбетда, и рекье абурин чирвилер лап зайиф я. Жуваз чизвай кьвалахрин гьавурда за абур твазва. И месэла гьалун патал, ги фикирдалди, кунуьчийрин чирвилер гудай курсар ахъаюн чарасуз я. Газетризи, чижерхъанрин чирвилер хкаждайвал, пешекарри макъалаяр кхьенайтла, хъсан тир.

Мярекатдин иштиракчийрин рахунрай малум хьайивал, республикада кунуьчивилин хел са акьван хъсан гьалда авач. Абур кьарагьарнавай месэлаяр гьалун патал и хилез майил авай вирибур желбна, кунуьчивилин хел вилик тухуз жедайдахъ инанмишвал кьалурна.

Са чарчин гелеваз

Арзачи жагъанач

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

ЭЛЕКТОРОННЫЙ такъатра Докъузпара райондин Къалажухрин хуьрй тир **Адалат Амирханович АМИРХАНОВА** РД-дин кьил Рамазан Гъажимурадовичаз ракъурнавай ачух чар райжнэвай. Адан копия "Лезги газетдин" редакциядизни ракъурайвилей чна ам чкадал фена ахтармишна.

Кьилди къачуртла, а чарче гуя къалажухвиар хъвадай целди тамвилелди таъмин туш, райондин администрациядин совещанийрал хуьрун яшайишдинни экономикадин месэлайриз талукъ месэляяр къарагъарзавач, районда вилик-кьилик квай къуллугъригъ къалажухвирикай садни агудзавач, хуьруьз къведай 8 километрдин ва хуьрун къенепатан рекьер къайдадик квач, мектебдиз къулай дарамат, аялрин бахча, спортзал авач, райондин кьили, чкадал атана, къалажухвиарин дерди гьалдикай хабар къазвач, ички хъунал рикл алай Саидуллагъ Шекиевавай (ам и хуьрун поселенидин кьил я) вичин везифаяр тамамариз жезвач, хуьрун администрациядин секретардин везифаяр законсуздаказ стха Надируллагъ Шекиевал тапшурмишнава лагъана къейднавай.

Докъузпара райадминистрациядин кьил Салигъ Гъажимурадовихъни райондин "Эренлардин сес" газетдин редактор Эдуард Гъажигевовахъ галаз хуьруьз хкаж жедалди вилик чна райадминистрациядин кьил Абдурагъим Алискеровохъ галаз къарагъарнавай месэляяр веревирд авуна. Ада хиве къурвал, теби кар я, дагълух хуьре геле гьализ тахъанвай месэляяр пара ава, амма арзачиди рангар къадарсуз икьи авуна. Хъвадай ми хьи яд хуьре бес къадар ава, парабур ам чпин къвалеризни тухванва. Мад къвалериз тухуз кланзавайбуруз чна шлангар пулсуздаказ гузва. Къалажухрин хуьрун месэляяр къарагъар тийизвай гьич са совещанини авач. Райондин рекьердин куьмекчи (Агъамин Буржалиев), ГО ЧС-дин начальник (Жаруллагъ Шайдаев), субсидийрин отделдин начальник (Замидин Мирзоев), УСЗН-дин начальнигдин заместитель, кьилин бухгалтер, пешекар (Низами Ферзалиев, Зейнуллагъ Абдулгъалимов, Эльмурад Бабаев) ва районда ветеранрин Советдин председатель (Мелик Балакъадашев), Ростелекомдин пешекар (Зафер Айсаев) къалажухвиар я. Хуьруьз физвай 8 километрдин рехъ Дагавтодордин балансдал алатлани, райадминистрациядин куьмекдалди ам са жуьре къайда аваз хуьзва. Гъилевай йисуз Къалажух, Миграгъ, Къуруш хуьрера ангардин жуьредин спортзалар эцигун планламишнавай. Райондин бюджет тимиларунигди, гъайиф хьи, и къвалах акъваз хънава. Аплагъди гайитла, 2015-йисалай ана гъакл цийи ФАП-дин, 320 аялдин чка авай мектебдин, аялрин бахчадин типовой дараматар эцигиз эгечда. Терех хуьн туш, Саи-

дуллагъ Шекиевавай хуьрун кьилин везифаяр кьиле тухуз алакъзава. Администрациядин секретарвиле Саидуллагъан стха Надируллагъа ваъ, ам цин къанал идара ийизвай устлар я, Саидмурадов Исмихана къвалахзава. Къуллугъдин вахтунда С.М.Шекиев ички хъванваз акур кас геле малум туш.

Рикиз хуш татай кар хуьрун патав ата-бубайрилай пақдаказ хуьз хъайи надир Келет тамун къене, инал-анал цийи къвалерни никер пайда хуьн я. Вилик пад къун тавуртла, дагълух тебиатдин къужагда арадал атанвай 4-5 гектардин и гуьзел, мублагъ чка бажагъат несилриз хуьз жедат.

Хуьруьв агакънамазни чун булдаказ ми хьи яд авахъзавай къве булахдал расалмиш хъана. Инал яд къачуз, пек-партал чухуьз атанвай дишегълийри чаз хуьре хъвадай цин патухъай дарвал авач лагъана. Геле 2010-йисуз райондин рекьер Керимхан Абасован къаюмвилек кваз "Нисин дагъдай" хуьруьз, 12 километрдин мензилдиз, 110 мм члехивал авай турбайра аваз булахдин яд гъун себеб яз хъвадай цин месэла тамамвилелди гьал хъанва. Вад булахдик, капрондин гъвечи турбаяр кутуна, хуьрун 35% къвалериз яд тухванва, анра къайи-чими ятар, гъамамар тукълурнава. Чаз акурвал, къвалериз яд исятдани тухузва. Кар анал ала хьи, дишегълийриз хуьрун къене гъвечи мензилдизни кьула кварар хкъаз кланзамач.

Ингье чун хуьрун кимел ала. Саидуллагъ Шекиевавай садани наразивал авунач. "Тал-квал алай месэла хъвадай цинди ваъ, дигидай цинни сергъятдин а патаз акъатнавай Къежел яйлахдинди я. Анаг саки 2 агъзур гектардин майданрикай 900 гектар мал-хеб хуьз жедай мублагъ уьруьшар я. Виликрай чна вад суьруь хипер хуьз хъайи жуван члурариз ахъа тавун дерт тушни?" - ихтилатзава райондин агъсакъларин Советдин председатель и хуьруьнви Мелик Балакъардашева, зегъметдин ветеран Умар Умарова, Гъуьсейнагъа Гъуьсейнова, Аварбег Эвланова ва масабур.

Иллаки чи гуьгъулар ина мектебдин (ина 260 аялди къелзава) гьаларихъ галаз таниш хъайила ачух хъана. Дарамат 1925-йисуз эцигнавай куьгънеди ятлани, кутугайвал ремонтнавай (цийи пол, потолок, сувагъар хъянава, пластикдин пенжерар кутунва, лазим тир мебелдалдини аквадай пособийралди тадаракламишнава, аялар чими тьуралди таъминардай шартлар яратмишнава), экуь, ми хьи классра ва мектебдин емиш багъда къекъез хуш я. Каникулрин вахт тиртлани, учительскийда муаллимри классрин журналар ва аялрин делояр къайдадиз хкизвай, ида, гъакъкъатдани, къайгъудар директор ва хъсан педколлектив авайдан гъакъиндай шагъидвалзава.

Куьрелди, хуьрун жематдихъ галаз гуьруьшмиш хъана, абурун гьал-агъвал, къайгъуяр чир хъайидалай къулухъ чун хуьрун администрациядиз фена. Райсобранидин депутат тир Саидуллагъа Ше-

киев 2011-йисан 1-июлдиз хуьрун рекьервиле кьуллугъдал тайинарна ва гъа йисан 4-декабрдиз 92 процент къалажухвири сесер гуналди ам и жавабдар кьуллугъдал тесикъар хъуьна. Вичин чкадал алаз хъайи ада чун - мугъманар хуш рафтарвилелди къабулна.

- Хуьрун кесиб бюджетдивай (ада вири 2 миллионни 855 агъзур манат тешикълзава, адакай 171 агъзур манат, план 100 процентдин ацлурнавай, чкадин налогар жезва), гьелбетда, риклик квай пара месэляяр тамамариз жезвач, - суьгъбетдик экечна Саидуллагъ. - Гена хъсан я, райадминистрациядин патай куьмек ава. Тахъайтла чавай мектебдин дараматни ремонт хъийиз жедачир. Исятда фикирдик хуьрун ва майишатдин къенепатан рекьер-хуьлер къайдада хутун ква. Лагъана кланда, чи зегъметкеш инсанрин алахъунрин нетиждада къалажухвиар пис дуланмиш жезвач. 340 къвал-хизанда (вири агъалияр 1872 кас ава) тахминан 2000 къарамал (700 къван ацазвай калер я), 2500-дахъ галаз куьлукъ карч алай гъайванар (1260 диде хипер) хуьзва, санлай хуси майишатрин 142 гектарда гъар йисуз 500 тоннадив агакъна анжах са келемар битмишарзава. Абур "КамАЗ"-риз" ягъиз (пар члугадай машина районда виридалайни пара чи хуьре хуьннижематдин агъваллувилин лишан я) Урусатдин яргъал шегъерриз тухузва. Сезондин азгар вахтунда саларбанар дигидай целди тамамвилелди таъминариз хъайитла, бегъерар мадни винизбуз жедат.

Хуси майишатра мал-хеб хуьнални саларбанвилел машгъл жематди чавай истемешзавайдини гъа дигидай ядни "Къежел" яйлахар я. Гена хъсан я, абур райондин рекьер К.С.Абасован къетлен гуьзчивилик хъуни риклиз тесели гузва. Амма месэляяр асантбуз туш. Икл, "Текипиркент - Къалажух" цин къанал вахтунда бегъемарун патал гекер тир 60 миллион манатдикай цли пландик анжах 5 миллион манат пул кутунва ва геле гъамни агакънавач. Яйлахдин кар мадни четинди я, амма гъахъ винел жедайдак чи умуд ква...

Приказдин ктабдай якъин хъайивал, гъилевай йисан 1-январдилай "Къалажухрин хуьр" с/п-дин секретарвиле Исмихан Саидмурадова къвалахзава ва, талукъ тирвал, жематдиз вири справкари гъадан кьул алаз гузва. Адалай вилик 28 йисуз и везифаяр Зерифа Шекиевади тамамарзавай. Компьютердал къвалахунин истемешунар акурла, пенсиядин яшара авай ада вичин хушуналди арза хъена. Шекиев Надируллагъакай рахайтла, техникадин рекъий хъсан савадлу тир ам 2013-йисан 6-майдилай хуьрун цин тадаракар идара ийизвай кьилин устлар я, виликрай ам райондин коммунальни Управленидин кьуллугъчи тир.

Гьелбетда, чун чкадал арзачидихъ галазни гуьруьшмиш жез алахъна. Амма Адалат Амирханович Амирханов тивар алай кас чаз хуьрй жагъанач, гъатта ам чидай касни ана авачир.

Яран сувар
Санкт-Петербургда

Низамидин КЪАИНБЕГОВ

Уьлкведин Кеферпатан меркездани лезгийрин милли Яран сувар гъамиша хъиз виниз тир дережада аваз къейдна.

Суварин мярекат башламишдалди атанвайбуру сада-садан гъилик яру гьалар кутлунна ва РД-дин культурадин лайихлу рабботник **Кавказ ЖАЛИЛОВАНИ** РД-дин лайихлу артист **Сейфуллагъ ЭМИРБЕГОВА** зарб макъамрал илигна.

Лишанлу цай куькълурайдалай къулухъ чи халкъдин рикл алай артистри манияр лугъузвай, къуьлерзавай. Суварик чи ватангълияр тир Россиядин судостроенидин приборар тукълурзавай "Меридиан" карханадин директор **Айвар АСВАРОВА**, агъсакъл **Къадим КЪАДИМОВА**, Санкт-Петербургда РД-дин Гъуку-

матдин патай общественный советдин председатель **Цахай КУБАТАЕВА**, Санкт-Петербургда РД-дин векилханадин кьил **Гъасан ГЪАСАНОВА**, тарихдин илимрин доктор **Али ОСМАНОВА** иштиракна. Абуру шад мярекатдин тешиклатчиар тир **Мирзе МИРЗОЕВАЗ**, Магъамадали **ВАГЪАБОВАЗ**, Мирзагъамед **МЕГЪАМЕДОВАЗ**, Левитан **АЛИРЗАЕВАЗ** ва масабуроз чухсагъл лагъана. Ватангълийриз хайи халкъдин сувар мярекатдин спонсорар тир **Зураб ШАЙДАЕВА**, **Шамил СЕИДОВА**, **Эдуард АДИЛОВА**, **Мирзагъамед МЕГЪАМЕДОВА**, **Ильгар ИСМАИЛОВА**, **Эмир БАЛИХАНОВА**, **Рамиз ЭЛИФХАНОВА**, **Айдин МИКАИЛОВА**, **Расим ЭЛЬДЕРОВА** мубаракна. Къейд ийин хьи, сувар къурмишуни куьмекар "Дагвино" ВКЗ ЗАО-дин директоррин советдин председатель **Сергей САФРАЛИЕВА**, карчи **Мурад МИРЗЕГЪАСАНОВАНИ** авуна.

Адет хъанвайвал, мярекатдин вахтунда алатай йисан нетижарни кьуна. Агалкъунар къазанмишайбурув азаддиз къуршахар кьунай Олимпиададин чемпион **Наталья Воробьева**ДИ, самбодай къве сеферда дуьньядин чемпион, Владимир Путинан ученик **Тагъир АБДУЛЛАЕВА**, Санкт-Петербургда азаддиз къуршахар кьунай Федерациядин президент **Фирудин АГЪАРАГЪИМОВА**, Кеферпатан меркезда РД-дин векилханадин рекьер **Гъасан ГЪАСАНОВА** грамотаярни пишкешар вахкана. Ингье наградаяр къачурбуз: дзюдодайни азаддиз къуршахар кьунай Санкт-Петербурдин чемпионар тир **Тимур МЕГЪАМЕДОВ** ва **Къурбан ЭМРЯГЪОВ**, Выборский районда армиядиз хас тегьерда гьилерин акъажунра 1-чка къур **Имам МАМАЕВ**, универсальный женгинди дуьньядин чемпионатдин гимидин медалдин сагъиб **Диана МАКСИМОВА** ва Кефердинни Рагъаклидай патан Федеральный округда гьилерин акъажунрин чемпион **Артём БАЛИХАНОВ**.

Наталья Воробьевади вич лезги тирдакай суьгъбетна. Адан буба Кцлар райондай я. Ада лагъайвал, паспортда Гъажиева кьхин тавунай адан тахсир авач, диде-бубадиз гъакл клан хъана.

Гуьгъуьнлай тебрикдин гафар гъаз узбекрин, азербайжанрин, чеченрин ва Санкт-Петербургда авай милли маса автономийрин векилар экечна.

Дербентдин 2000 йис

Къади́м шегъер - къади́м эсер

(“Дербенд-наме” хроникадай)

(Эвел 6-14-нумрайра)

Гъижрадин 146 лагъай йис (763-764-йисар) алуькъайла, Халифатдин къилиз ал-Мансур атанвай, ада Кавказдиз сер-дервиле Йазид ибн Асад рекъе туна. А члавуз кафирри мад къил хкажиз гатлун-навай.

Къиле Йазид ибн Асад ибн Зафир Сулейми аваз, гзаф къетли женгер члугналди, мусурманри Дербент-къеле кафиррин гъиле твазвачир. Хейлин вахтарни къена, гъакъван къушунарни терг хъана, Дербент муьтуьгъаруним умуд атлайла, кафирри къулуьхди члугуна, атайвалди хъфена.

Йазид ибн Асадни Бердадиз (Партав шегъер, адан харапаяр Азербайджанда Тергер вацл Кура вацлук акахъзавай чкадал алама) хъфена. Мусурманри анаг Закавказьеда чпин меркез яз гьисабзавай.

Дербентда сердервиле вичин неве Агълаба Сулейми туна. Шегъер кафиррикай хуьнин везифа гъадан хиве гъатна.

Тахтуниз Абу Джафар Мансур (754-775-йисар) атайла, ада Йазид ибн Асадаз вичин патав хтун Эмирна.

Чкадив ахгакъайвалди халифди Асадавай хабар къуна: “О Йазид ибн Асад! Гьикл, гьикл рекъелди, гьихтин амалралди мусурман халкъидивай Дербент шегъер ва вични кафиррин гъужумрикай хуьз жеда?”

Йазид ибн Асада жаваб гана: “Эгер ваз Эрменистандин, Азербайжандин ва Ирандин мусурманар кафиррин гъужумрикайни зулумрикай хвена кланзаватла, Дербентдилай гатлунна хазарар галайвалди шегъерарни къелеяр эциг ва гъанра жуван къушунар тур. Гъа члавуз хазаривай къанихвал квакъда, мусурман улкъевярни кафиррин зулумдикай, гъужумрикай хуьз жеда”.

Халиф Абу Джафар Мансура эмирна: “Ирид агъзур кас Шамдай, Джезирыдай, Мусыладай ва яхчлур агъзур касни маса вилятрай къватна, яракъламишна, фу-партал вугана, гъазура. За Дербентдин патарив къеллеяр эцигда”.

Ик! лагъайвалди, твар къунвай вилятрай 47 агъзур кас гъазурна, Дербентдиз рекъе туна, адан патарив къелеяр эцигна, ахпа гъанра яшамш жез туни эмир гана.

Ибурулай гъейри мад Хоросандай 30 агъзур, Шамдайни 12 агъзур жегъил аскер Дербентдин патарив гвай къелеяр хуьз рекъе туна.

Йазид ибн Асад гъа ихьтин къуватар галаз Дербентдиз хтана, вичидихь лагъанвай крар къилиз акъудунив эгечна.

Чкадив агакъайвалди, Йазид ибн Асад балкандилай эвична, лап къели ругуд керпич хкъана, абур сад-садал кутлунна, вичин балкандал эцигна. Ахпа буйругъ гана: “Гъар низ чпихъ члехи девлетар, савкъатар хъана кланзаватла, гъар сада гъа и цлакай ругуд керпич къачуна, сад-садал кутлунна, балкандал хкажрай”. Ахпа и къушунар Рукелиз къван (Дербент районда гилани ама) атана. Инал Йазид ибн Асад тепедал хкаж хъана. Гъанлай вичин итимар – Ибрагим ибн Ауф ва Хашим ибн Сааби душман галайвал рекъе туна. Абур Касаб (Къамыш) дередиз, Рубас вацлун чапла хел тир Къамыш вацлал къван лап къулайдиз атана.

Асадан эмир яз ибуру Дуаре, Сегна, Бен-Хашим къелеяр эцигна. А чилерилай кафирри чукурна. Ибурулай гуьгъуьниз Митаги ва Кемах шегъерар-къелеяр эцигна.

Эмирдин теклифдалди Митагидиз Табасарандай 300 кас къуьарна. Вичин стха Табасарандин сердервиле тайинарна.

Идалай къулухъ Дарвагъ, Медине ва Химейди къелеяр эцигна. Ахпа гъевчи Ухейл ва Члехи Ухейл къелеяр хкажна. И крариз вири анжах ругуд варз серфна.

Хумисар (химейидар) Химейдидиз, димишкинар Дарвагъиз къуьарна. Дарвагъ а вахтара члехи шегъер тир.

Мусылавияр Дерпуш шегъердиз акъудна. Ахпа и вири шегъеррин агъалийри эмирна: инлай къулухъ чебни ва патарив гвай рекъер, дерреярни, къаравулар эцигиз, хуьн.

Йазид ибн Асадаз вичин твар амуькъна кланзавай. Гъавилай ада Йезидие твар алай члехи шегъерни эцигна. Ана вичин аскеррикай лап гзафбур яшамш жез туна.

Ада гъакл Сермекийс, Мукатыр (гилан Мугъарты), Махрака (гилан Марагъа) шегъерарни эцигна.

Ибурулай гъейри ада 110 къели зинданар ва хуьрерни эцигна. Виринра вичин аскерив къайда тваз туна. Дербентдин гъал гъа члавуз хейлин хъсан хъана.

Кафиррин умудар, Дербентдал мад гъикъван гъужумар авуртлани, анаг тарашиз жерида, тамамвилелди атлана. Хазаррин тайифаяр гъа члаварилай мад Къойсу вацлалай инихъ элячл хъувунач. А жуьрэт амуькънач.

Баб ал-абваб лагъайтла вири магъалриз машгъур хъана. Дербентвийри, гъа виликрай хъиз, Кайтакдивай, Табасарандивай, Куьредивайни Куьрагъивай, Хубачидивай харжарни налогар къачуз-вай. Виринра дербентвийриз гуьрмет авун, абурун твар вине къун лазим тир. Дербентвийрихъай гила кафирризни кичле хъана.

(Къатла ама)

Украинадин тарсар

Демократия кьутгъунар туш

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделедин редактор

Демократиядикай гзаф рахазва. Вичикни кутан тийизвай мана авач. Иллаки “америкадин демократия” лугъудайдан тереф хуьзвайбурун бягъсерихъ сергъатар амайди хъиз туш.

Амма и “демократия” агакъай вири чкайра гъатзавайди цайни ялав, чктурунарни барбатвилер, тарашунарни савашар тирди парабуроз гуя акъазвач.

Иллаки гъа “демократиядин” идеологиз чпиз. Долларарни еврояр гвай ампариз.

Ингъе, “Америкадин демократия” агакъай чкайрин асайиш: Афгъанистанда акъалтл тийир граждандяе давам жезва, наркотикар дуьньядиз чктурунни тлимил хъанач; Ирак кана, нафтладин иесивал океандилай а патан сагъибри ийизва; Ливия мускъачел къахрагъдатла садазни чидач; Югославиядин Федерациядикай чеб-чпел элкъевенвай клусар хъанва; Гуржистан вири къунчийриз акси акъазарна; Прибалтикадиз фашизмдихъ галаз санал НАТОдин къузгъунарни хтана...

“Америкадин демократияди” гила Украинада вуч мярекатар-мусибатар къурмишнаватла чаз акъазва. “Чктура - иесивал ая!” - ингъе а идеологизин къилин лозунг. Дугъриданни, кул хун четин кар я. Амма къалар риклиз кланвал клус-крус ийиз ахмакъдилани алакьда. Къалар садрани къватл тахъун чапхунчийрин къаст тушни мегер!

“Америкадин демократиядал” маса тварни ала - “идара ийизвай чкайвал” (“управляемый хаос”).

Им бес яргъалди фагъум-фикирна арадал гъана, вири дуьньядал илитнавай теория (идеология) тушни? Украинада къиле физвай вакъайри и кар вири патарихъай ачухнава. Гъавилай адан гъавурда акъур къуватри чеб хуьн патал сад хъуниз, чапхунчийриз рей тагуниз, дикъетлу хъуниз звер гузва. Крымда халкъдин референдум къиле фена. Донецкъда, Харьковда, Днепропетровскда, масанра чеб фашизмдинни миллетчивилин гужарикай хуьн патал халкъарин митингар секин жезвач.

Чун гъавурда акъазвайвал, секинвал Украинадин маса областрани авайди туш. Фашизмдикай хуьн патал акъван къурбандар акур, зулумар эхи авур халкъар гъакъван фад-фад мад метлерал акъазариз жеда жал?..

Ингъе, вучиз зи риклел “демократия кьутгъунар туш” гафар къевезватла.

Демократия вичин асул манада халкъдин власть (гъукум), адан азадвилер ва мумкинвилер къилиз акъудиз хъун я лугъузва. Амма хсусият (капитал)

» Сергъят алачирдакай демократия жедайди туш. Чаз чи “Россиядин демократия” - халкъарин дуствилинни садвилеин, арха-вилеин демократия хас я, гъам хуьн патал къуватарни сад авун чи буржи я...

къилдин ксарин гъиле авай обществода “халкъдин демократия” садрани хъайиди туш. А демократия пулни яракъ гвай, вилик-къилик квай ампаринди, гъабурун хушуниз кланвал хъайиди я. Халкъ абуру чпин хуси интересар (власть ва девлет) хуьн патал ишлемишзавай такъат хъиз я.

Анжах социализмдин демократияди халкъдиз (фялейриз, лежберриз, аскерриз, интеллигенциядин векилриз), гъакъикъи ихтиярар таъминарайди чи тарихдин тарсари субутзава. Верховный Советда депутаттар яз фялени лежбер, артистни художник, духтурни муаллим санал аквадай. А мумкинвал гила амани?

Чи общество акъван жуьреба-жуьре къатаринди хъанва хъи, ана шумуд жуьре демократия аватла лугъуз жедач. Олигархин демократия, банкиррин демократия, карчийрин демократия, бомжринни куьчебасарин ва ик! мадни масабурун демократияр авайди хъиз я заз. Вирибурни чеб гъахъариз алахъзава. Яни гъар са демократия са гъинал ятла агал жезва. Къуватлуда ажузди клудзава. Пулдал-

ни, яракъдалдини, къурхуяр гуналдини, сад-садал гъалдаризни... Вири гъаларизни “демократия” лугъузва. Ихьтин чкай “демократияр” чпиз кланвал ишлемишун къецепатан ампариз са куьнайни туш. Гъа ихьтин гъалар авайвилей Украинада “Евромайданар”, Гуржистанда “Къизилгуьлрин революцияр”, Москвада “Болотный” ва маса майданар арадал къевезвайдал шак алач.

Са живви гъукумдин жилавар тларамариз клан хъайивалди неинки Европадай, океандилай а патай - Америкадайни гъарай акъатзава, гуя ина инсандин ихтиярриз къацл язав! Жилавар бушар авурвалди наразибур мадни артух жезва. Яни “демократиядал” кьутгъвадайбурун а къил акъазвач. А майданрал кар-кеспидик квайбурулай квачирбур гзаф я. Чебни вири патарихъай тухбур, пуларив кьутгъвазвайбур жезва. Нин хазинадай ятла?..

Пайдахарни халкъдин кьайгуьрихъни дердийрихъ, хъсанвилерихъ галаз ерли алакьда авайбур туш.

Москвада и йикъара Крым хуьн, Украинадин садвал, дуствал хуьн патал са шумуд цлуд агъзур касди иштиракзавай митинг къиле физвайла, гъа патав гвай маса майдандал бендеровчийрин пайдахар гваз, “душманар” рекъиз къарагъ!” лугъузвайбурун митинг хуьн - им гъихьтин “демократия” ятла? Америкада ихьтин митингдиз рехъ гудай жал?..

Чина “коммерциядинбур тушир общественный тешкилатар” лугъудайбур, жуьреба-жуьре “жумартлу” фондари квердавай гзаф туьретмиш жезвайдакай Президент В.В. Путинани са шумудра лап важибулу форумрал малуматар гана. Абурук гуя чпи “инсанрин ихтиярар хуьзвайбурни” ква лугъузва.

Украинадани абур чка-чкадал кардик квай, гилани ама. Амма абуруз “демократиядин тарсар” гузвайбур гъинай ятла куьне фагъумнани? ЦРУ-дин агентарни, къецепатан махсус къуллугърин векиларни, фашал дипломатарни, посольствойрин къуллугъчирни...

“Къецепатай идара ийизвай демократия” гъа ихьтин “векилрин”, “инсанрин ихтияррин” гъакъиндай гъакъван рикл кузвайбурун идеология я. Амма дибдалди чктурунавай экономикади, санани къвалах тийизвай закон-къанунди, гъукум санай, халкъ масанай фини нин къулаз къуллугъзаватла лугъузвач.

Къецепатан пулари къил элкъуьрнавай са бязи “правозащитникрихъ” Москвадин юкьни-юкьвал гъар вацра миллион манатдив агакъна коммунальный пулар (харжар) гана кланзавай са шумуд мертебадин тавханаяр хъанва.

Гъа и члавуз агъзурралди чи зегъметчийрин аялар, бахчайра чкаяр авачиз, къилел диде-буба алачиз, амуькъзава. Им яни бес “демократия” ва “инсанрин ихтиярар” хуьн?

Эхъ, дустар, гъа ихьтин гъалариз, крариз, заз чиз, “демократиядин кьутгъунар” лугъузвайди я. Ихьтин кьутгъунри Украинада фашизм гъукуматдин къилиз гъанва. Акъалтлай вагъшийриз рехъ ачухнава...

Ибур чун, чи члехи улкъве, халкъарин дуствал патал лап хаталу кьутгъунар тушни бес?

СССР чктуруниз рехъ гайибур, сифте нубатда, гъа кьутгъунар я. Къе Россия чктуриз, адан халкъарикай чеб-чпин душманар ийиз алахънавайди, Аллагъдиз шукур, вири обществоди гьисснава. Украинадин тарсари а садвал, сад-садан гъавурда акъун артухарайди гьисс тавуна туш.

Амма хаталу кьутгъунарни тлимил амач. Сергъят алачирдакай демократия жедайди туш. Чаз чи “Россиядин демократия” - халкъарин дуствилинни садвилеин, арха-вилеин демократия хас я, гъам хуьн патал къуватарни сад авун чи буржи я...

“Сел къведайла вацлун рувал Архайин къаткиз жедайди туш”, лагъанай члехи арифдар Стлал Сулеймана. Чи уяхвал бес гъикл хуьда?..

Кар алай проектар - уьмуьрдиз

Тахсиркарвилерин къадар тимиляриз

ИНТЕРВЬЮ

И мукъвара чи газетдин штатдик квачир корреспондент Р.ЭМИНОВ Россиядин МВД-дин Ахцегь районда авай ОВД-дин начальник, полициядин подполковник И.Ш. ШИХАМАДОВАХЪ галаз гуьрушмиш хъана.

Ихтиандр Шихамадович, шаз района тахсиркарвилерихъ галаз женгина ва общественный къайда хуьн таъминаруна куь коллективди гьихътин нетижар къазанмишна?

- Алаатай йисуз 53 тахсиркарвал (2012-йисуз абурун къадар 39-даз барабар тир) регистрація авуна. Шаз тахсиркарвилер винел акъудун рекъем 89,4 процентдиз барабар хъана. 2012-йисуз и рекъемди 71,2 процент тешкилна.

Къейднавай делилрай аквавайвал, тахсиркарвилерин къадар, 2012-йисав гекъидайла 14 дуьшуршдин гзаф хъанва. Шаз чна наркотикрихъ галаз алакълу 4 тахсиркарвал винел акъудна. Абур маса гунин са тахсиркарвиляй уголовный дело къарагъарна. Алаатай йисуз экономикадин хиле 14 тахсиркарвал къейдна. Шаз яш тамам тахъанвайбуру чуьнуьхунар авур 4 дуьшурш хъана.

Шаз Хкемрин, Ялахърин хуьрера авур угъривилер гьелелиг винел акъудиз хъанвач. Идалайни гъейри, "Жениар" цийикла туьхлуьр хъийидайла бюджетдин такъатар чуьнуьхунихъ галаз алакълу яз къарагъарай (РФ-дин УК-дин 327-статьядин 2-паюнай, 159-статьядин 3-паюнай) уголовный делойрай тахсиркарвал тайинари хъанач. Са къадар вахт идалай вилик Цуругъа яшамис жезвай Э.И.Баданова ва

команар, ичкибазар ва чеб учетда авай ксар къетлен гуьзчивилик ква. Алай вахтунда чи учетда ихътин 129 кас ава. Абурукай 27 кас вилик-дуналди кар ганвайбуру, 7 хронический ичкибазар, 8 наркоманар, 17 психикадин рекъяй азарлуьру, 3-хизанра къалмакъалзавайбуру, 38 кас вагъабизмдин терефдарар я. ПДН-дин яшар бегъем тахъанвайбурухъ галаз къвалах тухудай къуллугъчийри школайра жаванрихъ галаз инструкторар, сугъбетар киле тухвана. Терроризмдиз аксивалунин къвалах гъи жуьреда тухузвалта чирун патал ахтармишунар тешкилна. Къейд авун лазим я хъи, алай вахтунда школайра хатасузвал хуьнин рекъяй хейлин серенжемар къабулнава.

Алаатай йисуз райондин рекъера гьерекаддин хатасузвал таъминарунин къвалахдиз гьихътин къимет гуз жеда? Рекъерин чпин гъал гъикъ я?

- Транспортдин такъатрин иесийри рекъера гьерекад авунин къайдайрал амал авун, анра члуру дуьшуршдин къадар тимилярун патал чна датана профилактикадин серенжемар киле тухузвалтани, гъам хуси ва гъамни общественный автотранспорт идара ийизвай къилдин ксари рекъера хаталу гъалар арадал гъизвай дуьшуршар тимиляр жезвач. И кардин къилин себебар транспортдин такъатар технический рекъяй къайдадик тахъун, бязи водителар пиян яз рулдихъ ацукъун, автотранспорт госнумараяр алачиз идара авун, водителрив талукъ тир документар гъачиз хъун, автомашин къадагъа тир чкайрал акъазарун ва масабур я. ГИБДД-дин къуллугъди чахъ галаз санал киле тухвай ахтармишунрин нетижата шаз водителрин патай хъайи административный 865 правонарушение винел акъудна. Абурукай 595 протокол хъана. Пиян гъалда аваз автотранспорт гъалзавай 24 кас къуна. Абурукай 15 кас суддин къарардалди автотранспорт идара авунин ихтиярдилай магърунава. Рекъера гьерекадунин къайдак члурабурувай къватлай жермейри 144000 манат тешкилна.

Рекъера гьерекаддин къайдак члуравай водителривай жермейрин пул вахчун патал районда авай судебный приставрал хейлин протоколар ракъурнава. Чна рекъера гьерекаддин къайдак члуравайбуру дуьздил акъудун патал рейдер тешкилзава. 2013-йисуз гъакъисагъ къвалахдай за чи къуллугъчийриз чухсагул малумарна. Гележегда чна къвалах, агъалийрикой даях къуналди, мадни активламишда.

М.М.Исмаилова гъа и хуьруьн агъали М.С.Сейфуллаева къена. Уголовный дело къарагъарнава.

Алаатай йисуз Ахцегъа - 16, Ялахъа - 2, Луткуна - 1, Хкема - 3, Гутума - 1, Цуругъа - 3, Смугъула - 2, Къутункъа - 1, Къакла - 1, Ухула - 1, Хине - 1 тахсиркарвал хъана. Абурукай гъазурай 35 уголовный дело суддиз рекъе туна, 18 делодай тахсиркарвал чпин жазадив агъакъарна. Абурукай къве дело яш тамам тахъанвайбурулай къарагъарнавай. Судди а тахсиркарвилерай госуударстводин менфятдиз 221 агъзурни 36 манат пул вахчунна. Республикадин Къили "Дагъустанда къайда ва хатасузвал" тивар алай кар алай проекта къайдак хуьдай органрин вилик тайин мураддихъ ракъурнавай месэлаяр эцигнава. Ихътин шартлара чна чи къвалах истемишунрин дережада аваз тешкилун иллаки важиблу я.

Шаз шумуд арзадиз килигна? Яш тамам тахъанвай жаванрихъ галаз профилактикадин гьихътин къвалах тухузва?

- Полициядин участковый уполномоченныйрин къуллугъ шаз граждандин 196 арзадиз килигна. Чи къуллугъчийри алаатай йисуз административный рекъяй къайдак члурай - 483 дуьшурш дуьздил акъудна ва 445 административный протокол туькълурна. Участковый уполномоченныйри 2013-йисуз 19 тахсиркарвал винел акъудна.

Полициядин участковый уполномоченныйри вири хуьрера къайдак члурунин дуьшуршдин вилик пад къунин серенжемар, терроризмдиз акси сугъбетар киле тухвана, бязи инсанар яшамис жезвай гъаятар, чардахар, подвалар ахтармишна.

Вагъабизмдин терефдал алай, виликдай суддик акаатай ксар, нар-

Дегишвилер кукхунва

АЧУХ ВЛАСТЬ

Векил ТАРХАРОВ

Накъ "Дагъустан" РИА-дин пресс-конференциядин залда "Ачух власть" проектин сергъятра аваз республикадин журналистар РД-да авай УФССП-дин руководитель, Дагъустандин судебный къилин пристав **НИЗАМИ ГЪАЛИМОВАХЪ** ва вахтуналди адан заместителдин везифаяр тамамарзавайди тир **ШАМИЛ САЛИГЪОВАХЪ** галаз гуьрушмиш хъана.

Шкил авторди Яна

Гуьрушдин "къилин игитар"

Алай йисуз судебный приставрин къурулушдиз талукъ законрик бязи дегишвилер кукхунва, - гатлунна сугъбетдив Н. Гъалимов. - Къилди къачуртла, исполнительный сбордин (вахкуниз мажбурузавай пуларин) къадар дегиш хъанва. Эгер икъван чвалалди жергедин агъалияр патал эменнидин тах квай исполнительный сбордин къадар 500 манат тиртла, алай йисуз ам 1000 манатдиз барабар хъанва. Юридический къурулушар патал лагъайтла - 10 000 манат. Ихътин дегишвилер эменнидин тах квачир исполнительный сбордани киле фенва: жергедин агъалияр патал - 10 000 манат, юридический къурулушар патал - 50 000 манат. Маса гафаралди лагъайтла, работникодиз зегъметдин книжка гудайла юридический къурулушди гъукматдиз гана къанзавай пул вахтунда исполнительный сбордин къадар агъакъар тавуртла, ам 50 000 манат пул винелай хгуниз мажбуру жеда. Саки гъар юкъуз Махачкъала шегъердин куьчера ГИБДД-дин работнирки машинар гъалзавайбурукай бязибур, къанунрал амал тавун себеб яз, жерме ийизва. Эгер ихътин касди протоколда къалурнавай пулдин къадар (мисал яз 300 манат) вахтунда гун тавуртла, ада а пулунал алава яз 1000 манатни хгуда.

- Суддин къарардалди маса улкведиз куьчар хъийизвай-бурни судебный приставрин хиве ава. И кардани са бязи дегишвилер хъанва, - давамарна сугъбет Н.Гъалимова. - Эгер ихътин инсанар масаниз куьчар хъийизвай вахтунда абур къанундиз акси гьерекад киле тухуз хъайитла, чаз махсус серенжемар къабулдай ихтиярар ганва. Мадни башкъа, буржар алайбуруз абур вахуз регъят хъун патални чна са жерге къулайвилер тешкилнава. Мисал яз, республикадин судебный приставрин сайтда жув хайи югъ, йис, прописка авунвай чка къалуруналди, гъар са касдивай вичел гъикъван бурж алатла чириз жеда. Буржар лагъайтла, тайин идарадиз тевена, терминалрикой, электронный кисейрикой менфят къачуналди, ахгакъариз жеда, - алава хъуьна республикадин къилин приставди.

Гуьрушдал журналистри судебный приставрин къурулушдин векилриз хейлин суалар гана. Абуруз Н.Гъалимова ва адан заместитель Ш.Салигъова тайин жавабарни гана.

Къилди къачуртла, "Дагъустан" РИА-дин журналистди, и мукъвара Махачкъалада чилин патахъай къве къуншидин арада пайда хъайи месэла гъялдай вахтунда судебный приставрин векъивал себеб яз, къуншийрикой суда вичиз цай яна луьгъу наразивална. Н.Гъалимова адаз хгай жавабдай малум хъайивал, цай ягъунин дуьшурш приставар себеб яз ваъ, а касди къил-къилел алаз авур кар я. Судебный приставри лагъайтла, и дуьшуршда месэла гъялун патал къанун-къайдадал амал авуна серенжемар къабулна.

Агъалийрин ихтиярар хвена

К.ХАВЧАЕВ,
Махачкъала шегъердин Ленинский райондин прокурордин куьмекчи

МАХАЧКЪАЛА шегъердин Степной посёлка авай 2-нумрадин общежитидай, гележегда яшамис жедай чкани гун тавуна, К.Агъмедов, М.Гъажиева, Р.Рамазанов, М.Къурбанов ва масабур (вири санлай 12 кас) хиза-

нарни галаз акъудунин ва абурувай коммунальный вири къуллугърай буржар вахчунин гъакъиндай "Завод Стекловолокно" ОАО-ди суддиз арза (иск) ракъурнай.

Шегъердин Ленинский райондин судди заводдин патай гъазурнавай арзада (искда) къалурнавай инсанар общежитидай куьчарун ва абурувай чпи ишлемишнавай къуллугърин гъахъ вахчун бине авай истемишунар яз гъисабна. Амма прокурорди къей-

дайвал, заводдин виликан къуллугъчийар, гележегда яшамис жедай чкани гун тавуна, общежитидай куьчаруниди къанун члурузава.

Прокурордин арзадиз килиг тавуна, винидихъ тиварар къурбур, лагъайвал, общежитидай куьчарайдалай къулухъ тахсирлу хъайи пата, суддин къарардал рази тахъана, Дагъустан Республикадин Верховный суддиз арза авуна.

Верхсудди и прокурордин арза гъахълуьди яз гъисабна ва 27-ноябрдиз киле фейи заседанидал заводдин виликан къуллугъчийар общежитидай куьчарунин къарар бине авачирди яз малумарна.

Ик, райондин прокуратуради агъалийрин конституционный ихтиярар хуьнин карда авур къвалахдин бинедаллаз РФ-дин Конституциядин 40-статьядин 1-паюна ва РФ-дин Жилищный кодексдин 1 ва 3-статьяйра къалурнавайвал, яшайишдин жигъетдай хуьн тавунвай агъалийрин яшамис жедай чкадин патахъай авай ихтиярар хвена.

понеделник, 14 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:30 Местное время. Вести-Дагестан.
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:10 Местное время. Вести-Дагестан
18:30 Реклама
18.35 Светофор. Встреча школ 37 и 2
18.55 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19.25 Махачкала
19.35 Реклама
19:40 Местное время. Вести-Дагестан

18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Публичные лекции «Vivat, academi!»
21.00 К 69-й годовщине Великой Победы «Память поколений. Магомед Гамзатов»
21.50 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «WEB-обзор»
23.25 Спорт на канале
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+)
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше».
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «Они и мы».
16.10 «В наше время».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Кураж».
23.30 «Вечерний Ургант».
0.00 Новости.
0.10 «Познер».
1.10 Х/ф «Психоз». (18+).
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Психоз». (18+).
3.15 «В наше время». (12+).
4.05 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
07.30 Мультфильмы
08.20 Х/ф «Марица»
09.40 Передача «Чистое сердце»
09.50 «Служа Родине»
10.15 Х/ф «Непрошенная»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV-shop
12.55 К 69-й годовщине Великой Победы. Д/ф «Отдали больше, чем могли...»
14.00 Х/ф «Цыган»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Продолжение х/ф «Цыган» 4 с.
16.20 TV-shop
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 «Красота 05.ru» в прямом эфире
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на табасаранском языке)
18.20 Мультфильм

5.00 «Утро России».
9.00 «Завещание Леонардо. История одного ограбления».
9.55 «О самом главном».

11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит»
17.00 «Вести».
17.10 «Местное время. Вести - Москва».
17.30 Т/с «Личное дело».
18.30 «Прямой эфир».
19.40 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Склифосовский 3».
23.50 «Унесенные морем».
0.55 «Девчата».
1.35 Х/ф «Артистка из Грибова»
3.00 «Завещание Леонардо. История одного ограбления».
4.00 «Комната смеха».

НТВ

6.00 «НТВ утром».
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт»
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Чужой район».
21.25 Т/с «Братаны».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Дикий».
1.30 Д/ф «Наш космос».
2.30 «Дикий мир».
3.10 Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю».
5.05 Т/с «Хвост».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.25 Детектив «Закон обратного волшебства».
11.30 «События».
11.50 Детектив «Закон обратного волшебства».
12.25 «Постскриптум».
13.30 «В центре событий».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Городское собрание».
16.05 Х/ф «Семнадцать мгновений весны»
17.30 «События».
17.50 «Простые сложности».
18.25 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.50 Т/с «Бомба».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.20 «Космическая гонка 2.0». Спецрепортаж.
22.55 «Без обмана». «Доставка на дом».
23.50 «События. 25-й час».
0.25 «Футбольный центр».
0.50 «Мозговой штурм. Есть ли жизнь на Марсе?»
1.25 «Петровка, 38».
1.45 Детектив «Отец Браун». (Великобритания).
3.35 Х/ф «Сверстницы».
5.05 Т/с «Маленькие чудеса природы». (Великобритания).

REN TV

5.00 Т/с «Афромоскви».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «112».
7.30 «Смотреть всем!»
8.30 «Новости 24».
9.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Мои прекрасные...»
22.00 Т/с «Игра престолов».
23.00 «Новости 24».
23.30 Х/ф «Тайна перевала Дятлова». (США - Россия).
1.30 Т/с «Игра престолов».
2.30 Х/ф «Тайна перевала Дятлова».
4.30 Т/с «Афромоскви».

13.40 Т/с «Спецотряд Шторм». Стокгольмский синдром.
14.30 Т/с «Спецотряд Шторм». Большой передел.
15.25 Т/с «Спецотряд Шторм». Город контрастов.
15.30 «Сейчас».
16.00 Т/с «Спецотряд Шторм». Город контрастов.
16.45 Т/с «Спецотряд Шторм». Грязный койот.
17.35 Т/с «Спецотряд Шторм». Перебежчик.
18.30 «Сейчас».
18.55 Т/с «ОСА».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Сердце».

ДОМАШНИЙ

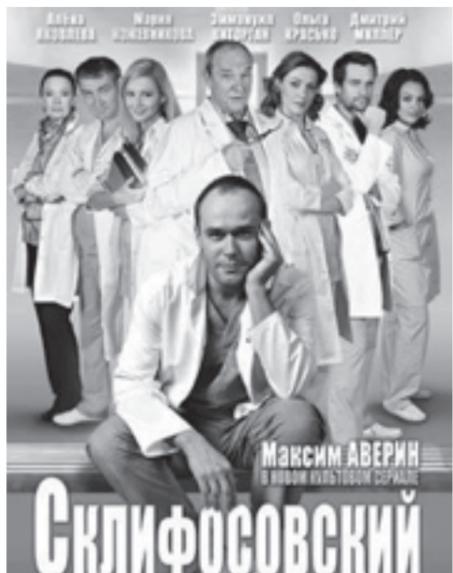
6.30 Удачное утро.
7.00 М/ф.
8.00 Полезное утро.
8.40 М/ф.
9.05 По делам несовершеннолетних.
12.05 Непридуманные истории.
15.05 Драма «Только ты...»
18.00 Женская форма.
19.00 Д/ф «Секрет ее молодости».
20.00 Т/с «Сваты».
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики - сво...»
22.50 Одна за всех.
23.30 Киноповесть «Девочка ищет отца».
1.15 Комедия «Мистер Мару». (США).
4.10 Т/с «Комиссар Рекс».
6.00 М/ф.

КУЛЬТУРА

7.00 Канал «Евроночь».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Иванов»
12.10 «Важные вещи». «Духовный регламент».
12.25 «Линия жизни». Илле Лиепа.
13.20 Д/ф «Быть красивым в Эфиопии».
14.10 Т/с «Курсанты» (16+).
15.00 «Новости культуры».
15.10 Телеспектакль «Маленькая девочка».
16.55 Д/ф «Лев Карсавин. Метафизика любви».
17.25 «Вспомнишь Н. Петрова». Сольный концерт в БЗК. Запись 2005.
18.30 «Царица Небесная». Икона Владимирской Божией Матери.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Сати. Нескучная классика...» с А. Демидовой.
20.10 «Правила жизни».

ТВ-3

6.00 М/ф.
9.00 Удивительное утро.
10.00 Х/ф «Побег Логана».
12.30 Х/ф «Гостья». (США).
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
17.30 Психосоматика.
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Тринадцать».
21.30 Т/с «Кости».
23.15 Х/ф «Призраки Марса». (США).
1.15 X-Версии. Другие новости.
1.45 Х/ф «Топ Ган». (США).
4.00 Х/ф «Доктор Джекилл и мистер Хайд». (Великобритания).

вторник, 15 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Очар»
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:10 Местное время. Вести-Дагестан
18.35 Парус надежды
18.55 Культура и экономика региональной политики в современных условиях. Круглый стол
19.25 Махачкала
19:40 Местное время. Вести-Дагестан

17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на лакском языке)
18.20 Мультфильмы
18.45 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «Бизнес Дагестана»
20.40 TV-shop
20.50 «Время футбола» в прямом эфире
21.50 Информационно-аналитическая программа «Все грани»
23.00 «Крупным планом»
23.30 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка»
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше».
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «Они и мы».
16.10 «В наше время».
17.00 «Наедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Кураж».
23.30 Д/ф «Алла Пугачева - моя бабушка». (12+).
0.30 Новости.
0.40 Х/ф «Совсем не бабник».
2.20 Х/ф «Дневник слабака». (12+).
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Дневник слабака»
4.10 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

5.00 «Утро России».
9.00 «Обменяли хулигана на Луиса Корвалана...»
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит»
17.00 «Вести».
17.10 «Местное время. Вести - Москва».
17.30 Т/с «Личное дело».
18.30 «Прямой эфир».
19.40 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Склифосовский 3».
23.50 «Специальный корреспондент».
0.50 «Никита Хрущев: от Манежа до Карибов».
1.55 Х/ф «Артистка из Грибова»
3.20 «Обменяли хулигана на Луиса Корвалана...»
4.15 «Комната смеха».

ТВЦ

6.00 «Настроение».
8.30 Детектив «Ночной патруль».
10.20 Д/ф «Георгий Вицин. Отшельник».
11.10 «Петровка, 38».
11.30 «События».
11.50 Комедия «Не может быть!»
13.40 «Без обмана». «Доставка на дом».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Наша Москва».
15.30 Х/ф «Семнадцать мгновений весны»
16.55 «Доктор И...»
17.30 «События».
17.50 «Простые сложности».
18.25 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».

СТС

6.00 М/с «Маленький принц».
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
6.50 М/с «Пингвиненок Пороро».
7.00 М/с «Макс Стил».
7.30 М/с «Клуб Винкс - школа волшебниц».
8.00 Т/с «Папины дочки».
9.00 Т/с «Папины дочки».
9.30 Т/с «Папины дочки».
11.00 Боевик «Звездный путь».
13.30 Даешь молодежь!

REN TV

5.00 Т/с «Афромоскви».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
11.00 «Пицца богов».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Мои прекрасные...»
22.00 Т/с «Игра престолов».
23.00 «Новости 24».
23.30 Х/ф «Одиночка».
1.30 «Смотреть всем!»

19.00-20.00 Т/с «Детективы. Таксист».
20.30 Т/с «След. Сдача».
21.15 Т/с «След. Атлет».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. И рыцарь на белом коне».
23.15 Т/с «След. Рай в кредит»
0.00 Драма «Интердевочка». (18+).
2.55 Комедия «Запасной игрок»
4.20 Х/ф «Меченый атом».

ДОМАШНИЙ

6.30 Удачное утро.
7.00 М/ф.
8.00 Полезное утро.
8.40 М/ф.
9.20 По делам несовершеннолетних.
12.15 Непридуманные истории
13.15 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики - сво...»
15.05 Драма «Только ты...»
18.00 Женская форма.
19.00 Т/с «Сваты».
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужики - сво...»
22.50 Одна за всех.
23.30 Драма «Личное дело судьи Ивановой».
1.10 Мелодрама «Джейн Остин». (США).
3.25 Т/с «Комиссар Рекс».

КУЛЬТУРА

6.30 Канал «Евроночь».
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Иванов»
12.10 Д/ф «Негев - обитель в пустыне».
12.25 «Правила жизни».
12.50 «Пятое измерение».
13.20 Д/ф «Раскрытие тайн Вавилона» (Корея).
14.10 Т/с «Курсанты» (16+).
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/ф «Валентина Талызина».
15.55 «Сати. Нескучная классика...» с А. Демидовой.
16.35 Д/ф «Георгий Нэлепп - звезда советской оперы».
17.20 Певческие святые Древней Руси в исполнении Ансамбля древнерусской духовной музыки «Сирин» и Московского синодального хора.
18.10 Д/ф «Ветряные мельницы Киндердейка».
18.30 «Царица Небесная». Икона Казанской Божией Матери.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Власть факта». «Великие филантропы».
20.10 «Правила жизни».
20.40 Д/ф «Жизнь вопреки».
21.20 «Игра в бисер» с И. Волгиным. «Борис Пастернак. Лирика».
22.05 Д/с «Отец Николай Гурьянов».
22.35 Д/ф «Раскрытие тайн Вавилона» (Корея).

ТВ-3

6.05 М/ф.
9.00 Удивительное утро.
10.00 Т/с «Тринадцать».
11.00 Т/с «Тринадцать».
12.00 Д/ф «Городские легенды. Москва. Площадь трех вокзалов».
12.30 Д/ф «Таинственная Россия. Прибайкалье. Предчувствие конца света».
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Охотники за привидениями.
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
17.30 Психосоматика.
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Тринадцать».
21.30 Т/с «Кости».
23.15 Х/ф «Мгла». (США).
1.45 X-Версии. Другие новости.
2.15 Х/ф «Ведьмы страны Оз»
5.45 М/ф.

среда, 16 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11.30 Местное время. Вести-Дагестан
14.30 Местное время. Вести-Дагестан
17.10 Местное время. Вести-Дагестан
18.35 2014-год культуры в РФ. «Планета Культура»
19.25 Махачкала
19.35 Реклама
19.40 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на ласком языке «Аьрици ва агьлу»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на ласком языке)
09.30 «Крупным планом»
10.00 «Бизнес Дагестана»
10.35 Х/ф «Актриса»
11.55 Информационно-аналитическая программа «Все грани»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV-shop
12.55 «Время футбола»
14.00 Мультфильмы
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Возвращение Будудая» 2 с.
16.20 TV-shop
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Искусство без границ»
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на даргинском языке)
18.20 Мультфильмы

18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «На виду»
20.35 TV-shop
20.45 Х/ф «Ключи от неба»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Аутодафе»
23.45 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Продолжение т/с «Саванна»
01.30 Ночной канал
ПЕРВЫЙ
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше».
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «Они и мы».
16.10 «В наше время».
17.00 «Ноедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
21.30 Т/с «Кураж».
23.30 «Вечерний Ургант».
0.00 Новости.
0.10 «На ночь глядя».
1.05 Х/ф «Последний король Шотландии».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Последний король Шотландии».
3.25 «В наше время». (12+).
4.20 «Контрольная закупка».
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России».
9.00 «Вызывает дух Македонского. Спиритизм».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».

11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.10 «Местное время. Вести - Москва».
17.30 Т/с «Личное дело».
18.30 «Прямой эфир».
19.40 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
20.50 «Спокойной ночи, малыши!»
21.00 Т/с «Склифосовский 3»
23.50 «Страшный суд».
1.00 «Николай Вавилов. Накормивший человечество».
2.00 Драма «Не стреляйте в белых лебедей».
3.35 «Честный детектив».
4.10 «Комната смеха».
НТВ
Профилактика.
10.00 «Сегодня».
10.20 «Первая кровь».
10.50 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Чужой район».
21.25 Т/с «Братаны».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Т/с «Дикий».
1.30 «Дачный ответ».
2.35 «Дикий мир».

3.20 Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю».
5.05 Т/с «Хвост».
ТВЦ
6.10 Т/с «Визит к Минотавру».
12.00 Х/ф «Тихие сосны».
13.40 «Удар властью. Валентин Павлов».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Наша Москва».
15.30 Х/ф «Семнадцать мгновений весны».
16.50 «Доктор И...»
17.30 «События».
17.50 «Простые сложности».
18.25 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.50 Т/с «Бомба».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.20 «Линия защиты».
22.55 Д/ф «Адольф Гитлер. Двойная жизнь».
23.50 «События. 25-й час».
0.25 «Русский вопрос».
1.15 «Петровка, 38».
1.30 Т/с «Расследования Мердока». (Канада).
3.20 Т/с «Исцеление любовью».
4.20 Д/ф «Георгий Вицин. Отшельник».
5.10 Т/с «Маленькие чудеса природы».
СТС
6.00 М/с «Маленький принц».
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
6.50 М/с «Пингвиненок Пороро».
7.00 М/с «Пакман в мире привидений».
8.00 Т/с «Папины дочки».
9.00 Т/с «Папины дочки».
9.30 Т/с «Папины дочки».
11.00 Боевик «Стартрек. Возмездие».
13.30 Даешь молодежь!
14.00 Т/с «Последний из магиян».
16.00 Т/с «Восьмидесятые».
18.00 Т/с «Воронины».
18.30 Т/с «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
20.00 Т/с «Последний из магиян».
21.00 Боевик «Ковбой против пришельцев».

23.15 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Т/с «Неформат».
1.30 Комедия «Римские приключения». (США - Италия - Испания).
3.35 Триллер «Челюсти». (США).
РЕН ТВ
Профилактика.
10.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званный ужин».
14.00 «Семейные драмы».
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!».
17.00 «Не ври мне!».
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Мои прекрасные...»
22.00 Т/с «Игра престолов».
23.00 «Новости 24».
23.30 Х/ф «Человек-волк».
1.45 Т/с «Игра престолов».
2.45 Х/ф «Человек-волк».
ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30 Х/ф «Меченый атом». (12+).
12.00 «Сейчас».
12.30 «Меченый атом». (12+).
12.55 Боевик «Трио».
15.00 «Место происшествия».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.50 Комедия «Запасной игрок». (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы. Алая фата невесты».
19.30 Т/с «Детективы. Нет жизни без тебя».
20.00 Т/с «Детективы. Растажа».
20.30 Т/с «След. Взрыв на закате».
21.15 Т/с «След. Бита карты».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Милый друг».

23.15 Т/с «След. Судья».
0.00 Х/ф «Д'Артаньян и три мушкетера» (12+).
4.35 Комедия «Драгоценный подарок». (12+).
КУЛЬТУРА
10.00 «Новости культуры».
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Т/с «Иванов».
11.55 Д/ф «Советский сказ Павла Бажова».
12.25 «Правила жизни».
12.50 «Красуйся, град Петров!» Зодчие Николай Ефимов и Василий Косяков.
13.20 Д/ф «Раскрытие тайн Вавилона» (Корея).
14.10 Т/с «Курсанты» (16+).
15.00 «Новости культуры».
15.10 Д/ф «Миражи. Вера Холодная».
15.40 Д/ф «Старая Флоренция». (Германия).
15.55 «Власть факта». «Великие филантропы».
16.35 «Острова».
17.20 Концерт Московского государственного академического камерного хора под управлением В. Минина.
17.55 Д/ф «Три тайны адвоката Плевко».
18.30 «Царица Небесная». Икона Феодоровской Божией Матери.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Главная роль».
19.30 «Абсолютный слух».
20.10 «Правила жизни».
20.40 Д/ф «Князь Потемкин. Свет и тени. Черноморский вилла-д'эста».
21.10 «Линия жизни».
22.05 Д/с «Архимандрит Гавриил Угребодзе».
22.35 Д/ф «Секреты ледяных гробниц Монголии». (Франция).
23.30 «Новости культуры».
23.50 Т/с «Иванов».
0.30 «Pro memoria». «Хокку».
0.45 «Наблюдатель».
1.40 Д/ф «Аксум». (Германия).
1.55 Концерт в БЗК.
2.50 Д/ф «Рафаэль».

ДОМАШНИЙ
6.30 М/ф.
9.20 По делам несовершеннолетних.
12.15 Непридуманные истории.
13.15 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужчины - свои...»
15.05 Драма «Только ты...»
18.00 Женская форма.
19.00 Т/с «Сваты».
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужчины - свои...»
22.50 Одна за всех.
23.00 Одна за всех.
23.30 Мелодрама «Сладкая женщина».
1.25 Мелодрама «Королева». (Франция - Италия - Великобритания).
3.25 Т/с «Комиссар Рекс». (Австрия - Германия).
6.00 М/ф.
ТВ-3
6.00 М/ф.
9.00 Удивительное утро.
10.00 Т/с «Тринадцать».
12.00 Д/ф «Городские легенды. Бутырка. Тюрьма особого назначения».
12.30 Д/ф «Таинственная Россия. От Красноярска до Якутии. Куда упал Тунгусский метеорит?».
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Охотники за привидениями.
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Годалка».
17.00 Д/ф «Годалка».
17.30 Психосоматика.
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Тринадцать».
20.30 Т/с «Тринадцать».
21.30 Т/с «Кости».
22.20 Т/с «Кости».
23.15 Х/ф «Убийство в Черри-Фоллс». (США).
4.00 Х/ф «Предчувствие». (США).

четверг, 17 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

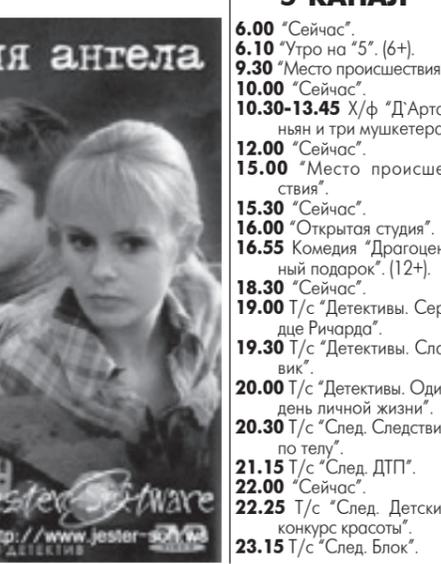
8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Турчидаг»
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
17:10 Местное время. Вести-Дагестан
18:35 «Территория общения». Ток-шоу
19:25 Махачкала
19:40 Местное время. Вести-Дагестан
РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на даргинском языке)
09.30 Д/с «Вкус путешествий»
10.00 Х/ф «Змей»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV-shop
12.55 «Аутодафе»
14.00 Мультфильмы
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Возвращение Будудая» 3 с.
16.05 Мультфильм
16.20 TV-shop
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Д/ф «Будет помнить вся Россия»
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа»

18.25 Мультфильм
18.30 Обзор газеты «Хакыкьат»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги галамги заманги»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 «На виду. Спорт» в прямом эфире
20.35 TV-shop
20.50 «Час размышлений»
21.25 «Спасите детство»
21.55 Информационно-аналитическая программа «Все грани»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Ток-шоу «Всех касается»
00.00 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Продолжение т/с «Саванна»
01.30 Ночной канал
ПЕРВЫЙ
5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+).
10.55 «Модный приговор».
12.00 Прямая линия с Владимиром Путиным.
15.00 Новости.
15.15 «Они и мы».
16.10 «В наше время».
17.00 «Ноедине со всеми».
18.00 Новости.
18.45 «Давай поженимся!»
19.50 «Пусть говорят».
21.00 «Время».
22.00 Т/с «Кураж».
0.00 «Политика».
1.00 Х/ф «Хороший год».
3.00 Новости.
3.05 Х/ф «Хороший год».
3.20 «В наше время». (12+).
4.10 «Контрольная закупка».
РОССИЯ 1
5.00 «Утро России».
9.00 «Жажд».
9.55 «О самом главном».
11.00 «Вести».

11.35 «Местное время. Вести - Москва».
12.00 Прямая линия с Владимиром Путиным.
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.10 «Местное время. Вести - Москва».
17.30 Т/с «Личное дело».
18.30 «Прямой эфир».
19.40 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.15 «Спокойной ночи, малыши!»
21.25 Т/с «Склифосовский 3»
0.15 «Живой звук».
2.15 Драма «Не стреляйте в белых лебедей».
3.35 Т/с «Закон и порядок 19». (США).
4.25 «Комната смеха».
НТВ
6.00 «НТВ утром».
8.35 «Спасатели».
9.05 «Медицинские тайны».
9.40 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Чужой район».
21.25 Т/с «Братаны».
23.15 «Сегодня. Итоги».
23.35 Д/ф «Хрущев. Первый после Сталина».
1.35 Детектив «Дело темное».
2.35 «Дикий мир».
3.05 Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю».
5.00 Т/с «Хвост».

ТВЦ
6.00 «Настроение».
8.30 Детектив «Уснувший пассажир».
9.55 «Петровка, 38».
10.15 Х/ф «Такси для ангела»
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Такси для ангела».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Наша Москва».
15.30 Х/ф «Семнадцать мгновений весны».
16.55 «События». Спецвыпуск.
17.50 «Простые сложности».
18.25 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.50 Т/с «Бомба».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.20 «Истории спасения».
22.55 Премьера «Криминальная Россия. Развязка».
23.50 «События. 25-й час».
0.25 Х/ф «Любовник».
2.35 Т/с «Исцеление любовью».
3.35 Д/ф «Большие деньги. Соблазн и проклятье».
СТС
6.00 М/с «Маленький принц».
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
6.50 М/с «Пингвиненок Пороро».
7.00 М/с «Пакман в мире привидений».
7.30 М/с «Клуб Винкс - школа волшебниц».
8.00 Т/с «Папины дочки».
9.30 Т/с «Папины дочки».
11.00 Боевик «Ковбой против пришельцев».
13.15 6 кадров.
13.30 Даешь молодежь!
14.00 Т/с «Восьмидесятые».
16.00 Т/с «Воронины».
18.30 «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
20.00 Т/с «Последний из магиян».
21.00 Боевик «Я - четвертый». (США).
23.00 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Т/с «Неформат».
1.30 Вестерн «Железная хватка». (США).

5.05 Т/с «Маленькие чудеса природы».
СТС
6.00 М/с «Маленький принц».
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
6.50 М/с «Пингвиненок Пороро».
7.00 М/с «Пакман в мире привидений».
7.30 М/с «Клуб Винкс - школа волшебниц».
8.00 Т/с «Папины дочки».
9.30 Т/с «Папины дочки».
11.00 Боевик «Ковбой против пришельцев».
13.15 6 кадров.
13.30 Даешь молодежь!
14.00 Т/с «Восьмидесятые».
16.00 Т/с «Воронины».
18.30 «Воронины».
19.00 Т/с «Воронины».
20.00 Т/с «Последний из магиян».
21.00 Боевик «Я - четвертый». (США).
23.00 6 кадров.
0.00 6 кадров.
0.30 Т/с «Неформат».
1.30 Вестерн «Железная хватка». (США).

3.35 Комедия «Дерзкие девочки». (Германия).
5.30 Музыка на СТС.
РЕН ТВ
5.00 Т/с «Афромоскви».
6.00 «Званный ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Вам и не снилось»: «Святые. Доказательство чуда».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званный ужин».
14.00 «Семейные драмы».
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!».
17.00 «Не ври мне!».
18.00 «Верное средство».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Свободное время».
21.00 «Мои прекрасные...»
22.00 Т/с «Игра престолов».
23.00 «Новости 24».
23.30 Х/ф «Под откос».
1.15 Т/с «Игра престолов».
2.20 «Чистая работа». (12+).
3.15 Х/ф «Под откос». (США).
ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ
6.00 «Сейчас».
6.10 «Утро на 5». (6+).
9.30 «Место происшествия».
10.00 «Сейчас».
10.30-13.45 Х/ф «Д'Артаньян и три мушкетера»
12.00 «Сейчас».
15.00 «Место происшествия».
15.30 «Сейчас».
16.00 «Открытая студия».
16.55 Комедия «Драгоценный подарок». (12+).
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Детективы. Сердце Ричарда».
19.30 Т/с «Детективы. Славик».
20.00 Т/с «Детективы. Один день личной жизни».
20.30 Т/с «След. Следствие по телу».
21.15 Т/с «След. ДПП».
22.00 «Сейчас».
22.25 Т/с «След. Детский конкурс красоты».
23.15 Т/с «След. Блок».

ДОМАШНИЙ
6.30 Удачное утро.
7.00 М/ф.
8.00 Полезное утро.
8.40 М/ф.
9.20 По делам несовершеннолетних.
12.15 Непридуманные истории.
13.15 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужчины - свои...»
15.05 Драма «Только ты...»
18.00 Женская форма.
19.00 Т/с «Сваты».
21.00 Т/с «Бальзаковский возраст, или Все мужчины - свои...»
22.50 Одна за всех.
23.30 Мелодрама «Жена ушла».
1.10 Мелодрама «Самая красивая». (Италия).
3.20 Т/с «Комиссар Рекс».
6.00 М/ф.
ТВ-3
6.00 М/ф.
9.00 Удивительное утро.
10.00 Т/с «Тринадцать».
11.00 Т/с «Тринадцать».
12.00 Д/ф «Городские легенды. Священный Грааль Петропавловской крепости».
12.30 Д/ф «Таинственная Россия. Ставропольский край. Куда ведут знаки пришельцев?».
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Охотники за привидениями.
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Годалка».
17.00 Д/ф «Годалка».
17.30 Психосоматика.
18.00 X-Версии. Другие новости.
18.30 Т/с «Пятая стража».
19.30 Т/с «Тринадцать».
21.30 Т/с «Кости».
23.15 Х/ф «Тор: Молот богов». (США).
1.00 X-Версии. Другие новости.
1.15 Большая Игра. (18+).
2.20 Х/ф «Собака Баскервилей». (Канада).
4.10 Х/ф «Красная фракция: Происхождение».

пятница, 18 апреля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:30 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:10 Вести - Северный Кавказ.
18:30 Реклама
18:35 Мир Вашему дому
18.55 2014-год культуры в РФ. Литературный ковчег
19.25 Махачкала
19.35 Реклама
19:40 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Поданги памалги замани»
08.00 Обзор газеты «Жакыкхат»
08.15 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на аварском языке)
09.30 «Спасите детство»
10.00 Х/ф «История любви»
11.55 Информационно-аналитическая программа «Все грани»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 TV-shop
12.55 Тележурнал «Скоро свадьба»
13.40 Ток-шоу «Всех касается»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Х/ф «Возвращение Будудяла» 4 с.
16.20 TV-shop
16.30 Время новостей Дагестана

РОССИЯ 1

- 16.50 Д/ф «Русское сердце вершин снеговых»
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на кумыкском языке)
18.20 «Наши дети»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
19.55 Специальный репортаж
20.10 «Здоровье» в прямом эфире
21.00 «Галерея искусств»
21.30 Проект молодых журналистов ДГУ. Программа «Квадрат»
22.10 Время новостей. Криминал
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 «Город молодых»
23.30 Т/с «Саванна»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Новости.
5.05 «Доброе утро!»
9.00 Новости.
9.15 «Контрольная закупка».
9.45 «Жить здорово!» (12+)
10.55 «Модный приговор».
12.00 Новости.
12.15 «Время обедать!»
12.55 «Дело ваше».
13.35 «Истина где-то рядом».
14.00 Другие новости.
14.25 «Остров Крым».
15.00 Новости.
15.15 «Они и мы».
16.10 «В наше время» (12+).
17.00 «Жди меня».
18.00 Новости.
18.45 «Человек и закон».
19.50 Телеигра «Поле чудес».
21.00 «Время».
21.30 «Голос. Дети».
23.40 «Вечерний Ургант».
0.35 Х/ф «Открытая дверь».
2.35 Х/ф «Скорость 2».
4.50 «В наше время». (12+).

РОССИЯ 1

- 5.00 «Утро России».
8.55 «Мусульмане».
9.10 «Ландыши для королевы. Елена Великанова».
10.05 «О самом главном».
11.00 «Вести».
11.30 «Местное время. Вести - Москва».
11.50 «Вести. Дежурная часть».
12.00 Т/с «Тайны следствия».
13.00 «Особый случай».
14.00 «Вести».
14.30 «Местное время. Вести - Москва».
14.50 «Вести. Дежурная часть».
15.00 Т/с «Джамайка».
16.00 Т/с «Пока станица спит».
17.00 «Вести».
17.10 «Местное время. Вести - Москва».
17.30 Т/с «Личное дело».
18.30 «Прямой эфир».
19.40 «Местное время. Вести - Москва».
20.00 «Вести».
21.00 «Поединок».
22.45 «Нам его не хватает. Вспоминаю Илью Олейникова».
23.40 Х/ф «Обратный путь».
1.55 «Горячая десятка».
3.00 «Ландыши для королевы. Елена Великанова».
3.55 «Комната смеха».

НТВ

- 6.00 «НТВ утром».
8.40 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
10.55 «До суда».
11.55 «Суд присяжных».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Суд присяжных. Окончательный вердикт».
14.35 «Дело врачей».
15.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
16.00 «Сегодня».
16.25 «Прокурорская проверка».
17.40 «Говорим и показываем».
18.30 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».

РОССИЯ 1

- 19.00 «Сегодня».
19.30 Т/с «Чужой район».
22.25 Т/с «Дикий».
0.20 Х/ф «Казак».
2.15 «Спасатели».
2.45 Т/с «Хозяйка тайги 2. К морю».
4.35 Т/с «Хвост».

ТВЦ

- 6.00 «Настроение».
8.30 Х/ф «Одинокая женщина желает познакомиться».
10.10 Д/ф «Ирина Купченко. Без свидетелей».
11.00 «Тайны нашего кино». «Служебный роман».
11.30 «События».
11.50 Х/ф «Сюрприз».
13.40 Д/ф «Адольф Гитлер. Двойная жизнь».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.10 «Наша Москва».
15.30 Х/ф «Семнадцать мгновений весны».
16.55 «Доктор И...».
17.30 «События».
17.50 «Простые сложности».
18.25 «Право голоса».
19.30 «Город новостей».
19.50 Х/ф «В стиле Jazz».
21.45 «Петровка, 38».
22.00 «События».
22.25 Н. Белыхостикова «Жена. История любви».
23.55 «Петровка, 38».
0.10 Х/ф «Взрослая дочь, или Тест на...».
2.00 Х/ф «Тихие сосны».
3.50 «Линия защиты».
4.30 Т/с «Маленькие чудеса природы». (Великобритания).

СТС

- 6.00 М/с «Маленький принц».
6.25 М/с «Приключения Вуди и его друзей».
6.50 М/с «Пингвиненок Пороро».
7.00 М/с «Пацан в мире привидений».
7.30 М/с «Клуб Винкс - школа волшебниц».
8.00-9.30 Т/с «Папины дочки».
11.30 Т/с «Воронины».
13.30 Т/с «Воронины».

- 14.00 Т/с «Воронины».
18.00 «Четыре свадьбы».
19.00 «112».
19.30 «Новости 24».
20.00 «Тайны мира с Анной Чапман»: «Мясо. Плоть обмана».
21.00 «Странное дело»: «Обжигающий космос».
22.00 «Секретные территории»: «На страже Армагеддона».
23.00 «Смотреть всем!»
0.00 Х/ф «Циклоп». (США).
1.45 «Смотреть всем!»
2.45 Х/ф «Циклоп». (США).
4.40 «Смотреть всем!»

REN TV

- 5.00 Т/с «Афромоскви».
6.00 «Званый ужин».
7.00 «112».
7.30 «Свободное время».
8.30 «Новости 24».
9.00 «Великие тайны. Проклятие человечества».
12.00 «112».
12.30 «Новости 24».
13.00 «Званый ужин».
14.00 «Семейные драмы».
15.00 «Семейные драмы».
16.00 «Не ври мне!»
17.00 «Не ври мне!»

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

- 6.00 «Сейчас».
6.10 «Момент истины».
7.00 «Утро на 5». (6+).
9.35 «День ангела».
10.00 «Сейчас».
10.30 Т/с «Профессия - следователь» (12+).
11.55 Т/с «Профессия - следователь» (12+).
12.00 «Сейчас».
12.30 Т/с «Профессия - следователь» (12+).

- 13.40 Т/с «Профессия - следователь» (12+).
15.05 Т/с «Профессия - следователь» (12+).
15.30 «Сейчас».
16.00 Т/с «Профессия - следователь» (12+).
16.55 Т/с «Профессия - следователь» (12+).
18.00 «Место происшествия».
18.30 «Сейчас».
19.00 «Правда жизни». Спецрепортаж.
19.35-2.40 Т/с «След. Между двух огней».
3.30 Т/с «Профессия - следователь» (12+).

КУЛЬТУРА

- 6.30 Канал «Евроньюс».
10.00 «Новости культуры».
10.20 Х/ф «Бесприданница».
12.00 Д/ф «Монастыри Ахпат и Санан, непохожие братья».
12.20 «Правила жизни».
12.45 «Письма из провинции». Деревня Перхурьево
13.15 Д/ф «Вечный город Тиуанко».
14.05 Вспоминай Инну Лиснянскую. «Осенние портреты».
15.00 «Новости культуры».
15.10 «Черные дыры. Белые пятна».
15.50 Х/ф «Дела сердечные».
17.25 «Билет в Большой».
18.05 П.И. Чайковский. Симфония №6 «Патетическая». Российский Национальный оркестр. Дирижер Михаил Плетнев.
19.00 «Новости культуры».
19.15 «Острова». Нонна Мордюкова.
19.55 Х/ф «Отчий дом».
21.30 Т/с «Библия». В. Гордеев.
22.25 Д/ф «Русский Леонардо. Павел Флоренский».
22.50 Концерт «Мастера хорового пения».
23.40 «Новости культуры».
0.00 Х/ф «Рим - открытый город». (Италия).
1.50 Д/ф «Иван Айвазовский». (Украина).

- 1.55 Д/ф «Матушка великая».
2.35 «Пять капризов Н. Паганини».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Удачное утро.
7.00 М/ф.
8.00 Полезное утро.
8.40 М/ф.
9.00 Т/с «Сваты».
11.00 Комедия «Классные мужики».
18.00 Д/с «Своя правда».
19.00 Детектив «Первое правило королевы».
23.00 Одна за всех.
23.30 Мелодрама «Удачный обмен».
1.15 Триллер «Женщина из пятого округа». (Франция - Польша - Великобритания).
2.55 Т/с «Комиссар Рекс».
5.45 М/ф.
6.00 М/ф.

ТВ-3

- 6.00 М/ф.
9.00 Удивительное утро. 69 выпуск.
10.00 Т/с «Тринадцать».
11.00 Т/с «Тринадцать».
12.00 Д/ф «Городские легенды. Гремячий ключ. Водопад здоровья».
12.30 Д/ф «Таинственная Россия. Хабаровский край. Царство драконов».
13.30 X-Версии. Другие новости.
14.00 Охотники за привидениями.
14.30 Охотники за привидениями.
15.00 Мистические истории.
16.00 Д/ф «Гадалка».
16.30 Д/ф «Гадалка».
17.00 Д/ф «Гадалка».
17.30 Д/ф «Гадалка».
18.00 X-Версии. Другие новости.
19.00 Человек-невидимка.
20.00 Т/с «Библия».
1.00 Европейский покерный тур. (18+).
2.00 Х/ф «Что хочет девушка». (США).
3.55 Х/ф «Вечное сияние чистого разума».

суббота, 19 апреля

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

- 10.10 Дагестан спортивный
10.30 Православие в Дагестане
10.55 Реклама
11:10 Местное время. Вести-Дагестан
14:20 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халк гетмес»
08.00 Мультфильмы
08.30 Время новостей Дагестана
08.50 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на кумыкском языке)
09.30 «Город молодых»
10.00 «Здоровье»
10.50 «Галерея искусств»
11.20 О здоровье ребенка в программе «Мой малыш»
12.00 «Галерея вкусов»
12.45 TV-shop
12.50 Юбилейный вечер Народной артистки России Муи Гасановой
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 «Круглый стол»
17.45 К 69-й годовщине Великой Победы. «Наша Победа» (на лезгинском языке)
18.20 «Вдохновение»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30 Время новостей Дагестана
19.55 Передача «Чистое сердце»
20.20 «Полифония»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Донская повесть»

РОССИЯ 1

- 00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Ночной канал
ПЕРВЫЙ
6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Доброе утро».
8.00 «Играй, гармонь любимая!»
8.50 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 «Умницы и умники».
9.45 «Слово пастыря».
10.00 Новости.
10.15 «Смак». (12+).
10.55 Д/ф «Алла Пугачева - моя бабушка». (12+).
12.00 Новости.
12.15 «Идеальный ремонт».
13.10 «И это все о ней...»
15.50 «Голос. Дети».
18.00 Новости.
18.15 Телеигра «Угадай мелодию». (12+).
18.45 «Достоиние Республики»: «Алла Пугачева».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
23.00 Пасха Христова. Трансляция богослужения из Храма Христа Спасителя.
2.00 Х/ф «Остров».
3.40 Д/ф «Святые XX века».

ПЕРВЫЙ

- 6.00 Новости.
6.10 Х/ф «Доброе утро».
8.00 «Играй, гармонь любимая!»
8.50 М/с «Смешарики. Новые приключения».
9.00 «Умницы и умники».
9.45 «Слово пастыря».
10.00 Новости.
10.15 «Смак». (12+).
10.55 Д/ф «Алла Пугачева - моя бабушка». (12+).
12.00 Новости.
12.15 «Идеальный ремонт».
13.10 «И это все о ней...»
15.50 «Голос. Дети».
18.00 Новости.
18.15 Телеигра «Угадай мелодию». (12+).
18.45 «Достоиние Республики»: «Алла Пугачева».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
23.00 Пасха Христова. Трансляция богослужения из Храма Христа Спасителя.
2.00 Х/ф «Остров».
3.40 Д/ф «Святые XX века».

РОССИЯ 1

- 14.00 «Вести».
14.20 «Местное время. Вести - Москва».
14.30 «Десять миллионов».
15.35 «Субботний вечер».
17.55 «Юрмала».
20.00 «Вести в субботу».
21.05 Х/ф «Прошлым летом в Чулимске».
23.00 «Пасха Христова». Прямая трансляция Пасхального богослужения из Храма Христа Спасителя.
2.00 Х/ф «Остров».
4.35 «Комната смеха».

НТВ

- 5.35 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
7.25 «Смотр».
8.00 «Сегодня».
8.15 Лотерея «Золотой ключ».
8.45 «Их нравы».
9.25 «Готовим с Алексеем Зиминым».
10.00 «Сегодня».
10.20 «Главная дорога».
10.55 «Кулинарный поединок».

РОССИЯ 1

- 12.00 «Квартирный вопрос».
13.00 «Сегодня».
13.20 «Я хуюеу».
14.15 «Своя игра».
15.00 «Схождение Благодатного огня». Прямая трансляция из Иерусалима.
16.00 «Сегодня».
16.15 «Город-убийца». (12+).
17.15 «Очная ставка».
18.20 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
19.00 «Центральное телевидение».
19.50 «Новые русские сенсации».
20.45 «Ты не поверишь!»
21.45 Х/ф «Настоятель».
23.45 Х/ф «Настоятель 2».
1.35 «Авиаторы». (12+).
2.10 Детектив «Дело темное».
3.05 Т/с «Хвост».
5.00 Т/с «Хвост».

ТВЦ

- 5.20 «Марш-бросок».
5.50 «АБВГДейка».

РОССИЯ 1

- 6.15 Х/ф «Одинокая женщина желает познакомиться».
8.00 «Православная энциклопедия». (6+).
8.30 Х/ф «Сказка о царе Салтане». (6+).
9.55 «Добро пожаловать домой!» (6+).
10.45 «Простые сложности».
11.20 «Петровка, 38».
11.30 «События».
11.45 Д/ф «Ольга Волкова. Не хочу быть звездой».
12.40 Х/ф «Не могу сказать "прощай"».
14.30 «События».
14.45 Х/ф «Кортуш». (Франция - Италия).
16.50 Детектив «Сразу после сотворения мира».
21.00 «Постскриптум».
22.00 «Провоз знолы!»
23.05 Х/ф «Разные судьбы».
1.10 Д/ф «Праздник праздников». (6+).
1.35 Д/ф «Белый ангел Москвы». (6+).
3.55 Т/с «Исцеление любовью».

СТС

- 6.00 М/ф «Маули. Ракша».
7.35 М/с «Пингвиненок Пороро».
7.55 М/с «Робокер Поли и его друзья».
8.30 М/с «Радушная рыбка».
9.00 Гав-стори.
9.30 М/с «Алиса знает, что делать!»
10.05 Анимаци. фильм «Уоллес и Громит. Проклятие кролика-оборотня». (США).
11.30 Т/с «Воронины».
14.00 Шоу Уральских пельменей. Пель и Мень спешат на помощь.
16.00 Т/с «Последний из магикян».
16.30 Т/с «Последний из магикян».
18.00 Рецепт на миллион.
19.00 Анимаци. фильм «Ральф». (США).
20.55 Боевик «Невероятный Халк». (США).
23.00 Т/с «Агенты Щ.И.Т.».
0.45 Комедия «Смотрите, кто заговорил». (США).

РОССИЯ 1

- 2.35 Боевик «Пьяный мастер». (Гонконг).
4.45 Т/с «Своя правда».
5.35 Музыка на СТС.

REN TV

- 5.00 Т/с «Слепой 3».
9.40 «Чистая работа». (12+).
10.30 «На 10 лет моложе».
11.00 «Представьте себе».
11.30 «Смотреть всем!»
12.30 «Новости 24».
13.00 «Военная тайна с Игорем Прокопенко».
16.00 «Территория заблуждений с Игорем Прокопенко».
19.00 «Неделя с Марианной Максимовской».
20.15 Х/ф «Иван Царевич и серый волк 2». (6+).
21.45 Х/ф «Три богатыря на дальних берегах». (6+).
23.10 Х/ф «Три богатыря и Шамаханская царица».
0.40 Концерт «Собрание сочинений».
3.50 «Смотреть всем!»
4.30 Т/с «Слепой 3».

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

- 8.35 М/ф «Волк и семеро козлят», «Чудо-мельница», «Дюймовочка».
9.35 «День ангела».
10.00 «Сейчас».
10.10-17.40 Т/с «След. Клан».
18.30 «Сейчас».
19.00 Т/с «Спецотряд "Шторм". Деньги на ветер».
20.00 Т/с «Спецотряд "Шторм". Охота на свидетеля».
21.00 Т/с «Спецотряд "Шторм". Азартная игра».
22.00 Т/с «Спецотряд "Шторм". Опасные проводы».
23.00 Торжественное Пасхальное Богослужение из Казанского кафедрального собора. Прямая трансляция.
2.00 Боевик «Не укради».
3.55 Драма «Утоли моя печали». (12+).

КУЛЬТУРА

- 6.30 Канал «Евроньюс».
10.00 «Библейский сюжет».
10.35 Х/ф «Дела сердечные».
12.05 Д/ф «Планета папанаова».
12.45 Д/ф «Кукушкин сад».
13.45 Д/ф «Матушка великая».
14.30 «Пряничный домик».
15.00 Д/с «Севостопольские рассказы. Путешествие в историю с Игорем Золотовицким».
15.45 «Красуйся, град Петров!» Шуваловский дворец на Фонтанке.
16.15 Спектакль «Лебединое озеро».
18.35 К юбилею киностудии «Мосфильм». «90 шагов».
18.50 Х/ф «Коллеги».
20.25 Д/ф «Обитель святого Иосифа».
21.15 «Романтика романса». Солисты Мариинского театра.
22.05 «Больше, чем любовь». Ксения Петербургская и Андрей Петров.
22.45 Х/ф «С вечера до полудня».
1.00 Концерт «Любимые песни России».
1.55 Д/ф «Кукушкин сад».
6.30 М/ф.
8.00 Полезное утро.
8.30 М/ф.
8.50 Главные люди.
9.20 Т/с «Она написала убийство». (США).
11.15 Мелодрама «Вам и не снилось...»
13.00 Спросите повара.
14.00 Детектив «Первое правило королевы».
18.00 Д/с «Своя правда».
19.00 Т/с «Великолепный век». (Турция).
23.00 Одна за всех.
23.30 Комедия «Убей меня! Ну, пожалуйста».
1.35 Комедия «Купи, займи, укради». (Германия - США - Великобритания).
3.35 Т/с «Комиссар Рекс».
5.30 М/ф.

РАДИО

ИСЛЕН, 14-АПРЕЛЬ

- 12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.35 «Хважамжам».

САЛАСА, 15-АПРЕЛЬ

- 12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Карчи Дагустан».

АРБЕ, 16-АПРЕЛЬ

- 12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Девирар».

ХЕМИС, 17-АПРЕЛЬ

- 12.10 «Дагустан». Хабаррар. Газетин обзор
12.30 «Вахт ва жегилар».

ЖУЬМА, 18-АПРЕЛЬ

- 12.10 «Дагустан». Хабаррар.
12.30 «Исламдин сес».

КИШ, 19-АПРЕЛЬ

- 10.43 «Гьафтедин нетижар».
10.50 Концерт.
ГЬЯД, 20-АПРЕЛЬ

10.43 «Кард». Аялар патал программа

ТВ-3

- 6.00 М/ф.
8.45 Х/ф «Капитан Синдбад». (США).
10.30 Х/ф «Коли царя Соломона». (США).
14.00 Т/с «Библия».
0.00 Д/ф «Святые. Иоанн Кронштадтский».
1.00 Д/ф «Святые. Святая равноапостольная Ольга».
2.00 Д/ф «Святые. Сергей Радонежский».
3.00 Д/ф «Святые. Ксения Блаженная».
4.00 Х/ф «Мария, мать Иисуса». (США).

воскресенье, 20 апреля

ТВ ДАГЕСТАН РОССИЯ

10:20 Местное время. Вести-Дагестан. Собития недели. Информационно-аналитическая программа

ПЕРВЫЙ

4.45 Х/ф "Продлись, продлись, очарованье..."

РОССИЯ 1

5.10 Х/ф "Калина красная". 7.20 "Вся Россия".

12.40 Х/ф "Право на любовь". 14.00 "Вести". 14.20 "Местное время. Вести - Москва".

НТВ

6.00 Т/с "Улицы разбитых фонарей". 8.00 "Сегодня".

ТВЦ

4.55 Х/ф "Сказка о царе Салтане". (6+). 6.15 Т/с "Маленькие чудеса природы".

СТС

6.00 М/ф "Боевик "Невероятный Халк". 9.00 Боевик "Невероятный Халк".

19.20 Х/ф "Парк Юрского периода 3". (США). 21.00 Боевик "Особо опасен". (США - Германия).

REN TV

5.00 Т/с "Слепой 3". 10.50 Концерт "Собрание сочинений".

ПЕТЕРБУРГ - 5 КАНАЛ

6.00 М/ф. 10.00 "Сейчас". 10.10 "Истории из будущего".

КУЛЬТУРА

6.30 Канал "Евроньюс". 10.00 "Праздники". Православная Пасха.

21.00 Д/ф "Великолепная Алла". 22.00 Д/с "Звездные истории".

СПОРТ с 14 ПО 20 АПРЕЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

5.20 Х/ф "Летучий отряд". 7.00 "Живое время. Панорама дня".

19.15 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. 1/4 финала. Прямая трансляция.

СРЕДА

10.00 "Большой спорт". 10.20 "Наука 2.0". Непростые вещи. Скоростной поезд.

ЧЕТВЕРГ

5.20 Х/ф "Летучий отряд". 7.00 "Живое время. Панорама дня".

15.40 "Полигон". Терминатор. 16.15 "Полигон". Авианосец.

1.55 "Наука 2.0". Непростые вещи. Автомат Калашникова. 3.30 "Моя планета". Без тормозов. Италия.

СУББОТА

5.00 Смешанные единоборства. Bellator. Прямая трансляция из США.

5.00 "Моя планета". Без тормозов. Италия. 7.00 "Большой спорт".

ВОСКРЕСЕНЬЕ

5.20 Х/ф "Летучий отряд". 7.00 "Живое время. Панорама дня".

ТНТ с 14 ПО 20 АПРЕЛЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

7.00 М/с "Кунг-Фу панда: удивительные легенды". 7.30 М/с "Бен 10: омниверс". (12+).

ВТОРНИК

7.00 М/с "Кунг-Фу панда: удивительные легенды". 7.30 М/с "Бен 10: омниверс". (12+).

ПОНЕДЕЛЬНИК

15.00, 20.30 "Физрук". (16+). 15.30, 16.00, 16.30, 17.00, 17.30, 18.00, 18.30 Т/с "Интерны". (16+).

ЧЕТВЕРГ

7.00 М/с "Кунг-Фу панда: удивительные легенды". 7.30 М/с "Бен 10: омниверс". (12+).

ПЯТНИЦА

7.00 М/с "Кунг-Фу панда: удивительные легенды". 7.30 М/с "Бен 10: омниверс". (12+).

11.30 Комедия "Знакомьтесь: Дэйв". (12+). 13.30, 14.00, 15.30, 16.00, 16.30, 17.00, 17.30, 18.00, 18.30 Т/с "Универ". (16+).

СУББОТА

7.00 Т/с "Счастливы вместе". (16+). 7.40 М/с "Слаттерро". (12+).

ПЯТНИЦА

7.00 М/с "Кунг-Фу панда: удивительные легенды". 7.30 М/с "Бен 10: омниверс". (12+).

Программа газурайди - Насима Велибегова

Цуькверин сирлу алем

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Цуьк, цуьквер гьикъван хъсандиз чи чала ванзавай, риклизни хуш гафар я. Заз чиз, Цуьквер твар алай инсанрини чеб гзаф бахтлубур яз гьисабзава. Масакла хун мумкин туш, тварци инсандин кмисметда еке роль кьугъвазвайди фадлай малум я. Чахъ авай къван цуьквер вуч я: кьизилгуьлер, гьвергьверар, курквачи, сирень, михек, бубуяр, орхидея, гладиолус, беневша... Вири цуькверин сирлу алемдай кьил акъудиз алакьай ксар аватла яраб?! Пешкарри тестикъарзавайвал, дуьньяда 270 агъзурдав агакьна цуькверин жуьреяр ава. Абурукай гьикъванбур саланбур, гьикъванбур къвалинбур ятла, делилар малум туш. Анжах са кьизилгуьлерихъ 350-далай гзаф жуьреяр ава. Цуькверин тварар рикел аламукъзавай ксариз гаф авач: аглаонема, цикас, гортензия, азалия, антуриум... Сир туш хьм, садбуру хъуьтлуьзни, гзафбуру йисан кьилий - кьилиз къвалера - пенжерра цуьк акъудуналди чи риклер шадарзава. Исятда - гатфарин береда - къацу жезвай чурар, къацар, набататар, цуькведа авай тарар гьикъван гуьрчег аквазва!

Гатфарин лап сифте кьилерай экъечзавай гьвергьвердин цуькверал аламат гьикъ жедач къван! Живедин кланикай абур хкатзавай теьгер, дугьриданни, гьейранвалдайди я. Бес дагьлара, рагарал экъечзавай цуьквер. Аламат я, абуруз ихътин шартлара фаращдаказ члехи жедай гьихътин къуватри куьмек гузватла?

Япониядин халкъди сакурадиз (шурван пинидиз ухшар авай емиш) икрамзава, ам пақди яз гьисабзава. Сакурадихъ галаз алакьалу яз рагъэкъечдай патан улкъведин агъалирихъ гзаф риваятарни ава, халкъди и тар-

айдини, зи фикирдалди, и кар гьар са касдин тербиядлайни аслу я.

Са акъван гзаф вахтар алатнавачлани, зи рикел аял вяде хквезва: зунни зи вахар гьаятда экъечнавай къван (абур дидеди цанвайди чаз чизвач къван) цуькверал тажуб хъана амай: абуру, на лугьуди, вирида санал цуьк акъудда лагъана гаф ганвай. Чнани абур вири атлана, хкана къвализ, яд цанвай вазада эцигна. Гила чи вил диде къвалахдилай хту-

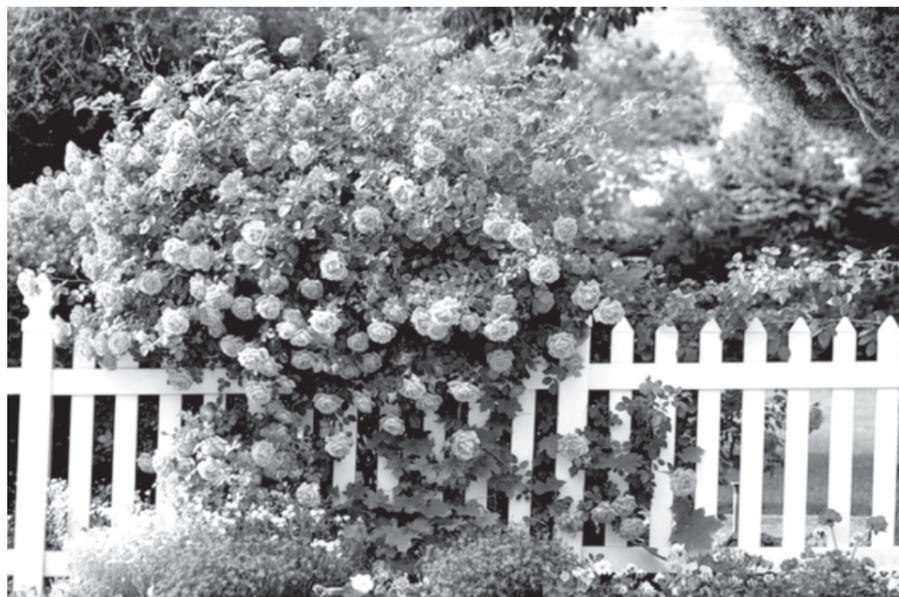
нал ала - чна "сюрприз" гъазурнавай къван. Дидедиз чна цуьквер карматун гъайифни хъанвай жеди, амма сабурулувал квадар тавуна чаз лагъанай: "Чан балаяр, квез мад сеферда диде шадариз клан хъайила, цуьквер атлумир, абуруз яд це. Атай цуьквер са кьве йикъалай шуьткъведа, абур гьаятда

гъайтла, цуьквер авачир бахча, школа, къвал, идара авач жеди. Амма аялар цуькверин алемдихъ галаз танишарна, абурухъ гелкъуьн, мукъаятдаказ ва къайгьударвилелди эгечлун герек тирдакай лагъана кланда. Гъа члавуз абур и сирлу алемдал рикл алайбур язни члехи жедач. Заз чиз, гьикъван аял гьечизмаз тебиатдив хъсан эгечлиз вердишарайтла, гъакъван ам а тебиатдин гуьрчегвал, адан къудратлувал гьиссдай рикл авай, гъа-

вурдик квай, адан къадир авай инсан яз члехи жедач. Чун элкъвена кьунвай гуьрчег тарарални, тамарални, вацарални... ашукъ касдивай чарадаз зиян гузни, члуру крарик кьил кутази жедач. Ихътин кланивилени гьиссерив аял вердишарна кланда. Идалайни гьейри, члехибуру къалурзавай чешнедини еке чка къазвайди рикелай ракурна виже къведач.

Дугьриданни, цуькверихъ аламатар, лугьуз тежер хътин къуват авайди заз са шумудра акунай. Зи дидедихъ са еке тарциз элкьвенвай, Китайский кьизилгуьлдин цуьк авай. Ам лагъайтла, фарашилвайни, а йисара ахътинди садахъни авачирвилайни, дидедин виридалайни рикл алайди тир. Саналди и кьизилгуьлди фонарикриз ухшар авай 15-20 цуьк акъуддай, амма абур дуьм-дуьз са йикъалай къвахдай. Диде и тарцихъ аялдихъ хъиз гелкъведай, адахъ галаз рахаддай. Чна дидедиз "ваз чалай ви цуьк кланзавайди я" лугьудай мукъвал - мукъвал. "Куьнни зи цуьквер тушни къван", - хълагъдай дидеди. Са сеферда диде кевиз азарлу хъана. Члалахъ тахъунни мумкин я, и цуькведин пешер вири шуьткъвена, на лугьуди, адал кузвай яд илична. Цуьк гъайиф къведай гьалдиз атанвай. Са пакамахъ чаз адан пешерилай цин стлалар авахъиз акунай. Дидедин кефи ачух жедалди, а цуькведин пешер дуьз хъхъаначир. Диде вичин цуькверин бустанрихъ гелкъведай теьгердал чун мягътел жедай: кагуьлни тахъана, са къадар мензилдай кварце аваз яд гъана, цуьквериз ам гана, абур "динжардай". Иллаки гатфариз диде патал къвалах къалин вахъ я: цуьквер санай акъудна, маса чкада акурда, цуькверин цийи тумар веьгеда. Ам гьар са цуькведив рахаддайвал акурбур сифтедай мягътел жедай, гила лагъайтла вири вердиш хъанва.

Цуькверихъ сирлувал, са гьихътин ятлани суьгьурдин къуват, "аламатар" авайди алмри кьиле тухвай ахтармишунрин нетижадани субутарнава. Икк, пешекарри тестикъарзавайвал, цуькверихъ чпин иесидихъ дарихвал, кланивал, гъатта пехилвилени гьиссерни ава, абуруз музыка клан хъунни хас я. Цуьквериз чпихъ галаз рахун хуш тирдини лабораторияда кьиле тухвай ахтармишунрин бинедаллаз субутнава: чпихъ галаз рахазвай цуьквер фаращдаказ, гуьрчедказ экъечзавай, муькуьбур лагъайтла - зайифдаказ. Мадни субутнавай са кар ава: къал-къиж, гъарай-эвер авай къвалера цуьквер пис экъечзава, гъатта кьурунни мумкин я.

ци цуьк акъудзавай бере Милли сувар яз къейдзава. Японияда и тарарин зурба багьлар, паркар ава. Цуьк акъуднавай тарарин гуьрчегвилел гьейранвал ийиз вири агъалияр анриз физва, идалди чпин кланивал къалурзава.

Сакурадикай заз чи багьлара исятда цуькведа авай алучайрин, машмашрин, пинидин тарарин ухшар къведа. И тарар чпиз килигунизни лайихлу я, чпихъ гелкъуьнизни, гьич тахъайтла и кар абур чпин хилерал дигмиш хъайи емишралди субутзава.

Аллагъ-Таалади, масакла лагъайтла, диде-тебиатди халкънавай цуькверин гуьрчегвал, абурун сирлувал, абурухъ чпин "рикл" авайди гьиссун, къатлиз алакьун инсандиз гузвай еке бахъ я. Бязибуруз куьчеда, гьаятда, багъда экъечнавай, цуьк акъуднавай набатат гьич акунни мумкин туш. Бязибуруз лагъайтла, а таза набататдин - цуькведин уьмуьрдин гьар са легъзе чида, адахъ аялдихъ хъиз гелкъведа, адан гьар са цийи пешинални цуькведал шадвалда. Кьвед лагъ-

амайтла, лап яргъалди чи гуьгьулар шадардай". Дидеди мадни цуькверихъ, чилел экъечзавай вири набататрихъ хъиз, чпин гьечечи "рик" авайдини, абуруз "тар" жезвайдини, абуру "хъелна" мад экъеччи тавун мумкин тирдини хълагънай. И шикил зи вилерикай и йикъара мад сеферда карагна: зун меркездин майдандин патав гвай паркуна къекъезвай. Жегил дишегьли скамейкадал ацукьнава, патарив кьве аялни гва. Чпин яшар 4-5 йисар тир рушана гадади герен-герен физ къацу хъчарикай клунчар къаз дидедиз багъишзавай. Диде лагъайтла, акъван шад тир хьм, ада гъатта аялри ийизвайди члуру кар тирди аннамишзавачир. Зи вилик кваз физвай са дишегьлиди аялриз таъкимарна, ахпа, гъавурда акъур дидени ийир-тийир хъанвайди аквазвай. Аял къеплина амаз, дана епина амаз вердишара, лагъанва бубайрин мисалда. Уьмуьрдин пис-хъсан крар, гъакъ гьар са цуькведихъ, гъатта вергинихъни вичин ажайиб гуьрчегвал, хийирлувал авайди чи балайриз гьеле гьечизмаз чирна кланда. Исятда ла-

Республикадин дережадин фестивалъ

Арсен ШАЙДАБЕГОВ

РД-дин культурадин министерстводин Халкъдин яратмишунрин къвали Дагъустанда материальныйди тушир культурадин ирс хуьнин ва халкъдин искусство вилик тухунин хиле гьукуматдин культурный политика кардик кутунин, кьилди къачуртла, самодеятельный театррин жанраяр артухарунин ва машгур авунин къвалах кьиле тухузва. Республикадин, зональный фестивалар тешкилзава, халкъдин театррин коллективар патал репертуардинни методикадин куьмекдин материалар чапзава.

Икк, 2-3-апрелдиз Аваррин театрда Россиядин Культурадин йисаз талуькарнавай халкъарин театррин "Маска" лишандик кваз республикадин XII-фестивалъ кьиле фена. Адан сергъятра аваз "халкъдин чешнелу" лагъай твар тестикъарун патал театррин коллективрин республиканский килигунарни кьиле тухвана.

Фестивалда республикадин хейлин районрин ва шегъеррин коллективри иштиракна. Фестивалъ тухунин кьилин метлеб театррин коллективри сада-садаз яратмишунрин тежриба чирун, искусстводин гьевескарар ва пешекарар танишарун, аялринни жаварин цийи коллективар ва студияр тешкилун патал акъалтзавай несил театррин искусстводал желбун, гъакни жегил бажарагьлубур тайинарун, театррин къвалах активламышун тир.

Иштиракчийрин алакьунриз театррин искусстводин пешекар деятельрикай, режиссеррикай, художникрикай ибарат комиссияди кьимет гузвай. Адан къарардин бинедаллаз "халкъдин чешнелу" лагъай твар тестикъарда, абуруз лазим тир къайдадин шагъадатнамаяр гуда. (Ахътинбур чи патарай малум хъайитла, гуьгьуьнин нумрадин газетдай хабар гуда).

Нетижаяр къуна

Алай йисан 2 - апрелдиз РД-дин образованидин, илимдин ва жегилрин политикадин рекъай министрстводи ДИПКПК-дихъ галаз саналди "Живая классика - 2014" Вирироссиядин выставкадин республикадин паюнин нетижаяр къуна. Конкурсдин кьилин макъсад школникрин арада литературадиз итиж авун пропаганда авуникай, аялар ктабар къелунал, библиотекаярай ктабар къачунал желбуникай, гъакни бажарагъ авай аялар жагъуруникай ва абуруз куьмек гуникай ибарат я.

И конкурсдин сифтегъан паяр школайра, районра кьиле тухвана, анра гъалиб хъайибуру - вири санлай 128 касди- республикадин конкурсда иштиракна. И паюна 18 аялди къвенквечи чкаяр къуна. Гила абуру Вирироссиядин конкурсда чпин устадвал къалурун патал гъазурвал аквазва.

СтIал Сулейманан 145 йис Тарихдин шагьидар

СтIал Сулейман патавай акур ксар амач. Амма абурун гилелай чав агакьнавай хейлин чарар, шиирар, кхьинар ама. Ибурулай хъсан шагьидар мад жедани?

И йикъара редакциядив лезгийрин Советрин девирдин литературадин чешмейрив квалахай, вичиз Дагъустандин писателрин 1 съездда иштиракдай, ана СтIал Сулейманахъ галаз санал ацукьна шикил ядай, гьил къуна, рахадай мумкинвал хъайи Насруллагъ НУРАДИН хва, шаир Майнил ЭФЕНДИЕВА вичин архивдай са шумуд чар-тарихдин шагьидар агакьарна.

Писателрин 1-съезддин иштиракчияр

Насруллагъ Нуриди вичиз СтIал Сулейман гьикI акунатIа, гьадакай суьгьбетзава (агъадихъ гузва).

Н. Нуридиз 1939-йисуз, чи республикадин общественностди СтIал Сулейманан 70 йис тамам хъун къейддайла, суварик эвер ганай. СтIал Сулейманахъ галаз мукьувай таниш хъайи кас, гьелбетда, а мярекатдизни фенай. Шаирди а чIавуз кхъей са шумуд эсерни чав адан хци агакьарна. Гьабурни чна и чина гузва.

Насруллагъ НУРИ

* * *

Съезд ахъа хъанвачир. Чун са десте делегатар, Махачкъаладин драмтеатрдин дараматдиз кIватI хъана. Ина са дегълизда жегил художникди СтIал Сулейманан шикилдиз килигиз, адан суьрет лацу шихинал, чIугвазвай.

Маса кас чи шикилар ягъунал машгул тир.

Чна чкаяр къуна. Съезд башламыш хъайила, залдин цлан пата, юкьва Сулейманан суьрет аваз, чи шикилрин ва Дагъустандин милли чIаларалди акъатнавай ктабрин монтажар пайда хъана.

Монтаждик квай чIехи суьретдин иеси гила президиумда ацукьнавай.

* * *

Са шумуд юкьуз давам хъайи съезддал Сулейман (камаллу кас) пренийра рахун хъувуначир, я критикадикни экечIначир. КIвалахдик квачир вахтара ам писатель Мемей Эфендиевахъ ва Дагъустандин милли культурадин институтдин директор Гьажибег Гьажибеговахъ галаз жедай. Ам и ксарин рикI алай гьурметлу мугъман тир.

Камаллу шаирди хрззвай инжийри писателрин рикIер шадарзавай. Халкъ, цийи несил Ватандиз, Ленинан весийриз, са гафуналди, "Гьукуматдин цийи багъдиз" вафалувилелди къуллугъ авунал желбзавай.

* * *

Заз, адав (С. Сулейманав) садра гьил вугана, бесариз кIанзавачир. Амма ам вирибуруз гилерал-тулпарал тир. Ада Москвадиз, Вирисоюздин писателрин съезддиз финин гъазурвилер аквазвай. Ам залай викIегъ, бажарагълу ва къайгъудар писателринни шаиррин ва гьукуматдин ихтибарлу итирин гьалкъада аваз хъана.

Чи хуси суьгьбетар пакадал гьалтна. За гъайиф чIугвазва хьи, "миргихъ тум тахъайди" кар пакадал вегъейвилей тирди заз а чIавуз чир хъаначир...

* * *

Н. Нуридиз Сулеймана ва санлай I съездди гьихътин таъсир авунатIа, а чIаван вакъиадин гьундурлувал гьихътин дережадинди тиртIа и чарарай хъсандиз аквазва.

Вахтар гзаф фена. Н. Нуридиз шаир Сулейманахъ галаз кьилди

суьгьбетар ийидай мумкинвал я гъа чIавуз съезддал, я гьугъунлайни хъаначир. И карни Н. Нуридин шииррай аквазва. СтIал Сулейман 1937-йисан ноябрдиз, залан имтигъанриз таб гуз тахъана, 68 йисан яшда аваз кечмиш хъана. Вич фена, амма адан жавагъирар чав гума.

Шаир

Къайи хабар хъанамаз ван, Винел гьалтай хъиз хъана къван. Гъвечли-чIехи хъана пашман, Амач лугъуз буба шаир.

Гафар вичин вирт хъиз ширин, Гъама гурчег, гъамни дерин. Ясдик хъана, хъана серин, Хайи Куьре-Къуба, шаир.

Чи таракай кIвахъун са ич, Къиле фидай кар жедан гьич. Гъар зегъметчи инсандал вич РикI алайд тир пара шаир.

Вич са ризкъи я чаз югъ-йиф, На туна фей зурба тесниф. Са гатфарин цуьк хъиз зериф, Ам чи гъиле ава, шаир.

ГъилеватIан а ви тарих, Мадни я хьи чун вахъ къаних. Чин чулав хъайи тIебиатдихъ. Хъанач са кIус вафа, шаир.

Чав гватIани а ви тесниф, Мад вун амач, гъайиф-гъайиф. Вун галачиз фидай югъ-йиф Я чаз, гьелбет, жафа, шаир.

Кас "Гомерав" тир барабар, Вун амачиз, фикир-самбар. Билбилдизни хъана хабар, Мез къуранва кIуфа, шаир.

1938

Играми шаир

СтIал Сулейманаз

Са залдаваз, яргъай акваз, Хъанач бегъем рахаз, Сулейман. Зи патай я саламар ваз, РикIин сидкъи яз, Сулейман.

Вун сагъвилел яшамшрай, Агъзур йисар вал дьушуйшрай. Ви зигънди багъ битмишрай, Ашкъид лепе гваз, Сулейман.

Акъатна Дуньядиз ви тIвар, Вахъ ава марифатдин гъунар. КIелер течиз, алакун кар, Алапат я заз, Сулейман.

Ви чIаларихъ ава гъейбет. Вав гва, буба, чIехи девлет.

Максим Горькиди гайи къимет Мубарак я ваз, Сулейман.

Вилелди акур гьалар куьгъне, Фикир дерин, акьул дегъне, Культурадин цийи рекъе Мадни мягъкем къваз, Сулейман.

Эй, дуньядкай къатIай ариф, Вун къуьузъ жез тушни гъайиф. Нуриди ви ида тариф, Хуруз чIугваз саз, Сулейман.

1934

СтIал Сулейманан

памятникдин вилик

Са вахтара акунай заз ви къамат, Чирагъда хъиз экв авай ви вилера. Теснифдай на, гъа кар жедай алапат, Чарни къелем, затI авачиз гилера.

Ви чIалари виртIедин дад гана чаз, Чи бедендик акатнай ам гъери хъиз. Ви теснифар, цийи-цийи аваз гваз, Машгъур хъана дуньяд чиниз вириниз.

Горькиди ваз "Гомер" лагъай тIвар гана, Гъадазни кваз таъсирнай ви камалди. Ви шиирар халкъдиз еке тарс хъана, Камал харжнай вуна Ватан паталди.

На гъар садан бедендал къаз хкатIна, Алахъна вун жуван халкъдал абур гъиз. Чилин чиниз, фадлай вилик акатна, Шииратдин таж дуньмишна махпур хъиз.

Са вун хъана адем гъейран авурди, Ви чIалара алапатдин сир хъана. На лагъайвал: "Вун-къве девир акурди", Къве дуньядин гъакъикъат ваз чир хъана.

Гъахъ алцумдай терез гваз вун эгечIна, Писни хъсан чириз алай девирдин. Чи дагъларин векил хъана экъечIна, Къелни фу гваз вилик цийи уьмуьрдин.

Архайин хъухъ, вун дуньядин эхирдалд Чи дагъларин къегъал хва яз амукъда. Фида уьмуьр ассиррилай - ассирралд, Эбеди яз ви дамах чав гумукъда. 1939.

Жуван иеси жув жен

ЦИЙИ КТАБ

Зикрула ИЛЪЯСОВ,
РД-дин милли
политикадин рекъяй
министрдин сад лагъай
заместитель

"Жуван халкъдин, хуьруьн, райондин, булахдин къайгъу чIугвадайла, гуйтуь магъледин акьулдал сергъятламиш хъана виже къведач", - къейднай РД-дин Кьил Р.Абдулатипова Дагъустандин жегъилрин сад лагъай съезддал авур вичин рахунра.

Гъакъикъатдани, "магъледин акьулдай", яни фагъум-фикирдин гуйтуь сергъятрай гьикI экъечIдайди я?.. Уьмуьрди тескиьарзавайвал, а кар ийиз анжах, вич-вичихъ инанмиш яз, къастунал кIевивалзавай касдилай алакьда. Ихътин къаст чи алай аямдин хейлин жегъилриз хас я. Абуру гзаф чкайрал чеб уьмуьрда чпин чирвилерихъ, мумкинвилерихъ, вилик эцигнавай важиблу месэлайрихъ инанмиш тирди къалурзава, яшайишда ва санлай чи обществода къиле физвай чIехи дегъишвилера чпин чка тайинариз алахъзава. И тегъерда жегъилри чпин акьулдин генгвални, масадалай аслу туширвални тескиьарзава.

Уьмуьр къвердавай муракабди, жуьреба-жуьре алакьайринди жезвайди чаз аквазва. Информациядин жигъетдайни чи акьулдиз, ахлакъдиз, къилихдиз, уьмуьрда жув къиле тухуниз таъсирзавай къуватар гзаф хъанва. Гъа ихътин шартIара инсандихъ хуси рубугъ ва къаш-къамат гьихътинбур ятIа къалурзавай мягъкем ерияр хъун лазим я. Инсан садрани тIебиатдин, социальный ва экономикадин жуьреба-жуьре къарсатмишвилерилай аслу тежен.

Самоуправленидин, яни жува-жува идара авунин девирда инсандин алакьунар, рубгъдин къамат арадал атунихъ еке метлеб ава. Вич-вичихъ инанмиштушиз, жуваз-жуваз вуж ятIа чин тийиз, кIеви къаст вилик эцигна, адахъ инанмиш яз, виликди физ бажагъат алакьда. "Жуваз жувазира", лагъанай вичин вахтунда Сократа. Сенекеди къейднай: "Виридалайни къуватлуди вичи-вич идара ийизвайди я". "Асирда яшаммиш хъухъ - асирда чирвал къачу", - лагъанва халкъдин мисалдани. Ихътин камаллу фикирар генани гзаф я.

Инсанди вичи-вич идара авунин месэлайрай гзаф алмир хкъизва. Зи гъилени и мукъвара чи ватангъилияр тир стхайри - Букар ва Сиражедин Гъамидуллаеври кхъенвай, Дондал алай Ростовда "Проф-пресс" чапханада акьуднавай

"Концепция самоуправления потенциалом личности" тIвар алай чIехи монография гьатна. Адахъ галаз таниш хъайила, ктабда къарагъарнавай месэлайри, авторри вилик эцигнавай суалри ва жавабри, кIелзавай-буруз гузвай теклифри зун къадарсуз шадарна. И макъала кхьинин себебни гъам я.

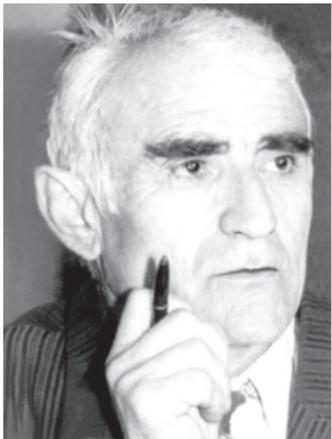
Лагъана кIанда, ктабдин авторар - Сиражедин ва Букар Нагъметуллаевичар къведни экономикадин илимрин докторар, профессор я. Букара Пензенский областда зегъмет чIугвазва, ана ам чи республикадин патай Векилвалзавайдини я. Пензада ам фадлай яшаммиш жезва, ина чIехи заводдиз руководство гана, гъавилей адахъ инсанрихъ галаз кIвалахдай еке тежрибани ава.

Чун инал рахазвай ктабни арадал атуьн гъа тежрибадин нетижа я. Ктабдин авторар патал самопознание - жуваз жув чир хъун - им, сифте нубатда, жуван гьиссер, рубгъдин игътияжар, рикIин гъалаба, бедендин къуватар гьихътинбур ятIа чир хъуникай ибарат я. Жуваз жув дериндай чизвайла, рикIин, рубгъдин ва бедендин къуватар гьирекъе гьикI ишлемишдатIа, гьихътин нетижайрихъ агакьна кIанзаватIа, хъсандиз чир жедда. Жуваз жув течизвай касдилай ахътин метлеблу нетижайрихъ бажагъат физ жедда.

Алай аямдин шартIара, обществода еке конкуренция, сада-садахъ галаз бягъс чIугун къиле физвайла, жуьреба-жуьре имтигъанри чеб раиж ийизвайла, жегъил инсандиз абурай экъечIдай тегъерар чир хъунихъ бес гъакьван важиблувал жедачни! Дагъустандин шартIара и месэлайрихъ генани къетIен важиблувал ава.

Чун рахазвай ктаб авторрин яргъал йисарин гегъенш ахтармишунрин ва уьмуьрдин тежрибадин нетижа я. Чпин чирвилер ва мумкинвилер абуру руководство гудай къакъан дережайра ахтармишнава. Идара авунин жигъетдай (жува жув, производство, инсанрин чIехи коллективар, техника ва технологияр ва масабур) авторри датIана чли кIвалахайди ва и кар давамарзавайди якъин я. Теориядин фикирар абуру гъакьки уьмуьрдани ахтармишзава. Авторри къейднавайвал, жува жува идара авунин карда виридалайни къилинди жуван чирвилер гъакьки уьмуьрда крариз, инсанриз герек нетижайриз элкьуьриз алакун я. И кар анжах кIеви къаст, жува-жувахъ инанмишвал авайла, цийи чирвилерихъ ва цийи крарихъ гелкъевез, къекъевез, жагъуриз алакьзавайла жедда. Чун инал рахазвай ктабди а рекъер-хуьлер гъам теориядин ва гъам практикадин жигъетдайни ачухарзава. Ктабдин материал, къилей-къилиз, кIелзавай кас гъавурда акъадай тегъерда ганва.

Шад жедай кар ам я хьи, тIвар къунвай кIвалах сифте нубатда жегъил менеджерар, карчияр, уьмуьрдик анжах экечIиз башламишнавайбур патал кхъенва. Ам кIелуни, дериндай веревирд авуни, чи фикирдалди, гъар са касдиз, гьихътин муракаб шартIара чеб хъайитIани, анай къил акьуддай ва вилик эцигнавай чIехи метлебрехъ-мурадрихъ фидай мумкинвал гуда.

Абдурашид РАШИДОВ

Мусибат

Сталинград! Сталинград!
Мусибатдин кар хъана мад!
Дяедин цу кайи шегьер,
Миллионри хвейи шегьер,
Чилиз иви гайи шегьер,
Гъар миллетдин хайи шегьер.
Къарсатмишна мад чи шегьер,
Ивид вирер хъана рекьер,
Чехи бубади чан гайи
Рекьел, хтул, иви феи,
Атанани инал ажал?..
Им Аллагъдин къисмет я жал?!
Санал буба, санал диде,
Свасни санал, аял - клеме.
Са легъеда, гурхана хъиз,
Мейит хъана вокзал миъиз...
Дарбадагънай ина немсер,
Къатнай умуд, адан кесер,
Гъи душман я яргина гъил,
Чурзавай чи ачух гуъгуъл?
Гъа ибур ян хата квайбур,
Куь мурадриз хар ягъайбур?
Бомбаяр я чан алайбур,
Рикле чуру къан авайбур...
Ватандин руш диде тушни?
Вун уьмуьрдин бине тушни?
Дагъви намус, лагъ, низ маса
Гузва вуна, пулдин киса?
Гъарам тушни къачудай ик!
Гъик! буш хъана мягъкем ви рик!
Чилерал ик! на ажал цаз,
Азраилдин ихтияр гъаз,
Атанан вун са мелгъуьм яз,
Инсан патал са тегъуьн яз?..

Сталинград! Сталинград!
Мусибатдин кар хъана мад!
Зи бубади хвейи шегьер,
Иви физ, чан гайи шегьер,
Галукъайла чав бейхабар,
Зулуматдин ихътин хабар,
Риклер чулав жедачни бес,
Вилел накъвар къведачни бес?
Зегъмет чулгъаз алахъдайбур,
Чехи крар алакъдайбур,
Булдиз девлет ийиз гъасил,
Ватандиз гуз цийи несил...
Жегъил ксар рехъ алудиз,
Хизанривай ик! къакъудиз,
Гъиле залум яракъ вугуз,
Женнетдин им рехъ я лугъуз,
Барбатзава багъа чанар,
Гъик! хуьда бес вилин накъвар?
Чулав шалар жезва артух,
Ивидивай мус жедат тух?!
Секин уьмуьр, чулгъаз таз яс,
Гъикъван жедат ягъсузар нягъс?
Чи бубайри эцигай рехъ,
Урусатдай къвезва чаз экв,
Чи секинвал эхиз тежез,
Футфачийри гъизва мерез.
Садавайни чулр тежедай,
Гъич садрани шак текъведай,
Стхавили саднава чун,
И садвили шадзава чун.
Аллагъдинд я чехи савкъат,
Чуриз жедат авач къуват!

Къуьзуьвили

Къуьзуьвили гузва тади,
Ада мажал гузвач ади,
Гагъ кыл тазва, гагъ тазва къвал,
Гъатзава гагъ зи рикле тлал.
Тазва къвачер, тазва гъилер,
Зайиф жезва къвез-къвез вилер,

Хъуьтлуьхъ гала мублагъ гадни...

Гагъ руфуни къачузва къал,
Гагъ беденда гъатзава къал,
Азраилдин зенгер ятла,
Зи хизандиз бигер ятла?..
Йифен ахвар квахъна миъиз,
Негъ фикирар къвезва къилиз.
Уьмуьр яргъал тухуз кланз зи,
Гъарайзава нефсин ванци:
"Гъиниз куьч жез кланзава ваз,
Игътин гуьзел дуьнья аваз?
Яшайиш кеф жедат мадни,
Хъуьтлуьхъ гала мублагъ гадни,
Чандин сагъвал алахъ вун хуьз,
Лагъ, ви шел-хвал герек я куьз?
Яшаммиш хъухъ, девлет къватла,
Гъуьрни къафун хъурай клатла.
Бедендиз на гумир хата,
Вил экъуьриз гъа къуд пата,
Зиянчи тивет! ая яргъа,
Хийирсуз жув твамир юргъа",
Рахазва нефс, рахазва нефс,
Таъсириз кланз зигъиндиз терс,
Амма беден, гъатнавай зурз,
Югъ - къандавай жезва ажуз.
Эхир руьгъдин акъатна сес:
"Эй, тух тежер, азгъун тир нефс,
Дуьнья вири гайитлан ваз,
Гъуьлер вири хъайитлан хъваз,
Къати я вун, дуьньядин мал
Къватлиз клан я, гъарам -гъалал...
Хъайитлани крар тамам,
Бес я лугъуч, тух жедач ам,
Алемдиз вич жедат клан яз.
Виридалай чехи хан яз,
Уьмуьр гузвай ава Агъа,
Гъадаз чидат мукъвал-яргъа.
Атлайла ви Чилел рузи,
Хабар къадач, ятла рази,
Тухудайди къве юк! къван хун,
Писни хъсан вакай рахун,
Алакънатла крар хъсан,
Рагъмет галаз гуда игъсан.
Эхиратдин атайла югъ,
Аси жемир, жемир атлугъ.
Уьмуьр гайи Аллагъ рикел
Алаз, хъурай эхир рекьел".

На субутна

На субутна чехи шаир тирди вун,
Ви эссерри таъсирзава зигъинриз,
Алакъунри алемдизни чирда вун,
Вун Лукъман я лезги халкъдин
гуьгуьлриз.

"Гаф давамун" алакъунрин
куклуш туш,
Ана вун, дуьст, тарихчи я, алим я.
Са низ ятлан, белки, гафар ви
хуш туш,
Дуьз лугъун, ам гъакъикъатдин
алим я.

Лезги халкъдин камалдин таж,
дамах чи,
Заманайрай Низами чаз хкана,
Гужлу хъана Лезгистандин
пайдах чи,
Къалачийрин мез гъахъвилев
къурана,

Эминазни Сулейманаз лайихлу
Къимет гуз на хкажзава
гъунаррал,
Шииратдал ийизва мад къанихлу,
Чи дагъвийар гъак! намуслу
крарал.

Ви акъулди Россиядин майданда
Гъейранзава тивар-ван авай
алимар.
Гъикъван крар аватла ви илгъамда,
Гъикъван хкаж жедатла ви
илимар!

Чандин сагъвал, къуват гурай,
Арбен, ваз,
Ви царарай камалдин рехъ
акъазва,
Яргъал йисар къисмет хъурай,
Арбен, ваз,
Ви зегъметрай пакадин экв
акъазва.

Шехъмир, зи дуьст

Шехъмир, зи дуьст, Аллагъди ваз
Еке бахтар ганач лугъуз.
Чехи тиварцин дипломар гъаз,
Вахъ девлетар хъанач лугъуз.
Уьмуьр вири зегъметдаваз,
Артух гелир гъанач лугъуз.
Фу тлуьнатлан туьгмет алаз,
Наградаяр къванач лугъуз.
Сулеймана лагъайвал чаз,
Дуьнья алаш-булаш хъанва,
Лугъун за, дуьст, авайвал ваз,
Чи гъар са кам яваш хъанва,
Чи уьлке я мал-девлет бул,
Олигархриз тараш хъанва,
Чуьнуьхунрин акатна тлул,
Бязибур лап угъраш хъанва.
Ришветбазвал гъуьч! я залум,
Халкъдин зигъин къакъудзава.
Несилрин къил, тваз чулав гум,
Дуьз рикелай алудзава.
Алимдилай базархъандив
Дамахни пул хъанва пара.
Дугъри ксар, дерт гъаз чандив,
Хизанд чина - уьзуькъара.
Пул гуз диплом, къуллугъ къачун
Гъиллебариз адет хъанва.
Буш келле гъаз дуллух къачун,
Эхиз тежер къелет хъанва.
Хкажнамаз пенсид кепек,
Шейин къимет - къве къат артух,
Кесиб халкъар ийиз гъелек,
Мус хъурай бес нахалар тух!

Им тарихдин кар хъана

(Ахцегъиз тебиатдин газ гъуьнлиз талукъ яз)

Къвале-киме ихтилатар бул
хъанай:
"Акунайтла чаз газ авай къул
хъана..."
Гъа ик! лугъуз шумуд къуьд, гад,
зул хъанай,
Эхир мурад агакъна чав -
газ хъана,

Квез хвашкалди, атай азиз
мугъманар,
Гъаз атана куьне газдин дамарар,
Сагърай вири: гъакимарни
устларар,
Куь гъунардал чи кефияр саз
хъана.

Якъин я хъи, им тарихдин кар
хъана,
Газ атуник чи шадвал самбар
хъана,
Гележегдин чи уьмуьрдал зар
гъана,
Вирибурув газдин хабар гъаз
хъана.

Гилигни куп! вуч ятлани чиз амач,
Физ дагъларай цлерцини клурклучи
гъиз амач,
Кудайдакай шелар-хвалар хъиз
амач,
Уьмуьр къени дишегълийрив
наз хъана,

Сада садаз шадвилей гуз
муштулух,
Урусатдиз жезва гъуьрмет
чи артух,
Пай кутуна, ачухна чаз къе
сундух,
Девлетрикай гана чи гъил къаз
хъана.

* * *

(Мерд Алидин "Кефчи дуьнья" ктаб келайла...)

Зи азиз дуьст, агакъна зав ктаб ви,
"Кефчи дуьнья" лап кефинин
савкъат я.
Дуьньядикай хуп! дуьз тушни
гъисаб ви,
Ам келна за, зи шадвилер
къве къат я.

Халкъдин дерди къалуриз на
авайвал,
Гъарайзава гъар са царци гъахъ
акъаз.
Амма уьмуьр физва гъар къуз
атайвал,
Девлетлудаз кесибдин дерт, гъам
такъаз.

Ваз кланзава инсандихъ жен
михъивал,
Камаллудаз кутугайвал къимет
жен.
Гъар са касдиз жен уьмуьрда
цицивал,
Берекатдин асул бине зегъмет жен.

Амуьк тавун патал "ламраз" ятахар,
Ви царари гъарайзава дерт алаз.
Негъзава на башибузуьк алчахар,
Чиркин риклер серт гафунал
туьтер къаз.

Эверзава инсанвал дуьз хуьн
патал,
На зигъинрик намус кутаз алахъиз.
Чи уьмуьрда хатур, гъуьрмет гуьн
патал,
Тарсар гузва, михъи рикляй алахъиз.

Хуп! туширни ван къведайтла
виридаз,
Авайбуруз даим вини тахтара.
Виневайда яб тагун гъич
гъейридаз,
Адет хъанва, гъайиф, вири вахтара.

Кур пашман я...

Уьмуьр жедат дуьзгуьн дигай
тегъердин,
Диде, буба къвалахдалди
таъмин я.
Багъни бустан хазина бул
бегъердин,
Цуьквер хътин аяларни муьмин я.

Кур пашман я вучиз ятлан аялар,
Чинрани гъич шадвал аваз
акъадач.
Сир чуьнуьхиз, ийизвай хъиз
хиялар,
Сивел хъвер гъиз, ачухдаказ
рахадач.

Агъмишурла вилер чиле аклурда,
Къайгъусуз яз жаваб гуда
куьрелди.
Хатадай хъиз эгер на гъил хлуртла,
Терс яз жаваб гуда тадиз
хъилелди.

Классдани чарабур хъиз къада
чеб,
Тарсарзава чанда ашкъи авачиз.
Сирдашарни дустар тахъун
хъанва деб,
Къведай рекъе жедат касни галачиз.

Вуч сир я им, вучиз ава аялар,
Вири аваз, етимар хъиз, юхсул яз?
Муаллимри ийиз хъана хиялар,
Пуд аялни акурла ик! сугъул яз.

Башламишна сиринай къил
акъудиз,
Чир хъана хъи, буба я къван
тахсиркар,
Ичкибаз яз, даим къарай
къакъудиз,
Къвале къал тваз, жедачир мад
тийир кар.

Гагъ дидедал ажугълу яз
элкъведай,
Вич пиян яз, адаз хъилер атайла,
Къваллиз хкъез, гагъ пулунихъ
къекъведай,
Гъинал ятлан дустар туна хтайла.

Гъикъван ава язух гъалдиз атайбур,
Лянет хъурай ихътин усал итимдиз!
Ичкидин чеб есирда ик! авайбур,
Хайи велед элкъуьрзавай
етимдиз.

Шагъабудин ШАБАТОВ

Вечрен жаваб

Халкъдин къисадин бинедаллаз

Ишезавай са паб демекда,
Ацалтна угъун.
Мет-къил гатаз, вич къазуниз,
За мад вуч лугъун.
Къуьртлуь вечре хабар къазва:
- Вахъ вуч хъанва, вах,
Белки, кими хъанватла ви
Акълудин са тах.
- Я къуьртлуь верч, за вуч ийин,
Ишехъ тавуна.
Ваз зи крар акъазватла
Аваз тавуна?
Зи къилел къев гъанва гъуьлуь,
Гуж хъанва заз, гуж.
Зун хъиз кайи кас, я рабби,
Мад аватла вуж?
- Ваз са гужни хъанвач, чан вах,
Яб це секиндиз.
Гагъум, фикир къватла жуван,
Акъваз эркиндиз.
Зун кекерик физва эвел,
Хазва какаяр.
Жагъурзава за абуруз
Къулай чкаяр.
Мукал жезва 21 югъ,
Хуьзва саламат.
Зи гафарал вун са клусни
Жемир аламат.
Клуьт!-клуьт! ягъиз 6 вацра,
Хуьзва за абур,
Квадар тийиз гъич са клусни
Жуван ягъ, абур.
Са паяркая жезва кекер,
Лагъ, им тушни гуж?
Амайбурни я заз къевер,
Кайид я лагъ вуж?
Эхзава за, им девир я,
Эха жувани.
Жаваб це заз, валайни къе
Фейид авани?
Ахлад къваллиз, вегъемир жув
Акъван кевевериз.
За вуч ийин, эвердани,
Жув нез, сиклериз?..
Гъар са къвалах ийидайла
Жуваляйни фейидаз,
Вил вегъена, килиг, дустар,
Жув элкъуьрмир кайидаз.

Заз девлетар

кландач

Заз девлетар кландач,
хъунни тавурай,
Йифен ахвар, йикъан къарай
амукъдач.
Гъак! хъайитла, закни, белки,
азизбур,
Ягъ, намусдин "азарарни"
кумуькдач.

Захъни ава девлетар, зи жумарт
рик!
Зун девлетлу язва кесибвилелди.
Са мугъманни, къваллиз атай,
хъфей туш,
Фу тагана жуван ачух гъилелди.

Гайи кас я зун дуьньядал
Аллагъди.
Экуь къве вил, сагълам беден
гана заз.
Зи играми, милайим тир Халума
Къуд балани заз ухшарбур хана
заз.

* * *

Бязибуруз амач къе зун
бегеншмиш.
Куьз лагъайтла, къал - къулдик
зи пай хъанач.
Ягъни намус терез хъана
уьмуьрда,
Мег зизи, дасмал гвайбурун тай
хъанач.

* * *

Бубайрин рекьер, авадрай
гъекьер,
Чир тежедайвал абур куьз пучда?
Са кар къурху я: бес бубайриз
хъиз,
Чазни лагъайтла, ахпа на вучда?

РФ-дин Общественный палатада - лезги чал

Милли чалар хуьн

ФЛНК-дин пресс-кьулдугъ

Федеральный, регионрин ва чкадин дережайра хайи чал хуьн патал гьихтин механизмаяр ава? И хиле законодательстводи гьихтин мумкинвилер гузва ва гьихтин кимивилер ава? Россиядин чехи пай халкьарин векилриз хайи чалар писдаказ чир хуьнин асул себебар гьихтин буря? Хайи чал чирунин жигьетдай алай вахтунда кардик квай образованидин кьурулушдин кимивилер, нуьксанар гьихтин буря?

“Кьиблепатан Дагьустандин халкьарин хайи чалар хуьнин ва вилик тухунин карда чкадин самоуправленидин ва гражданин кьурулушри кьугъвазвай роль” темадай Россиядин Федерациядин Общественный палатада 2014-йисан 27-мартдиз кьиле фейи элкьвей столдин иштиракчийри и ва са жерге маса суалриз жавабар жагьуриз чалишмишвилер авуна. Мяркят лезгийрин федеральный милли культурный автономияди тешкилнавай.

И мяркат кьиле тухудалди вилик ФЛНК-ди алай йисан сифте кьилэй гьа и месэладай чкайрин дережайра - Кьиблепатан Дагьустандин районра са жерге элкьвей столар тешкилнавай.

Абурун кваллахда иштиракун патал Кьиблепатан Дагьустандин районрин администратийрин кьилериз, хуьрин школайра хайи чалан тарсар гузвай муаллимриз, милли чалал акъатзавай СМИ-рин векилриз, чал ахтармишунал машгул алимирз теклифар ракурнавай.

Москвада кьиле фейи мяркат вичиз тешпигъ авачирди хьана - Россиядин Общественный палатадин дережада хайи чалар, кьилди кьачуртла, Кьиблепатан Дагьустандин халкьарин чалар хуьнин мумкинвилериз талукьарнавай месэляяр кьарагьарнавайди им сифте сефер я.

Общественный палатада кьиле фейи “элкьвей столдин” иштиракчийр хьана: Россиядин машгур лингвист ва кавказовед, профессор, филологиядин илимин доктор, РАН-дин языкованидин Институтдин Кавказдин чаларин отделдин заведующий **Михаил АЛЕКСЕЕВ**; МГУ-

дин илимин кандидат **Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ**; Агьул районда ФЛНК-дин векил, “Дагьустан” ГТРК-дин агьул чалал гузвай радиопередачайрин редактор **Гьажи АЛХАСОВ**.

Мяркят Общественный палатадин тварунихъай Фатима Албаковади ачухна. Ада культурайрин арада алакьа хуьнин ва гзаф миллетрикай ибарат чи улкьведин халкьарин месэлайрал общественностдин фикир желб авунин карда ихьтин мяркатрин важиблувал екеди тирди кьейдна.

Ахпа ада гаф элкьвей стол кьиле тухвай Амиль Саркароваз гана, ада лагьайтла хайи чалар хуьнин ва абурун чирунин жигьетдай гьихтин мумкинвилер аватла тайинарун патал федеральный законодательство дериндай ахтармишна. Саркарова гьам РФ-дин Конституция, гьамни федеральный са жерге законар, гьа гьисабдай яз “Образованидин гьакьиндай”, “Россиядин Федерациядин халкьарин чаларин гьакьиндай” ва “Россиядин Федерацияда чкадин самоуправление тешкилуни карда умуми принциприн гьакьиндай” законар мукьуфдивди гьилелай авуна.

Ада кьейд авурвал, чи законодательстводи хайи чалар хуьдай ва машгур ийидай мумкинвилер, санлай кьачурла, гузва, амма хейлин документа а мумкинвилер анжах теклифдин тах квай буря. “Чи улкьведа чкадин самоуправленидиз финансин жигьетдай лазим кьадар мумкинвилер авач. Идакай, мисал яз, мукьвара чи Президент Владимир Путинани лагьанай”, - малумарна Саркарова.

Идалайни гьейри, кьейдна ада, лезги чал, вичелди рахазвайбурун кьадар эхиримжи йисара тимил ваъ, артух хьанвай РФ-дин 6 чалакай ибарат сиягьдик акатзава. Амма, халкь артух хуьнин кьадар кьалурзавай рекемрив гекьигайла якьин жезвайвал, и чалал рахазвайбурун кьадар гзаф хьанва.

А. Саркаров рахайдалай кьулукъ Москвадихъ галаз Кьасумхуьрел вичин кьулдугъдин кабинетда авай Нариман Абдулмуталибов алакьалу хьана. Ам Сулейман-Стальский райондикай, адахъ

завай. Татарстанда билингвизмди, яни яшайишдин вири хилера кьве чал-урус чални татар чал - кардик кутун патал ийизвай алахъунри гуьзлемишзавай хьтин нетижайрал гьизвач.

Общественный палатада кьиле физвай элкьвей столдихъ галаз нубатдин иштиракчи - лезги чалай чирвилер гуни карда виридалайни савадлу пешекаррикай сад тир Гьамидуллагъ Мегьамедов алакьалу хьана. - Хайи чалакай, халкьдикай, тьебиатдикай, культурадикай лап гьевесдивди рахай, гьакьни чи чехи пай ватангьлийри ата-бубайрин чалаз интерес квадаруни рикле тлал твазвайдакай лагьай ада кватл хьанвайбуруз еке таъсирна.

Гь. Мегьамедова кватл хьанвайбурун фикир чал хуьнин жигьетдай законодательствода авай са жерге кимивилерал, гьакьни Дагьустан, Россиядин гзаф чалар кватлал хьанвай чка яз, муракаб регионрикай сад хьунал фикир желбна.

Идалайни гьейри, пешекарди Дагьустандин школайра урус ва хайи чалар сад хьиз чирун лазим тирдакай ва чирвилер гудай пособиярни республикадин кьетенвилер гьисаба кьуна тукьурна канзавайдакай лагьана.

Мегьамедова малумарайвал, чал-им халкьдин культурадин бине я, чалан кумекдалди чакай гьар сада чи ата-бубайри кватлнавай ирс, тежриба, марифатдин ва эдебдин кьайдаяр кьабулзава. Гьаниз килигна, эгер чал квахайтла, халкьни квахьда, алава хьувуна ада.

Гуьгуьнлай Дагьустандин чалар ахтармишунин рекейя вина дережадин пешекар Михаил Алексеев рахана. Дагьустандин чалар дериндай ахтармишай ада (рикел хкин, Михаил Алексеев, Энвер Шейховахъ галаз санал, “Лезги чал” ктабдин, гьакьни Кавказдин чалариз талукъ са жерге маса важиблу ахтармишунрин авторрикай сад я) кьейд авурвал, хайи чал чирдайла асул фикир морфология, синтаксис ва языкованидин маса паяр чируниз хьиз, и ва я маса халкьдин яратмишунрин виридалайни хьсан чешнейрални желб авуна канда.

Ада вичелай вилик рахайбурун тереф хвена ва чала неинки информация агакьарзавайди, гьакьни халкьдин культурадин адетар, халкьди вич гьиссзавай тегьер агакьарунин везифаяр тамамарзавайди кьейдна. Гьаниз килигна, Россияда урус чалалди рахазвай шартлара милли чалар михьиз цурунин жигьетдай кьиле физвай гьерекартар мусибатдиз элкьуьн мумкин я, - акл хьайитла, чи культурадин хазина терг жеда.

Видеомуьгъ мад са пешекардихъ - Агьул районда ФЛНК-дин векил Гьажи Алхасовахъ галаз тайинарна. Ада агьул чал хуьнин жигьетдай чкадин пешекарин теклифар кватлун патал районда виликамаз гьихтин кваллах тухванатла, гьадакай лагьана.

Икл, хци месэлайрикай сад алай аямдин законодательстводи хайи чалар хуьнин карда гузвай мумкинвилер уьмуьрдиз кучьурмишдай рекеьр авачиз хьун я.

Абидат Эюбовади вичи школайра тарсар гуни тежрибадикай, гьакьни алай аямдин образованидин кьурулушдин нуьксанрикай лагьана.

Винидихъ лагьанвайбурулай гьейри мяркатдал мад са жерге пешекарар ва мугьманар, кьилди кьачуртла, жегьилрин патай векилар рахана.

Мяркят вина дережада аваз кьиле фена. Элкьвей столдин нетижайрин бинедаллаз мяркатдин иштиракчийри Кьиблепатан Дагьустандин районрин чкадин самоуправленидин ва гражданин кьурулушар патал са жерге теклифар кьабулна. Инлай кьулукъ элкьвей столдин тамам кьарар гьеле гьазурда.

Шаирдин гуьурметдай

Жамил ЮНУСОВ
Хадижат МАМЕДОВА

Ахцега и мукьвара лезгийрин машгур шаир, Стлал Сулейманан тварунихъ галай премиядин лауреат, чи ватангьли **Алирза САИДОВАН** ширир келунай райондин школьникрин арада конкурс кьиле фена. Ам тешкилай бур райондин агьалийрин ял ягьун тешкилдай Центрадин руководителар - **Х.ФЕТАЛИЕВА, А.АГЪАЕВА** я. Ина райондин саки вири хуьрин школьники иштиракна.

И цларарин автор Кьутунхъарин тамам тушир юкьван школадин муаллим тир заш шаирдин уьмуьрдикай ва яратмишунрикай суьгьбетдай мумкинвал гана, чехи шаирдиз бахшнавай жуван ширири за анал келна.

Инге гила виликамаз тукьурнавай сиягдай са-сад цукьвер хьтин аялар сегьнедиз экьечзава, абуру шаирдин дерин манадин балладаярни риваятар, яшайишдиз гьар патлахъай кьимет гузвай ширир келзава, авазлу манияр лугьузва. И жавагьарар залда ацукьнавай гьар са касдин рубгьди кужумзавай.

Конкурсдин нетижаяр кьун са акьван регьят тушир. Хьсанбурукай лап хьсан бур хьана. Конкурса сад лагьай чка Калукрин хуьрун юкьван школадин ученица П.Магьаровади кьуна. Ам грамотадиз ва 2 агьзур манат пулдин приздиз лайихлу хьана. Кьвед ва пуд лагьай чкаяр Луткунрин юкьван школадин ученица Л.Агьмедовади ва Хкемрин тамам тушир юкьван школадин ученик Ж.Мейланова кьуна. Абурузни грамотаяр ва пулдин призар гана. Хийирлу ихьтин мяркатар гележегда мадни тухудайди кьейдна.

Бажарагьлубурукай студентар жеда

Р.А. АТАХАНОВ,
ДГТУ-дин учебно-методический
управленидин начальник

И йикъара ДГТУ-да республикадин умуми образованидин хейлин мектебрай атанвай аялрин олимпиада кьиле фена. Конкурсада 70 касди иштиракна.

Ученикрин элкьвена, тебрикдин гафар ДГТУ-дин профессор Идрис Оружева, “Таможенный делодин” факультетдин декан Х.З. Халимбегова лагьана.

Конкурсдиз атанвайбуру 10 жуьредай 20 тестдикай ибарат тир суалриз жувабар гун лазим тир. Гьар са тестада 5 суал авай. Абурукай са суал дуьзди тир. Олимпиададин кьетенвал адакай ибарат тир хьа, ана гьалиб хьайидаз ДГТУ-дин студент жедай сертификат гузвай.

Ученикрин галаз санал олимпиадиз абурун диде-бубаярни атуни ДГТУ-да чирвилер кьачун важиблу тирдан гьакьиндай шагьидвалзава.

Жюриди нетижаяр кьурдалай гуьгуьнлиз малум хьайивал, 1-чка Каспийск шегьердин 6-нумрадин СОШ-дин ученица Асельдерова Кьистамана, Махачкала шегьердин 39-нумрадин лицейдин 11-классдин ученик Исмаилов Сабир, Кьурагь райондин Кумухърин юкьван школадин ученица Назаралиева Динаради кьуна. 2-чкадиз Махачкала шегьердин 36-нумрадин СОШ-дин ученица Бабаева Фариза лайихлу хьана, 3-чка Махачкала шегьердин 46-нумрадин СОШ-дин ученик Мегьамедов Амира, 11-нумрадин гимназиядин ученица Мегьамедова Патимата, 5-нумрадин лицейдин ученица Николаева Анастасияди кьуна.

» Гь. Мегьамедова кватл хьанвайбурун фикир чал хуьнин жигьетдай законодательствода авай са жерге кимивилерал желбна

дин профессор, филологиядин илимин доктор, Кавказдин халкьарин Россиядин конгрессдин Высший советдин член, РФ-дин Общественный палатадин член **Фатима АЛБАКОВА**; Кавказдин халкьарин Россиядин конгрессдин Исполкомдин председателдин заместитель, тайин чкада чпин векилрин кьадар тимил тир халкьарин ихтиярар хуьнин международный терефрай пешекар **Рамазан АЛПАУТ**; Госдумадин миллетрин краай Комитетдин кьанювлик квай международный “Планета детства” проектдин координатор **Абидат ЭЮБОВА**; ФЛНК-дин вице-президент, кавказовед, политолог, журналист **Руслан КЪУРБАНОВ**; ФЛНК-дин Президентдин этнокультурин, образованидин, миллетрин алакьайрин ва властдин органрихъ галаз алакьаяр хуьнин месэлайрай кумекчи **Амиль САРКАРОВ** ва са жерге маса пешекарар.

Дагьустандин патай пешекарин арада авай: РД-дин Халкьдин Собранидин депутат, Тахо-Годидин тварунихъ галай илиминни ахтармишунрин педагогикадин институтдин директор **Гьамидуллагъ МЕГЪАМЕДОВ**; “Сулейман-Стальский район” МО-дин кьил, филология-

хьанвай агалкьунрикай, хайи чал хуьнин, ам чирунин ери хкажунин ва жегьилрин арада машгур авунин карда гьалтзавай месэлайрикай ва и жигьетдай ина вуч ийизватла, гьадакай рахана. Абдулмуталибова кьейд авурвал, районда и рекейя виле акьадай агалкьунар хьанва, ина гьар йисуз хайи чалаз талукъ яз илиминни практикадин конференцияр, гьакьни и месэладал агьалийрин вири кьатарин, иллаки жегьилрин фикир желб ийидай са жерге маса мяркатар тухузва.

Гуьгуьнлай гаф Рамазан Алпаута кьачуна. Ада икьван важиблу мяркат тешкилунай ФЛНК-диз чухсагьул малумарна ва властдин жуьреба-жуьре дережайрин идараяр хайи чалар хуьнин месэладиз эгечлуни карда гьихтин кимивилер аватла, гьадакай рахана.

Ада кьейд авурвал, Россияда хайи чалар чир хуьнин дережа ахтармишдай мумкинвал гудай ачух улкьмеяр авач. Гьакьикьатда, лагьана ада, хайи чал хьсан дережада чизвайбурун кьадар кьвердавай тимил жезва. Ада кьейд авурвал, татар чал хуьн ва машгур авун патал гьатта регионрин властри гьеле фадлай ва вина дережада аваз кваллах-

Исламда гьалал ва гьарам

Гьазурайди - Муса АГЬМЕДОВ

Къазанмишзавай къазанжи гьалалди хьун гьикъван важиблу ятла, чаз Къуръандин аятрайни Пайгьамбардин ﷺ гьадисрай аквазва.

Са'д бин Абу Вакъъаса садра Аллагьдин Пайгьамбардивай ﷺ тлалабна: "Я Пайгьамбар ﷺ, ваз минет хьурай, на Аллагьдивай тлалаба, Ада зи дуъаяр къабулун патал". Аллагьдин Пайгьамбарди ﷺ ихьтин жаваб гана: "Куь дуъаяр Аллагьди къабулун патал куьне анжах гьалалди неъ! Гзаф инсанри незвайдни гьарам я, алукизавайдини, ахпа абуру, гьилер хкажна, Аллагьдивай тлалабунар ийизва. Ихьтин тлалабунар гьикъ къабулда къван?". Мадни ада лагъана: "Гьарам незвай мусурманри ийизвай я ферзер, я суннатар Аллагьди къабулдач". Яни ахьтин инсанриз чпи ийизвай хьсан кравай сувабар кхьидач. Гьарам шейэрин жергедик неинки партални незвайди акатзава (месела, вакан як, ички, наркотикар, ипекдин партал - итимриз, беден аквадай ва я тахьайтла итимрин парталар - дишегьлийриз ва масабур), гьакни гьарам рекьелди къазанмишна (месела, ички маса гана) къачунвай суьрсатар, парталарни гьарам я. Чунуьхна, къакъудна, манияр лагъана, музикадин алатрал къугьвана къазанмишнавайдахъ къачунвай затларни вири гьарам я.

Гьакни гьадисра лагъана: "Эгер мусурмандал алай партал 10 дирхемдихъ къачунвайди яз, адахъ ганвай пулдик 1 дирхем хьайитлани гьарамди кватла, а партал алаз авур дуъа Аллагьди къабулдач" (Агьмад).

"Гьарам тлуьн ганвай беден цуз лайихлу я" (Табарани).

"Ибадат 10 паюникай ибарат я, абурукай 9 пай гьарам къазанжи жагъуруна ава" (Дайлами).

Гьалал къазанмишунин ният аваз, гьакъисагъ зегьмет члугуна, галат хьанвай кас, гунагьсуз инсан яз, йифиз ксуда ва Аллагь рази тир лукларин жергеяр аваз, экуьнахъ къарагъни хьийида" (Имам Гьазали).

"Гьарам рекьелди къазанмишнавайдакай гайи садакъа Аллагьди къабулдач. Эгер гьахьтин девлет инсанрикай чунуьхнаватла, а девлетди вичин иеси цуз тухуда" (Агьмад).

"Жува незвайди гьалал рекьелди къазанмишун Аллагьдин рекье гьакъикъи жигъад тухуниз тешпигъ я" (Дайлами).

Са сеферда Абу Бакра вичин къаравушди гьайи нек хъвана ва ахпа адаз а нек гьарамди тирди чир хъана. Абу Бакра сиве кьве тлуб туна, экуьнар хъуьуна ва Аллагьдихъ элкьвена икь лагъана:

"Я Къудратлу Аллагь! Гьарам кьеняй ахкъудун патал за жувалай алакъдай вири авуна. Заз Ви куьмек къанзава: зи руфуна амукай гьарамдикай зун хух!". Хъвайиди гьарам нек тирди чир хъайила, Умар асгьабдини гьа икь авунай. Абдуллагь бин Умара икь лагъана: "Куьн гьарамдивай къерех тахъанмаз, лап кил экъис жедалди куьне капл авуртлани, гьелек жедалди сив хвейитлани, квез са хийирни жедач".

Суфьян Сауриди лагъана: "Гьарамдалди къазанмишнавай пулдалди мискил эцигзавай ва я тахьайтла маса садакъаяр ийизвай кас вичин партал цварада чухъузвай касдиз ухшар я, им ада вичин гьал авайдалайни къацлур хьийизва лагъай члал жезва".

Яхьйа бин Му'аз лагъана: "Аллагьдиз ибадат авун хазинадиз тешпигъ я. А хазинадин куьлег дуъа я, а куьлегдин сарарни - гьалал суьрсет".

Абдуллагь бин Мубарака лагъана: "Чарадан са кепек адан иесидив вахкун агъзур диргьем садакъа яз паюникай хьсан кар яз аквазва заз".

Тустуриди лагъана: "Гьарамди незвай касдин бедендин ирид паюни гунагъ ийизва. Гьалалди незвай касдин бедендин вири паяри ибадат ийизва. Абуру еке гьевесдивди ва регьятвиливди дуъаяр ийиз Аллагьдихъ элкьвезва".

Гьалалдикайни гьарамдикай хабар гузвай Пайгьамбардин ﷺ гьадисар, асгьабрин суьгьбетар, алимрин ихтилатар гзаф ава. И месъладиз ихьтин еке фикир гуни незвай суьрсет гьалал рекьелди къазанмишунин важиблубликай лугъуза.

Жуван дуланажагьдин къайгьуда хьун инсандин хиве авай ферзерикай сад я. Пак Къуръанда икь лагъана: "Кап! куьтыгьайдалай куьлухъ куьн чил тирвал алад ва Аллагьдин мергьямат жагъура ва Аллагь мукъвал-мукъвал рикел гьваш, белки, куьн бахтлу жедалла!" (62:10). Дуланажагъ патал къазанмишун мусурмандин хиве авай ферз тирдакай Пайгьамбарди ﷺ са шумуд сеферда лагъана.

Умар асгьабди лагъана: "Куьй квекай садани гьакъ ацукай чкадал (яни зегьмет къачун тавуна) Аллагьдивай икь лагъана тлалаб тавурай: "Я Аллагь, заз тлуьн це". Чир хухъ хъсандиз, куь винел цавай къизилар, гимшиар аватдач".

Къазанмишунин къайгьуда хьунин кардани Аллагьдик умуд кутун лазим я. Аллагьдин регьимдик умуд кутунихъ галаз сад хъиз, чна гьалал къазанмишдай хел жагъурун патал, вири къуватар эцигна, алахъунарни авун герек я.

Гьалал къазанжидиз Исламди еке фикир гузва. И дуьньядани эбеди дуьньяда бахтлу кас хьун патал вуч авун лазим ятла, Къуръандани Суннада гзаф лагъанва, гьаниз килигна кьве дуьньядани бахтлу хьун патал мусурманди чалишмишвилер ийизва, яни и дуьньяда Аллагь рази жедай крар авуналди ам женнетда вичиз чка гьазурун патал алахъзава.

Къуръанда лагъанва (мана): "Инсандиз, ам вуч патал алахънатла, гьам гуда" (53:39). Гьакни Пайгьамбарди ﷺ лагъана: "Вичин хуси зегьметдалди къазанмишай суьрсет - гьам инсандиз виридалайни хьсан я. Давуд пайгьамбарди вичи недай суьрсет вичин гьилералди арадал гьидай".

Са сеферда экуьнахъ фад Пайгьамбардинни ﷺ адан асгьабрин патавай са жегил гада элячйна фена. Са бязи асгьабар а касдикай пис рахана, амма Пайгьамбарди ﷺ абуруз лагъана: "Куьн адакай пис рахамир! Эгер а кас масадаз муьгътеж тахьун патал, вичин аялриз, къузъ дидедизни будади, хизандиз суьрсет къазанмишдай ният аваз рекъиз экъечнавайди ятла, адаз гьар са камунай суваб жеда. Эгер ам гзаф пул къазанмишдай ва ам фикир тавуна харж ийидай, гьа идалди инсанрин вилик дамахар ийидай ният аваз рекъиз экъечнаватла, ам шейтандихъ гала" (Табарани).

Исламди инсандин хиве тунвай вад ферзникай кьве ферз - Закатни Гьаж кьилиз акъудунин шартлар мусурмандин дуланажагьдихъ галаз алакъалу я, яни адахъ а шартлар кьилиз акъудун патал тайин къадар девлет хъана къанда. А девлетни анжах гьалал рекьелди къазанмишиз жеда. Гьалалди къазанмишиз алахънавай касдиз Аллагьди берекатарни гуда. Гьакъисагьдаказ зегьмет къачузвай касдикай вичин хизандиз, миллетдиз, Ватандиз хийирни хкатда.

Пайгьамбарди ﷺ мусурманриз гьамиша зегьмет члуьн патал, агалкъунар къазанмишун патал звер гудай: "Кьве югъ са жуьреда (яни хийир авачиз) акъатай кас ягьалмиш хъана" (Байгьакъи).

"И дуьнья патал а къайдада зегьмет члуьн хьин, на лугъуди, вун эбеди яз яшамис жезва ва эхират патал а къайдада зегьмет члуьн хьин, на лугъуди, вун пака рекъида" (Ибн Асакир). И гьадисрай чаз малум жезвайвал, инсанди, вири къуватар эцигна, гьар са юкъуз кьве дуьнья патални зегьмет члуьн лазим я.

Са сеферда Гьарун ар-Рашид твар алай халиф са багьдин патавай физвайла, адаз емишрин къелемар цазвай лап къузъуь итим акуна. Халиф и кардал тажуб хъана ва къузъуьдавай хабар къуна: "Я гьурметлуди, вун гзаф яшлу кас я, и къелемри бегъер гудалди вун, мумкин я, амуькни тавун, гьакъ хьайила, зайиф чандикди ихьтин зегьмет члуьн ви куьз герек я?!". Куьзуь касди жаваб гана: "Чалай вилик хьайи инсанри тарар чун паталди цана ва чна гьа тарарлай багьерарни къачуна, гила чна тарар цун лазим я, къвезвай несилри абурулай багьерар къачун патал". Халифдиз куьзуьдан жавабдикай гзаф хуш атана ва адаз къизилар багьишна. Куьзуь касди еке шадвиливди савкъат къабулна ва икь лагъана: "Аквазвани ваз, чан хва, жува цайи къелемрин бегъер вахчуз залай алакъна". И гафари халиф мадни шадарна.

Дербентда дуьньядин динрин музей ачухда

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

1-апрелдиз Дербентдиз РД-дин здравоохраненидин министр Танка ИБРАГЬИМОВ ва РД-дин культураддин министр Зарема БУТАЕВА атана, хабар гузва шегьердин администрациядин пресс-къуллугьди. Шегьердин кьил Имам ЯРАЛИЕВАХЪ галаз хьайи гурьушда абуру шегьерда дуьньядин динрин музей ачухунин ва маса месълаяр веревирдни. Алай вахтунда музей патал я цийи дарамат эцигна, я тахьайтла, республикадин хусиятда авай са чка музей патал жагъурна къанзава.

Гурьушдал И.Яралиева мугьманриз Дербентдин 2000 йисан юбилейдин сувариз гьазурвал аквазвай гьалдикай, виликдай кьиле тухванвай къван археологиядин ахтармишунрин нетижада жагъанвай артефактар къватдай муниципальный музей ачухунин план авайди, ам патал Буйнак-

ский куьчеда авай поликлиникадин дараматдин са пай ишлемишиз къанзавайди, муькуь паюна поликлиникадин духтурри инсанар къабулун давам жедайдакай суьгьбетна. Ида-лайни гьейри, шегьерда йикъа 1000 кас къабулдай поликлиникадин фундамент эцигнавайди, музей ачухиз къанзавай дарамат чкидай гьалда авайди ва ам капиталный ремонтни авуна къанзавайди лагъана. Ада, юбилейдиз гьазурвилер акунин мярекатрик кваз, музей ачухун патал пландик квай квал "Сумма" Дестедина" ООО-дин инвесторриз реставрация ийиз къанзавайдакай хабар гана.

Гурьушда министррихъ галаз шегьерда хамунинни венерологиядин чахутка сагъардай диспансерар эцигунин месълярни веревирдна.

Ахпа абуру музей ачухиз къанзавай дараматдиз, РД-дин здравоохраненидин министерстводин ва ФОМС-дин такьатралди къайдадиз гьана къанзавай ирид объектдиз килигна.

Гьазурайди - Муса АГЬМЕДОВ

Девлетлу къекъверар

Саудовский Аравияда виш йисан яшда авай Айиша твар алай къекъверар дишегъли рагьметдиз фена. Лугъун лазим я, вичин уьмуьрдин саки са паюна ам къекъверарвилел машгъл хъана. И вахтунда ада къватлай девлетдин къадар миллионрив агакъна.

Саудовский Аравиядин кефер пата авай Джидда шегьердин аль-Балад твар алай магъалда Айиша сейли кас тир - ам чкадин агъалийриз виридаз чидай. Айиша кьейидалай куьлухъ малум хьайивал, адахъ вич яшамис жезвай шегьерда (юквал) къуд квал, багъа кьиметрин коллекцияр ва хейлин къизилдин пулар авай. Вири санлай адан девлетрин къадар пулдалди гьисаб авуртла, миллион доллардилай алатзава. Адан девлетрикай лап тлимил ксариз хабар авай, гьабурун арадай яз, къекъверардихъ гелкъвезвай къуншидизни а "сир" чивай. Къуншидин гафарай малум хьайивал, дишегълидиз вичин пеше саклани гадариз къанзавачир, ада датлана девлет къватлазавай.

Айишадин квалера кесиб хизанар яшамис жезвай, абурувай къекъверарди пул къачузвачир. Амма гила, а дишегъли кьейидалай куьлухъ, адан девлетар гьукуматдив вахкудна.

Пенсиядиз фидай

яшар артухарзава

Сад хьанвай Арабрин Эмираторин гзаф агъалияр лап къузъуь яшарив агакъзава, и делил абуру ана здравоохраненидин къурулуш хъсандаказ кардик хьунихъ галаз алакъалу ийизва. Идахъ галаз алакъалу яз, ОАЭ-рин гьукуматди агъалияр пенсиядиз фидай яшар артухаруникай фикрзава. Газетдин делилралди, 2017-йисуз ОАЭ-ра куьзуьбурун къадар 6 процентдин артух жеда.

Эмиратора пенсиядиз экъечдай яшарихъ тайин къадар авач. Ана 25 йисан зегьметдин стаж авай кас пенсиядиз акъатзава, пенсиядин къандарни агъалиди къвалахна къазанмишай эхиримжи къазанжидин 80 процентдин къадарда аваз тайинарзава. Эмираторин законралди гьеле лап жаван яз къвалахдай ихтияр ава,

зегьметдин рехъ фад башламишай кас 40 йис жедалди пенсиядиз акъатун мумкин я. Ихьтин дуьшуьшра къазанмишзавай къазанжидин къадар са вацра са шумуд цлуд агъзур доллардив агакъдай вахтарни жезва, сифтегъан мажиб гьар са эмиратвидиз 4 агъзур доллар гузва, вуз акъалтларайдалай куьлухъ адан къадар 10 агъзур доллардив агакъзава.

Лапаг 200 000

реалдихъ маса ганач

- Чаз са лапаг маса це, - тлалабава чубандивай чуйлдай физвай итимри.

- Жедач, абуру зи лапагар туш. За иесидиз вуч жаваб гуда?!, - тажувилелди жаваб гузва чубанди.

- Са лапаг квахъна лугъуда ман.

- Ваъ, ам гьарам я, а кардай заз сура жаза гуда, за а "квахъай" лапагдай гьикъ жаваб гуда?!

- Са затни жеч, са лапаг маса це чаз, валай Аллагьди гьил къачурай!

- Эгер за квез лапаг гайитла, цав чилив агатда. Куьн гьавурда акъавани зун квекай рахазватла? Цав чилив агатун мумкин кар тушир хъиз, за квез лапаг маса гунни мумкин кар туш.

- Чна ваз кьве виш реал гуда.

- Аллагьдал кьин хьурай, гьатта куьне заз кьве виш агъзур реал гайитлани, за квез чарадан лапаг маса гуда.

- Вун садазни аквазвач къван, я ви ванни къвезвач. Чнани садазни лугъуда.

- Бес Аллагъ? Ам бес вири ван къвезвайди тушни?! Адаз бес вири аквазвачни?!

И ихтилатар чи девирда суданви чубандинни рекъай физвай ксарин арада кьиле фенвайди я. А суьгьбет камерадизни къачунва (чубандиз вичиз хабар авачиз) ва виш агъзурралди мусурманриз а видеодиз килигдай мумкинвал хъанва.

200 реалдихъ лапаг маса тагай и чубандиз, гьурметдин лишан яз, Судандин посольстводи 200 000 реал чара авуна.

Аятда лагъанва (мана): "Аллагьди Вичихъай кичле касдиз вич гьатнавай уламдай экъечдай рехъ а къайдада арадал гьидна хьин, а касди гьич гуьзлемишни тавур патахъай". Къуръан, 65:2-3)

7-апрель Сагъламвилдин югъ

Агъалийрин къуллугъда

Къагъриман ИБРАГЪИМОВ

Газетар вахчуз Белиж поселокдин почтадихъ фейила, аз поликлиникадихъ инсанри гьерекагъвайди акуна. Малум хъайивал, иниз Дербентдай атанвай ва чкадин духтурри агъалияр къабулзавай, агъалияр диспансеризация авуниз талукъ ахтармишунар тухузвай.

За поликлиникадин заведующий ва диспансеризация тухунин жавабдар кас **Зумрудин ГЕРЕЙХАНОВАВАХЪ** галаз суьгъбетна.

Ада зун сифте агъалияр диспансеризация ийизвай гьалдихъ галаз танишарна. Чун сад лагъай мертебадин дегълизда къекевезва. Вири духтуррин кабинетрихъ учир гала. Адан ихтилатрай малум хъайивал, гъар киш юкьуз агъалийриз авай азарар тайинарун ва вилик пад къун патал ахтармишунар тухуз чкадин ва шегъердай къевезвай духтурри къвалахзава.

Чун вилерин духтурдин (окулист) кабинетдиз фена. Ина агъалияр къабулзавайди духтур Риона Гъайдарова тир. Ада Дербентдин "Элит" медцентрада къвалахзава. Р. Гъайдаровади поселокдин поликлиникада авай хътин вилер ахтармишдай аппаратар Дербентда авачирдан патархъай гъайиф члугуна. "Ина аппаратар ава - пешекар авач. Дербентда лагъайтла, пешекарар ава - аппаратар авач" - къейдна ада. Инсанрик секинсувал кузавай азарар гъибур я лагъай суалдиз жаваб яз ада чехи пай арзаар вилерин ишигъ зайиф хъунин патархъай тирди ва абуруз айнар тайинарзавайди къейдна. Глаукомадин вилик пад къун патал гъар садан вилерин къенепатан давление алцумзава. Вилериз руг-къал фенвайбурни къевезва. Абуру ина авай алай аямдин тадаракралди гъил-гъиле аваз акъудзава.

Атанвай агъалияр поселокдин больницадин къилин духтур Роберт Абдулкеримова тухузвай къвалахдилай гзаф рази тир. Поликлиникадин къецеел ва къенепатар хъсандиз ремонтнава. Кабинетриз цийи мебель, лазим алатар ва тадаракар заказ ганва.

- Абурукай са пай хканва, мукъубур гъа ийкъара хтун лазим я, - лугъузва З. Герейханова. Ацукъдай куьсруяр, столарни заказ ганвай ва цийи йисуз хкана кланза-

КУЪРУЪ КЪЕЙД.

Зумрудин Рамазанович ГЕРЕЙХАНОВ 1980-йисуз Къурагъ райондин Хуьрехуьре дидедиз хъана. Юкъван школа къутягъайдалай гуьгъуьниз Саратовдин военно-медицинский институтдик экечна. Вуз асилкъунралди акъалтарна, терапевтдин рекъай интернатурда клелна. Ада Нижегородский областдин Мурино поселокда авай военный частунин медицинадин пунктуин начальниквиле, операционно - перевозочный взводдин командирвиле ва гуьгъуьнлай полкунин медчастунин начальнивиле къвалахна. Алатай йисан ноябрдидай Белиж поселокдин поликлиникадин заведующий я.

вайди тир. Пудратчийри гайи гаф вахтунда къилиз акъуднач. И йикъара агакъарда лаганва.

Зумрудин Рамазанович, минздравди 2013-йисалай чехи яшарин агъалийрин диспансеризация тухузва. Алай вахтунда гъи яшара авай агъалияр ахтармишзава? - хабар къуна за.

- РФ-дин здравоохраненидин министрстводи, 2013-йисалай Россиядин вири агъалийрин ахтармишунар тухуз башламишнава.

Чна алай вахтунда чехи яшара авай агъалийрин диспансеризация ийизва, яни 21-99 яшаринбурун.

Диспансеризация авунин къайда гзаф авай азарлувилериз килигна тукъуьрнава. Ахтармишунрин сиягъ гъар са инсандиз къилдинди я. Диспансеризация тухунин къилин макъсад инвалидар ва гзаф къиникъар жезвай азарар дуьздак акъудун я. Абурук рикинни-дамаррин, шекердин, рақдин ва жигерин азар акатзава.

Диспансеризация гъикъ фена кланзава?

- Яшар хъанвай гъар са инсандиз, 21 йисалай башламишна, къайдада къалурнавайвал, гъар пуд йисалай садра диспансеризация ийидай ихтияр ава. А ахтармишунриз, азарлу ятлани, туштлани, яшар хъанвай вири атуниз мажбур я. И къвалах авун патал сифте нубатда агъали вичин участокдин терапевтдин патав фена кланда. Ана талукъ, ахтармишунарда. Ахпа гъар сада талукъ тирвал, флюорография, маммография, электрокардиография, УЗИ ва маса ахтармишунра иштиракдай ихтияр авай маршрутдин чар вугуда.

Къалурнавай вири ахтармишунар авунваз хъайитла, ахпа?

- Вири ахтармишунар авурдалай гуьгъуьниз, сагъламвал авай гъалдиз килигна, пешекарри агъали талукъ тир дестедик кутада. Пуд десте ава. Сад лагъай дестедик тимил ва юкъван азарлувал вилик финин хаталувал авайбур, къвед лагъайдак еке ва лап еке дережадин азарлувал вилик финин хаталувал авайбур акатзава. Пуд лагъай дестедик - азарлувал тайин тестик хъанвайбур.

Гъиле къунвай къвалахар къилиз акъудун патал поликлиника пешекарралди таъмин яни?

- Чи поликлиникадихъ хъана кланзавай вири штатар аватлани, чаз кардиологдин, эндокринологдин, аялрин хирургдин, окулистдин, невропатологдин, лор-духтурдин пешекарар авач. Алай вахтунда тамамдиз чи хиве авай везифайр къилиз акъудун патал чна бес тежезвай пешекарриз Дербентдай эверзава. Ик, чна Дербент шегъерда кардик квай "Элит" медцентрадихъ галаз чаз пешекарралди куьмекадай икърар кутлуннава. Чна лабораториядин къвалах гужлу ийида. Мукъварал ивидин биохимический анализ ийидай аппаратни кардик кутада. Къенепатан органрин УЗИ ийидай мумкинвилер чахъ гъеле тахуьниз килигна, идан патархъайни чи территорияда диспансеризациядин ахтармишунрик акатзавай агъалияр гъакъусздаказ къабулунин муралдалди чаз "Элит" медцентрадихъ галаз икърар кутлуниз кланзава.

Халкъдин сагъламвал хуьнин къаравулда акъазнавай квехъ мадни чехи агалкъунар хъурай.

Нумрадиз чар Духтурдикай куьмек хъана

Гъурметлу редакция! Къез и чар кхъизвайди Сулейман-Стальский райондин Герейханован хуьрун I отделенида яшамиз жезвай зегъметдин ветеран АЛХАСОВ Хилес я.

Совхозда къвалахар гурлу тирла, за майишатдин заводда кочегарвиле 17 йисалай виниз къвалахна. Ара датлана япара къати ван гъатзавай, хъуьтлуьн вахтунда мекъини жезвай. А мишекъат гъалари чпикай гила, яшар хъайила, хабар гуз башламишна. Яни зун саки биши жезвай. Къвале, куьчеда жувахъ галаз рахайбурун ван къвен тийидайла, зун духтурдин патав фена ва адакай аз куьмек хъана. Сагърай вич!

Вуж я ам? Ам чи хуьруьн участковый больницадин къилин духтур Абасов Шихмегъамед я. Вични аз гъеле Хутаргърин юкъван школада клелзавай йисарилай чидай кас. Къастунал кевеи хъайила, муралдив агакъда, лугъуда. Гъахъ гафар я. Шихмегъамед аял чавалай вичин муралдихъ камар къачузвай ученик тир. Бегъем урус члал чидачиртлани, ам тарсарай гуьгъуьна акъваздачир. Цлуд лагъай классда клелзамаз, хъуьтлуьн каникулрин вахтунда, ада цлуд сочинение хуралай чирнавай, гъак! мадни са шумуд.

Школа акъалтарна, ам Дагмединститудиз гъахъна. Анаг дерин чирвилер аваз акъалтарай жегъил пешекар хайи райондиз, Герейханован хуьруьн участковый больницадиз рекъе туна. Адалай инихъ тежрибалу духтур агъалийрин сагъламвилдин къаравулда акъвазна яхцлур йисалай виниз алатнава. Духтурдин кабинетдай азарлуди режъет хъана, сивел хъвер алаз экъечл тавуртла, ам бегъем духтур туш, гъавайда лугъузвач. Шихмегъамед духтур гъахътин, вичин кар чидай, патав атай гъар садаз шадвални хъвер багъишдай кас я.

Зунни и кардин шагъид хъана. Зи япар сагъарун патал вири жуьредин серенжемар къабулна. Медсестра Мирзаметова Изаятан куьмекни галаз абуру зи япар сагъар хъуьуна. Заз ван хтана, цийиз дуьньядал ажкъатайди хъиз хъана. Къуй чпин хизанра гъурмет, къвалера берекат хъурай!

С.Эмирбеговади муьштеридиз дарманар гузва

Фармацевт Суьлгъуьжат

Хазран КЪАСУМОВ

Къасумхуьрел алай 16-нумрадин аптекада чпихъ махсус чирвилер авай 12 касди къвалахзава. Агъалийриз намуслудаказ къуллугъзавай, хиве авай везифайрив рик! гваз эгечзавай пешекаррикай яз чавай тежрибалу фармацевт **Суьлгъуьжат ЭМИРБЕГОВАДИН** твар къаз жеда.

- Кефсуз инсан яз, зун мукъвал-мукъвал дарманар ишлемишуниз мажбур жезва, асул гъисабдай, за дарманар фармацевт Суьлгъуьжат вахавай къачузва, - лугъузва яшар 85 йисалай алатнавай Р.Гъасанова. - Ада къвалахзавай аптекадай къачузвай дарманар еридинбур хъунилай гъейри, Суьлгъуьжатан меслятрини зи сагъламвиле екез куьмек гузва.

Фармацевтический институт акъалтарайдалай гуьгъуьниз С.Эмирбеговади аптекада вичин пешедай къвалахиз 25 йисалай виниз я. И йисара ада вичин зегъметдалди, хуш рафтарвилелди агъалийрин, къвалахдин юлдашрин патай гъурмет, кланвал къазанмишнава.

- Нальчик шегъердин медицинадин колледж акъалтарайдалай гуьгъуьниз за аптекада къвалахиз 2-йис я, - лугъузва жегъил пешекар Самила Дадашевади. - Сифте йикъалай эгечна Суьлгъуьжат ваха аз къвалахда куьмек гузва, зун ада фармацевтвилдин пешедал мадни ашукъарзава.

Куьрелди

**Ватангълидикай
куьмек хъана**

Марьям ДАРБУЗОВА

Хабарсуз чи къилел бедбахтвал атана. Зи свас клевиз азарлу хъана. Адаз лап четин ва тади гъалдин операция герекагъ атана. Чи чара атлана - фир тефир чка сал хъана. Эхирни чун РФ-дин МЧС-дин Дагъустанда авай управленидин регъбер чи ватангъли Нариман Магъмудович Къазимегъамедован патав фена. Баркалла вичиз, касди чи гъарайдиз гъай лагъана. Чаз еке куьмек гана. Чаз Санкт Петербургдиз фидай мумкинвал яратмишна. Чун операциядив агакъна. Свасни къиникъикай къутармиш хъана.

Аллагъ рази хъайида вичин районгълирийриз маса куьмекарни гузва. Месела, Хив райондин Асадхуьруьз, Къванцилиз хъфидай рекъер тукъуьриз, районда пожарный часть ачухиз куьмекар гана. Сагърай вич!

Сагърай Играм!

Гъемзе КЪАСУМОВ,
пенсияда авай муаллим

Волгоградский областда медучилище акъалтарна, Ахчегъ райондин Цийи Усуррин хуьруьз фельдшер яз хтай Букаров Играма куьруь са вахтунда хуьруьн агъалийрин патай гъурмет ва авторитет къазанмишнава. Жегъил пешекар, югъ-йиф лугъун тавуна, азарлуьрин сагъламвилдин къаравулда акъвазнава, кагъулвал тавуна, азарлуьриз вичелай алакъдай вири куьмекар ийизва. Гъавилей касдилай жемят пара рази я. Адаз гъар сада сагърай, Играм, лугъузва.

Ачух ракларрин югъ Къве министерствода - студентрин гуьруьш

РД-дин зегьметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министрдин заместитель Абдулмуслим Ханипов жегъилрин юкьва

Дагъви ШЕРИФ

Мартдин эхирра Дагъустан Республикадин здравоохраненидин министерствода Ачух ракларрин югъ кыле фена. Дагъустан Республикадин Кылин тапшургуьдалди ингъе са жерге идарайрани вузра тешкилзавай и мярекат агъалияр патал лап хийрлуди жезва. Алай вахтунда гзаф агъалияр и ва я маса идаради тамамарзавай везифаяр, агъалияр вилик абурун буржияр чизвач. Здравоохраненидин министерстводи и мерякат республикадин вузрин студентар патал тешкилнавайди тир.

Студентрихъ галаз РД-дин здравоохраненидин министр **Танка ИБРАГЪИМОВ**, адан заместителар ва Дагъустандин медицинадин академиядин уртах месэлайрай ва яшайишдин

квалахдай проректордин везифаяр тамамарзавай **М.ГЪАМИДОВА** гуьруьшмиш хъана. Абуру жегъилриз министрстводин кьурулушдилай, чпин везифайрилай, вилик квай кар алай месэлайрилай суьгъбетна.

Республикадин здравоохраненидин хиле кардик квай проектриз, программайриз майилзавай студентриз министрстводин векилри гегъенш чирвилер гана. Къейд тавуна жедач, конференциядин теьгерда кыле феи и мярекатда виридалай активдаказ медалакадемиядин студентри иштиракна. Абурун суалар Дагъустандин здравоохраненидин хиле авай месэлайрай, абур гялунидин рекъерикай тир.

Министр Танка Ибрагъимова къейдайвал, медицинадин жегъил пешекарар герекзава. Гъавилай жезмай къван гзаф жегъилрив девирдин виридалайни чарасуз ва мергьяматлу и

пеше хкъгъиз жедайди аннамишиз туна кланда.

* * *

Дагъустан Республикадин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министрстводани вузрин студентар патал Ачух ракларрин югъ кыле фена.

Республикадин вузрай атай студентар и юкьуз министрстводин къаюм-вилик акатзавай идарайрин квалахдихъ галаз танишарна. Абурухъ галаз министрдин заместителар тир **Абдулмуслим ХАНИПОВ** ва **Патимат ХВАЖАЕВА**, управленийринни отделрин начальникар гуьруьшмиш хъана.

Гъам студентри ва гъамни министрстводин векилри еке фикир агъалияр квалахдин чкайрал таъминаруниз гана.

Абулмуслим Ханипов жегъилриз квалах жагъуриз кумекунин жигъетдай ийизвай квалахдал акъвазна. Адан гафарай, 2013-йисуз республикадин шегъеринни районрин агъалияр кар-кеспидик кутадай центрайриз атайбурукай 40 агъзурдалай гзаф жегъилриз квалах жагъурнава. Гъа жигъетдай яз саки 20 агъзур жаванди клелуникай азад вахтунда квалахзава.

РД-дин госуларстводин "Содействие занятости населения" программадин сергъятра аваз, жегъилар кар-кеспидик кутунихъ элкьуьрнавай са жерге мярекатар тешкилзава. Чи кьуллугъ-чияр, зунни мукъвал-мукъвал районризни шегъериз физва, школайра клелзавай ученикрийхъ, члехи курсара авай студентрийхъ галаз махсус гуьруьшар жезва. Абуруз зегъметдин базарда алай вахтунда чарасуз тир пешейрилай, квалах гузвайдаз пешекар гъихътинди хъана кланзаватла суьгъбетзава, - лагъана А.Ханипова.

РД-дин зегъметдин ва яшайишдин жигъетдай вилик тухунин министрдин заместителди кьурулушдин планрилай, арадал гъиз кланзавай жегъилрин зегъметдин биржадикай суьгъбетна. Министрстводин векилри жегъилрин суалризни жавабар гана.

Аялриз сувар тешкилна

ЧИ КОРР.

И мукъвара бедендиз зайиф аялринни жаванрин сагъламвал гуьнгьуна хутадай центрадиз "**Михъи рикл**" фондунин векилар мугъман хъана. Фондунин директордин замес-

тител **Мегъамед МЕГЪАМЕДОВАХЪ** галаз саналди центрадиз коляскада аваз къекъевезвай набутрин баскетболдин "**Скала+**" командани атанвай. И командадизни фондунди чпелай алакьдай кумекар гузвайди я.

Центрадин спортдин залда аялрин арада гъакни жуьреба-жуьре темайрай конкурсар кыле фена.

Мегъамед Мегъамедова къейдайвал, фондунин векилар "**Скала+**" командадихъ галаз гъавайда атайди туш. И команда аялар патал чешне я. Сагъламвиле жигъетдай чпихъ авай четинвилеризни месэлайриз килиг тавуна, инсандивай ацлай уьмуьрдалди яшамаш жеда. Набутривайни жуьреба-жуьре хилерай акъажунра, конкурсра иштиракиз, гъалибилер къазанишиз жеда. "**Скала+**" командади са шумуд йисан вахтунда республикадин, Россиядин ва международный чемпионатрани акъажунра иштиракзава ва приздин чкаяр къазва.

Гуьруьшдин эхирдай фондунин патай аялриз ктабар, тупар ва санбар маса затлар пишкешна. Аялар патал ихътин сувар тешкилунай, гайи пишкешрай, санлай къачурла, центрада авайбурун рикл аладарунай анин директор **Татьяна БЕРЁЗКИНАДИ** "Михъи рикл" фондуниз сагърай лагъана.

Къанунсузвилериз рехъ тагун

С. КЪАДИРОВ, Махачкъала шегъердин Ленинский райондин прокурордин ст. кумекчи, юстициядин ст. советник

Алатай вацра Махачкъала шегъердин Ленинский райондин прокуратуради "Сирень" ЧОО (частная охранная организация) ОО-да ахтармишунар кыле тухвана. Кылди къачуртла, РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Ф. Ражабов ана охраннык хъиз квалахал къбулун ва адахъ яракъ галкьурун дуьз яни, тушни килигна.

Якъин хъайивал, Ф.Ражабов "Сиренда" квалахал общественный бинейраллаз, яни гъакни гун тийиз, тешкиллу месэлайрай регъбердин советник яз, къабулнава ва адан квалачихъ яракъ агалнавай. Гъа са вахтунда ОО-динни Ф.Ражабован арада зегъметдин икьрар кутлуннавачир. 2012-йисуз Ражабов ЧОО-дай квалахдила алудна ва рехъ ганвай къанунсузвилер амукънач.

ЧОО-ди вичин квалах давамарзава ва ихътин къанунсузвилер мадни авун мумкин тирвилей, Ленинский райондин прокурорди 16-январдиз ОО-дин регъбер З.Шуьйбов къанунар мад члур тавунин гъакъиндай тагъкимарна.

Райондин сергъятра авай маса ЧОО-рани ахтармишунар кыле тухвайла, цаярилай хуьниз ва зегъметдин къанунрал амал тавуниз талукъ нукъсанар жагъана.

РФ-дин къанунрал асаслу яз, яракъар авай чкайрал полицияди къаравулвал авун лазим я. И кар райондин сергъятра авай гзаф ЧОО-ри кылиз акъудзавачир. Яракърихъ галаз алакьалу татугайвилер мадни ава.

Месела 2013-йисуз "Глобал безопасность", "Герой", "Каскад", "Карт-1", "Кедр", "Щит и меч", "Шериф-Д" ва "Удав" ЧОО-рив гвай гуьлледин 127 яракъ РД-да авай МВД-дин яракърин лицензияр гудай Центради вахчуна. "Легион", "Восток", "Защита-РАН Дагестан", "Вымпел", "Скорпион", "Генард" ЧОО-ри рехъ ганвай къанунсузвилер арадай акъудун патал чарар ракурнава.

Дуьгъудин халкъарин хуьрекар

Дуьгъуь духовкада

Духовкада як кваз дуьгъуь гъазурун патал чаз лазим къведай продуктар:

- 500 гр куьк тушир як;
- дуьгъуь - 250 гр;
- са кыл ччлеч;
- са кыл серг;
- теьркадай янавай ниси - 100гр;
- регъвенвай чулав истивут;
- тлямдиз килигай кьел.

Икл гъазурда: як клусар-кларна, яваш цлал, тлимил ядни цана хуьтуьларда. Лап гъал жедайвал ргадач. Гъа и теьгерда дуьгъуьни хуьтуьларда.

Духовкада твазвай къапуна сифте дуьгъуь эцигна, адан винелай ччлечни серг куьлуь авуна, нисини акадарна, са стакандин къатла авай яд иличда. Абурун винелай яклун клусар эцигда ва кьелни истивут яда.

Виликамаз чими авунвай духовкада 200 гр 25-30 декьикада къван чрада.

Верч квай салат

Салат гъазурун патал чаз герек къведа:

- вечрен лацу як;
- консервийрин банкада авай ананасрин элкъвена атланвай 6-7 "фарфалаг";
- консервийрин са банка гъажибугъдайрин тварар;

- къацу са ич;
- майонез;
- ширин истивут;
- къацу шивитрин гъвечли клунчл.

Кьел янавай це вечрен як ргада. Ргуна кьурнавай як шуькьудкаказ атлуда. Гъа и теьгерда ананасни, ширин истивут ва ич атлуда.

Салат твазвай къапуна абур вири сад-садак какадарна, винелай майонезни яна, куьткуннавай хъчар кьвахда.

Цантарар

Цантарар хуьрекдиз тлям гун патал ишлемишзавай набататрилай сад я. Иллаки абур яклун хуьрекрий кутада. Чайдал рикл алайбурузни цантарар кутуна гъазурзавай чайдихъ галай атир хъсандиз чида.

Цантарар саки вири чкайра экъечизавай набатат я, амма дагълух чкайра экъечизавайбурухъ иллаки гзаф атир жеда.

Гъа са вахтунда хуьрекдиз дад гунилай алатайла, абур халкъдин медицинада гзаф азаррин дарман яз гъисабзава. Хуьрек цуруризни цантарри кумек гузва. Иллаки хумаяр, яргъал галат тийидай уьгъуь квайла, цантаррин чай лап хъсан дарман я, абуру жиггерар михъзава.

Гъазурайди - Жамиля ГЪАСАНОВА.

“Анжидин” еке гъалибвал

ФУТБОЛ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

АЛАТАЙ гъафтедин гъяд юг да-гъустанвийрин рикел яргъалди ала-мукъдайди хъана. “Анжидин” футбол-стрилай спортдал рикI алайбуру фадлай гузлемишзавай гъалибвал къазанмишиз алакьна. Гъа икI, 6-апрелдиз Каспийскда, “Анжи-Арена” стадиондал кыле фейи 24-турдин къугуна “Анжиди” Москвадин “Динамодин” винел 4:0 гъисабдалди гъалибвал къазанмишна. Гила “Анжидихъ” 15 очко хъанва, ятлани эхиримжи чкадал алама. И сеферда чи команда кумукънайтIа, футболдай Россиядин премьер-лигада “Анжиди” къугун давамар хъувун тавуникай рахунни мумкин тир.

“Анжидинни” “Динамодин” къугун итижлуди тахъун намумкин кар тир. ГъикI лагъайтIа, исятда Москвадин командадик квай футбол-истар: Жирков, Ионов, Самба, Кокорин, Габулов, Денисов ва Соломатин са тимил вахтар идалай вилик “Анжида” къугъванай. Чи командадикни “Динамода” виликдай къугъвай футбол-истар ква: Смолов, Соболев, Епуряну. Къве коман-

къугунин гъа сифте декъикъ-айрилай чи командадин футбол-истрихъ артуханвал, хъсан гуьгъуьл авайди гъасятда виле акъазвай, 11-декъикъада Бухарова “Динамо” командадин варариз сад лагъай туп ягъунини и кар субутна. Са 5 декъикъа арадай фейилани, чи футбол-истри гъисаб дегишариз кIам-шам амай, гъайиф хъи, туп варариз фе-нач. Амма и юг чи команда патал бахтунни гъидайди хъана: 30-декъикъада Смолова вичин алакьунар къалурна. Им ада и чемпионатда янавай сад лагъай туп тир. Гила “Анжидин” инанмишвал артух хъанвай-ди мадни хъсандиз акъазвай.

Нетижалу, итижлу къугунинхъ фадлай цигел хъанвай болельщик-рай ацанвай трибунайрини руьгъ кутун тавуна тунач жеде. Футбол-дал рикI алайбуруз и сефердани “Анжи-Аренадал” фидай автобусар чара авунвай. Виликан сеферрилай тафаватлу яз и гълера рекъе яр-гъалди “пробкада” гъатнач.

Къугунин 65-декъикъада Фёдор Смолован чкадал Сердеров экъечна, вичин алакьунарни Серде-рова къугъваз эгечай сифте легъ-зейра къалурна. Са декъикъани ара-дай тефенмаз ада мугъманрин ва-рариз мад са туп ракурна. Къугу-

дадин футбол-истризни чпин ала-къунар, устадвал вини дережада аваз къалуриз кIан хъун тIебии кар я. Заз чиз, “Анжидилайни” “Дина-модилай” гъейри, санай масаниз икъван гъаф футбол-истар хъфен-вай командаяр чемпионатда къугъ-вазвайбурук мад ква.

“АНЖИ”: Кержаков, Ещенко, Гъажигебов, Епуряну, Григалава, Быстров, Мкртчян, Агъмедов, Алиев (Билалетдинов, 77), Смолов (Сердеров, 65), Бухаров (Гъажиев, 40).

“ДИНАМО”: Габулов, Козлов, Самба (Нобоев, 46), Дуглас, Гранат, Ионов (Соломатин, 81), Денисов, Юсупов (Касаев, 46), Джуджак, Кокорин, Курань.

нин 82-декъикъада Гъажиева “Дина-модин” варариз 4 лагъай туп яна. Футболдай Россиядин чемпионат-да гила къвед лагъай сефер яз “Ан-жиди” гъалибвал къазанмишна.

Авайвал лагъайтIа, ихътин итиж-лу къугун къалуриз, еке гъалиб-вал къазанмишиз чи команда фут-бол-истрилай фадлай алакьнава-чир. Белки, бахтунини гъизвачир жеде. Са шумуд къугуна чи ко-манда хъсандиз къугъвазвайтIани, вучиз ятлани тупар ягъиз жезвачир. И гъалибвилелай къулухъ, чна умудзава, “Анжидин” чулав цIар акъалтIна.

Нубатдин, 25-турдин, къугун “Анжиди” Москвада “Локомотив-дихъ” галаз кыле тухуда.

Спортдал рикI алай хизан

Желил ЖЕЛИЛОВ,
Бут-Къазмайрин юкьван
школадин муаллим

Камал Шагмарданов

Алай вахтунда Бут-Къаз-майрал яшамиш жезвай Шаг-мардановрин хизан жематдин арада гуьрмет къазанмишна-вайбурукай сад я. Хизандин кыл **Инибала ШАГЪМАРДАНОВА** Дербентда педучилище акъал-тарна, мектебда тамам 40 йи-суз гъевчи аялриз сифтегъан чирвилер гана. Вичин хизанда И. Шагмарданова 6 аял хъсан чирвилер ва тербия аваз кIвачел акъалдарна. Исятда дяведин ва зегъметдин ветеран лайихлу пенсияда ава.

Инибала Абдулазизовича тарсар гайи аялрикай гъар жуь-редин пешекарар хкатнава. Абу-ру чпин муаллимдиз екез гуьр-метзава, адаз икрамзава. Ингъе школадин завуч **Далгат ЖЕЛИ-ЛОВА** вуч лугъузватIа: “Заз ра-хаз, кIелизни кхъиз чирайди, зун дубъ рекъе турди зи сифте му-аллим Инибала Абдулазизович я. Аллагъ вичиз куьмек хъурай!”

Шагмардановрин хизан спортдал гъаф рикI алай, адахъ галаз сих алакьада авай хизан-ни я. ИкI, вичин умуьр образо-ванидиз гайи бубадилай чешне къачуна, адан рухъаяр тир Ома-рани Камала муаллимвилин рехъ хъяна. Исятда Омар Ини-балаевича Бут-Къазмайрин

къисмет хъана. Гъа икI галатун тийижиз 25 йисуз Камал муал-лимди физкультурадин тарсар гузва. Гъа юбилейни ада коллек-тивдихъ галаз шад гъалара къей-дна. Камал Инибалаевича ДЮ-СОШ-дани волейболдай тре-нервиле кIвалахзава. Адаз кол-лективдин ва аялрин арада гуьрмет ава. Ада чирвилерни вердишвилер гузвай аялри гъар йисуз районда ва республикада кыле тухузвай олимпиадайра, акъажунра иштиракзава, лайих-лу чкаярни къазва. Вичи ла-гъайтIа, 2013-йисуз республика-дин вири школайрин арада физ-культурадин тарсарин муал-лимрин арада хъайи акъажунра 2-чка къунай. Ам гуьрметдин грамотайриз, дипломриз, пиш-кешириз лайихлу хъанай. Камал муаллимди вичин умуьрдин юлдаш Ритадихъ галаз 3 аял тербияламишна. Руш Катяди ДГПУ-дин физкультурадин фа-культет акъалтарна, хуьруьн юкьван школада тарсар гузва. Хва Ратмира ДГПУ-дин 4-курс-на заочникадаз кIелзава, хайи хуьруьн школада тренервиле зегъмет чулгузва. Гъевчи хва Имама каратздай Россиядин чемпионвилин тIвар къазанмиш-нава, ам I Дандин чулав чулу-нин сагиб я.

Чи мурад Инибала Абду-лазизовичахъ чандин сагъвал ва Шагмардановрин хизандихъ мадни еке агалкъунар хъун я.

Артуран гъунар

Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Алай йисан 4-апрелдиз Челябинский областдин Маг-нитогорск шегъерда “Гъулдан-дин рикI” тIвар алаз кыле фейи “Mix-Combat” (M-1) турнирда вичин ери-бине Докъузпара райондин Цийи Къаракуьредай тир **Артур АЛИСКЕРОВ** пеше-каррин арада залан катего-риядай чемпионвилин чул къа-занмишун патал **Константин АНДРЕЙЦЕВАХЪ** галаз бягъси-низ экъечна. Важиблу турнир-диз пагъливанди Махачкъала ва Каспийск шегъерра тренер-насигъатчи **Мугъаммад ШИР-ВАНОВАН** гъилик гъазурвал акуна.

Турнирдин 5 раундни къиз-гъинбур хъана. Нетижда су-дъяйри рейсавилелди Алиск-ерован гъалибвал къейдна. Артура хиве къазвайвал, адахъ галаз бягъсиниз экъечна чка-дин спортсмен Константин теж-риба авай, пешекар спортсмен-

рин арада агалкъунар къа-занмишнавай къуватлуди тир. Вири къуватдивди бягъс чу-гуналди, тежрибалу спорт-смендин винел гъалибвал къа-занмишиз алакьун Артуран гъу-нар я.

Спортсменди вичиз къаюм-валзавай имидиз - Докъузпара-дин райадминистрациядин кыл

Абдурагъим Алискероваз, рай-ондин регъбер Керимхан Абасо-ваз ва “Балтика” компаниядин дилер Альберт Мирзерагъимо-ваз чухсагъул лугъузва.

Гъалибвал тебрикунихъ га-лаз сад яз, 24 йисан яшда авай спортсмен Артур Алискеровахъ чна гележегдани цийи агалкъу-нар хъун гузлемишзава.

Муьжуьд сеферда Россиядин чемпион

ЗАЛАН АТЛЕТИКА

Дагъви ШЕРИФ

АЛАТАЙ гъафтеда Владикавказда за-лан атлетикадай жаванрин арада Россия-дин кIвенкIвечивал патал акъажунар кы-

ле фена. Адан нетижайрал асаслу яз Рос-сиядин хъянавай команда кIватIа. Иондин вацра Казанда кыле фидай дуьньядин чемпионатда Россиядин командадик кваз экъечна мурад аваз Владикавказдиз 150-дав агакъна штангистар атанвай. Абурун арада Дагъустан Республикадин ва Моск-вадин патай экъечнавай чи ватангъли,

Мегъарамдхуьруьн райондин “Самур” ДЮСШ-дин тренер **Халил МИРЗОЕВАН** ученик, ирид сеферда Россиядин чемпи-он, къве сеферда Европадин кIвенкIвечи-вал патал акъажунра гимидин медалриз лайихлу хъайи **Асали АБДУЛГЪАШУМОВ-НИ** авай.

Акъажунра 62 килограмм заланвал авай-

бурун арада Гор Унаняналай (2-чка), Максим Ходачинскийдилай (3-чка) ва мад къуд спортсмендилай хъсан нетижа къалурай Асали 1-чкадиз лайихлу хъана. И акъажун-ра рывокъдайни толчокдай санлай 243 кг жка-жуникди ада 28 очко къазанмишна.

Россиядин чемпион тербияламишай му-аллим Халил Мирзоеваз ва адан умудар ква-дар тавуна, лезги халкъ мадни машгуриз алахънавай Асалидиз баркалла. Мубарак-рай!

Боевикар тергна

5-апрелдиз, президентдин сечкияр кыле тухузвай юкьуз, Афгъанистандин къуватдин къурулушри цудралди боевикар тергна. Сесер гузвай чкайра цудралди терактар хъана. Гьакъ ятлани, сесер гудай ихтияр авай 12 миллион агъалидикай 7 миллиондиз агакъна сечкияр атана, кьхизва Рейтерди.

“Талибан” гьерекалди сечкияр тухуз тадач лагъана кьурхуяр гана. Гьавилляй хата-сузвилини къуватар гъазурвилини вини кылин гьалдиз гьанвай. И кардизни килиг тавуна, са шумуд вилаятта терактар авуна. Афгъанистандин МВД-дин кьил Мухаммад Омар Даудзаидин гафарал асаслу яз CNN-ди хабар гайивал, экстремистри гьужумайла, 20 кас телефон, 43 касдал хирер хъана. Къуватдин къурулушра 80 боевикдилай гзафбур терг авурдакай ва сечкиярин участокрал гьужумунрин вилик пад къурдан гьакъиндай хабар гузва.

Аслу тушир сечкиярин комиссиядин председатель Агмад Юсуф Нуристаниди малумаривал, виликамаз кьунвай делилрал асаслу яз сечкиярин 58 процент сечкияр атана. Сес гуз гзаф инсанар къвезвайди акурла, сечкиярин участокрин къвалах са сятинин мадни давамарна.

Гьа са вахтунда шикаятриз килигдай комиссиядин векил Надер Мухсиниди малумаривал, ведомстводиз сечкияр къайдаяр члурунихъ галаз алакълу яз агъзурдалай гзаф арзагар атана, хабар гана Афгъанистандин Кхаата Press онлайн - изданиди.

Афгъанистандин президентдин къуллугьдал 8 кандидатдин тиварар къалурнава. Абурун арада госуарстводин гилан кьил Хамид Карзай авач. Конституциядал асаслу яз, адаз пуд лагъай девирда сечкияр иштиракдай ихтияр авач.

Президентдин къуллугь патал женгиник уьлкведин финансин виликан министр Ашраф Гани Ахмадзай, гьакъни къецепатан краин виликан министр Абдулла Абдулла ва Залмай Расул экъинава.

Исятта кыле феий сечкиярин сифтегъан турда гъалибвал къачун патал кандидатдиз сечкиярин 50 процентдилай гзаф сесер хьун лазим я. Икьван тахъай дуьшуьшда уьлкведа 28-майдиз госуарстводин кылин къуллугь патал женг анжах сечкиярин арада машгъур къве кандидатди давамарда.

Аслу тушир республикаяр яз малумарна

Россиядин къецепатан краин министрстводик Украинадин къиблединни рагъэкьечдай патан региондиз агъалийрин аксвилер къуватдалди эзмишунин мураддалди яракълу дестеяр ракъуруни секинсузвал кутунва. Ведомстводи а кардиз фикир гузва хьи, Киевдин властри госуарстводин властдин органрин къурулушрик акат тийизвай дестеярни и кардал желбнава.

“Авай малуматрал асаслу яз, Украинадин къиблединни рагъэкьечдай патан районриз, гьа гьисабдай яз Донецкдизни, къенепатан къушунрин ва “Эрчи патан сектор” тивар алай законсуз яракълу дестеярин боевикрини иштиракзавай Украинадин милли гвардиядин подразделениеярни ракъурзава. Абурун вилик алай вахтунин Киевдин властрин политикадиз акси яз экъечзавай уьлкведин къиблединни рагъэкьечдай патан агъалийрин наразивилер къуватдалди э-

мишарунин везифа эцигнава”, - къейдзава къецепатан краин министрстводин малуматда.

Москвадик а карди къетлен секинсузвал кутазава хьи, и серенжемдик “Сокол” подразделениедин боецрин парталар алай Greystone хусуси военный тешкилатдин Америкадин 150 пешекарни кутунва.

“И чурьукдин тешкилатчийри ва иштиракчийри Украинадин ислыгъ агъалийрин ихтиярриз, азадвилериз ва уьмьурдиз къурхулвал гунай ва Украинадин госуарстводин дурумлувал къурхулувилек кутунай еке жавабдарвал чпин хивез къачузва. Чна граждандяе арадал атун мумкин тир гьихьтин хъайитлани военный гъазурвилер акун тади гьалда акъвазаруниз эвер гузва”, - къейдзава Россиядин МИД-ди.

Верховный Радади къенепатан краин министрвиле тайинарнавай Арсен Авакова виликрай чпи Украинадин рагъэкьечдай ва къиблепатан регионриз уьлкведин маса чкайрай милициядин махсус подразделениеяр алава яз ракъурнавайди рикел хканай, хабар гузва ИТАР-ТАСС-ди. “И махсус подразделениеяр, са рахунни алачиз, чкадин агвалатризни килиг тавуна, анра арадал атанвай месэляяр тади гьалда гъализ гъазур я”, - лагъана ада. Авакован гафаралди, Харьковда авай гьалар четинбур я, амма абурал гуьччивал ийиз жеда. “Гьа са вахтунда захъ къе Харьковда милициядин гьерекалриз къимет гудай мумкинвал хъана ва хиве кьун лазим я хьи, МВД-дин са къадар къуллугъчийри чпин хиве тунвай везифаляр кыле фена. Донецкда тамамарнач, - алава хъувуна ада. - Чна и гьалдай кьил акъудда ва кадрийриз талукъ яз къарарар къабулда”.

7-апрелдиз Украинадин къиблединни рагъэкьечдай патан авай са жерге шегьерра Киевда авай властрин политикадиз акси яз агъалийрин экъечнавайбуру кыле фена. Донецкда Россиядин патал алай активистри областдин администрациядин дарамат къуна, Аслу тушир Донецкдин Республика тешкилнавайдан гьакъиндай малумарна. Идалайни гьейри, чпи-чеб малумарнавай “халкъдин советди” и республика Россиядин составдик кутунин гьакъиндайни лагъана.

Харьковда аксивал къалурзавайбурунни милициядин арада акъунар давам жезва. Махсус подразделениеяр активистар областдин госуарстводин администрациядин дараматдай акъудиз чалишмиш хъана ва экуьнинни сесинин гранатар ишлемишна. Жаваб яз, митингдиз экъечнавайбуру машиндин чархар кана. Ислен юкьуз областдин администрациядин дараматдин вилик къватъ хъанвайбуру облсоветдин депутатрихъ чеб инанмиш туширди лагъана ва Харьковдин Халкъдин Республика малумарна. Республикади “вичин алакълу маса госуарстводин гьалаз международный ихтияррал асаслу хъана туькълурда”. Активистрин фикирдалди, и къарар вири областдин референдумдал тешкирайдалай гуьгъуьниз къуватда гьатун лазим я.

Николаевда, областдин “Новости N” интернет - газетди хабар гайивал, милицияди областдин шегьердин администрациядал авур къве гьужум къуллугъди гадар хъувуна ва аксивал къалурзавай са шумуд кас къуна. Гьа са вахтунда “Евромайдандин” терефдарри Россиядин терефдал алай, Константин Ольшанскийдин аскерриз - десантникриз эцигнавай памятник хуьзвайбуру гьужумна. Нетихада са шумуд касдиз зиянар хъана. Киевдин чийи властдин терефдарри са шумуд декъикада палаткаяр алудна ва палаткайрин шегьерда авай шейэр гьар патлах гадарна.

ИТАР-ТАСС-ди хабар гузвайвал, халкъдин гуьгъуьллу дестеяр тешкилнавайбуру РФ-дин Президент Владимир Путиनावай и областдин территориядал ислыгъвал хуьдай контингент гъунин гьакъиндай тлалабна. Абуру гьакъни референдум жедайдакай малумарна ва анал региондин статусдин гьакъиндай месэла эцигда. Активистриз референдум 11-майдалди тухуз къанзава.

Донецкий областдин администрациядин вилик митингдин иштиракчийри и кар “Россия, Россия!” ва “Путин, чаз куьмек це!” гьарайонралди къаршиламишна.

Украинадин властри тешкиларзавайвал, вири и серенжемар Россияди арадал гъанвайбуру я. “Интерфаксди” хабар гайивал, “уьлкведа гьалар къайдакай хьудунин план кыле физва”, и карни республикадин территориядиз къецепатан уьлквейрин къушунар сукулмиш хьун патал авунвайди я, - лагъана премьер-министр Арсений Яценюка. Украинадин МВД-дин кьил Арсен Авакова, вичин нубатдай яз, къайдасузвилер лап векидаказ эзмишда лагъана хиве къуна. Гьа са вахтунда ада къейдна хьи, милицияди митингдиз экъечнавайбурун аксина яракъ ишлемишдач.

Верховный Радада - куклунар

8-апрелдин пакамахъ Верховный Рададин заседание кыле физвай вахтунда куклунар арадал атана, хабар гузва УНИАН-ди. “РБК - Украинадин” делилралди, и куклуна Украинадин компартиядин ва “Азадвал” тивар алай миллетчи партиядин депутатри иштиракна.

Куклунар арадал атуьнин сеbeb коммунистрин регьбер Петр Симоненкодин ихтилар хъана. Ада алай вахтунин властдин векилар тахсирлу авуна. Ада къейдна хьи, абур Украина пайи-паяр ва адан аслу тушир-

вал терг авуниз мумкинвал гузва. “Къе куьне ислыгъ рекьелди чпин интересар хуьзвайбурун аксина яракълу инсанар ракъурна. Куьне инсанрик кичеяр кутазава ва абур дустагъзава”, - лагъана, уьлкведин рагъакъидай патан кыле физвай вакиайриз баянар гуналди, Украинадин коммунистрин регьберди.

Адан рахунри “Азадвал” партиядин депутатрин арада наразивилер арадал гъана. Абур трибунадин патав фена ва Симоненкодиз анай румар гана. НБН-ди къейдзавайвал, миллетчийрикай сада адан гьилляй микрофон акъудна.

Идалай гуьгъуьниз трибунадин патав компартиядин, гьакъни Регионрин партиядин депутатрин арада куклунар арадал атана.

Верховный Рададин спикер Александр Турчинова куклунар арадал атуьнихъ галаз алакълу яз къвалахда перерыв малумарна. Куклунарилай гуьгъуьниз коммунистар ва Регионрин партиядин фракциядин са пай, “LigaБизнесформдин малуматрал асаслу яз, заседанийрин залдай экъечина.

Рекъемар

• Чи республикадин госветкъуллугъдин пешекарри законсуздаказ ачухнавай базарра маса гузвай некледин продуктин ери **26 сеферда** ахтармишна. Нетихада и продуктин са пай Тхерегламентдин истемешунрив къазвайди хъанач.

• **14258 дагустанви** куьгъне къвалерай куьчарун чарасуз я. **337 къвал (4448 квартира)** чкъидай гьалда ава. 2015-йисалди абуроз чийи къвалер гун патал **1,6 миллиард манат** харж авун фикирдиз къачуна.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкьуз:

1 доллар - 35,47 манат,
1 евро - 48,72 манат,

Пуд аскер телеф хъана

7-апрелдин нянрихъ Азербайжандин ва Къарабахдин къушунрин сергьят сад-садал гьалтзавай чкадал мина хьиткъинна. Идан гьакъиндай “Трендди” малумарна.

АПА-дин делилралди, хьиткъинун “сергьят мягъкемардай къвалахар кыле тухузвай вахтунда” арадал атана. Нетихада Азербайжандин армиядин пуд аскер телефон ва абурун мукьув гвай са шумуд аскердал жуьреба-жуьре хирер-къацлар хъана.

Зиянар хъанвайбурун гьакъиндай жуьреба-жуьре делилар ава. Оборонадин министрстводин делилрал асаслу яз, “Тренд” агентстводи хирер хъайи 6 аскердикай, ANSPERS-ди 8-дан гьакъиндай хабар гузва.

Хирер хъанвайбуру Физули районда авай военный госпиталдиз агакъарна. Залан хирер хъайи са аскер вертолетда аваз Бакудиз тухвана. Агвалат арадал атай чкадиз Азербайжандин оборонадин министр Закир Гьасанов атана.

Дагълух Къарабах къад йисалай гзаф вахтунда чурьукдин зона яз амукъзава. 1990-йисан сифте кылерай анин эрмени халкъди и регион Азербайжандилай аслу туширди яз малумарна. Азербайжандин властри лагъайтла Къарабах къуватдалди вахчуз чалишмишвилер авуна, амма агалкъун хъанач. Вичи-вич малумарнавай Дагълух Къарабахдин Республика Азербайжандилай аслу туширди яз амукъна. Амма маса госуарстводин ам гьеле кваз къунвач.

Официальный Бакуди регион “эрменири кьунвайди яз гьисабзава” ва вири жуьредин такьатралди гьа гьисабдай яз военный къуват ишлемишна, азад ийиз гъазур тирдан патлахъай малумарзава. Азербайжандин ва Къарабахдин сергьятдал мукьвал-мукьвал сада-садаз гуьлле гунар арадал къвезва. Тахсирни терефри сада-садан хиве твазва.

Банкир яна къена

Дагустанда авай СКР-дин силисдин управленидин делилралди, “Россельхозбанк” ОАО-дин филиалрикай садан управляющий тир Мегьамеддибир Муртузалиев яна къена.

1957-йисуз дидедиз хъайи итимдин мейит Махачкъалада Казбекован куьнеда вичин автомобилдай жагъана. Яна къенвайдан гьиле гранат авай. И кардихъ галаз алакълу яз, агвалат хъайи чкадал саперри къвалахзава, хабар гузва ИТАР-ТАСС-ди. Итимдин кьилел ва хурал гуьлледин хирер алай.

“Топ-менеджер яна къинай шак физвай кас Махачкъалада къунва”, - лагъана агентстводин суьгьбетчиди.

Къайдаяр хуьдай органра авай чешмедал асаслу яз, ам Махачкъала шегьердин агъали Ханпаша Исаев я. “Вичи авур кар ада хиве къунва”, - хабар гана чешмедиди.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛАР:
РД-дин Халкъдин Собрание,
РД-дин Гьукумат

КЪИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ

Тел/Факс (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ -
ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д.Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н.М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж.М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
К.М. КАЗИМОВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М.А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А.Х. ГЪАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
М. АГЪМЕДОВ

Чап ийиз вахкана сятдин 17.00

Газет "Лезги газетдин" компьютеррин базада гъазурна.

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкин куьче, 6.

Тираж 9760

Макъалаяр редакцияди туькьур хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

Газет массовый коммуникациярин хиле закондательстводал амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекъяй РФ-дин Федеральний къуллугъдин Къиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.
ПН № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала,
11 Петрдин проспект, 61,
7-мертеба.

Ⓜ - И лишандик квай материалар гъакъидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"

УФК по РД
БИК - 048209001
ИНН - 0562043725
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Кафедрадин 80 йис къейдна

Дагъви ШЕРИФ

Дагъустандин государстводин медицинадин академиядин микробиологиядин, вирусологиядин ва иммунологиядин кафедрадин 80 йисан юбилейдиз талукъ яз и мукъвара вуздин биологиядин корпусдин актовый залда Вироссиядин илимдинни тежрибадин 3-конференция кыле фена. "Антиботикорезистентность и антимикробная химиотерапия" лишандик квай конференциядин тешкилатчияр РФ-дин здравоохраненидин министерство, РД-дин здравоохраненидин министерство, ДГМА-дин микробиологиядин, вирусологиядин ва иммунологиядин кафедра, "Питательные среды" НПП ООО тир.

ДГМА-дин винидихъ т1вар кьур кафедрадин заведующий Мегъамед Саидова мярекатдин иштиракчияр тебрикна. Ада вичи

регьбервал гузвай кафедрадин тарихдай, ам арадал гъайи ксарикай, гъа вахтунда акъалтай четинвилерикай суьгьбетна.

Гуьгьунлай гаф гайи ДГМА-дин илимдин отделдин начальник Е. Арбулиева и кафедрадин к1валахдикай, абурун агалкъунрикай суьгьбетна ва вуздин ректордин везифаяр тамамарзавай Ж. Агъмедован патай тебрикдин чар к1елна. Ада къейдайвал, и кафедра саки ДГМА-дин тай я лугъуз жеда. Вичин рахунрин эхирдай ада ДГМА-дин ректордин везифаяр тамамарзавайди тир Ж. Агъмедован патай кафедрадин къуллугъчийриз - Мегъамед Саидоваз, Тамара Ц1аруевадиз, Ариза Гъажиевадиз, Салидат Омаровадиз, Аминат Алиевадиз грамотаяр гана.

Конференциядал ДГМА-дин профессорри, илимдин кандидатрини докторри, ассистентри, республикадин больницайрин духтурри докладдар авуна.

Мад сеферда ракъун рекьерикай

С. МАГЪАДОВ,
Махачкъаладин ракъун рекьерин кьурулушдин Дирекциядин начальник

2013-йисуз ракъун рекьин улакьрин кьурулушрин чкайра яш тамам тахъанвай аялриз хатаяр хъайи кьве дуьшуьш ава, амма 2014-йис алуькайдалай къулухъ аялрин иштираквал авай ихътин са бедбахтвал арадал атанва.

Ракъун рекьерилай эляч1дайла къайдаяр ч1урзавай жаванрихъ галаз тербиядин мярекатар чна тухузва. Къвед лагъай сеферда абурун къайдайрал амал тавурла, яш тамам тахъанвай аялрин иесияр РФ-дин КоАП-дин 5,35-статьядин бинедаллаз жермеяр ийизва.

Яхъдиз физвайбур патал ракъун рекьин 2402 километрдилай 2413-километрдалди Дербент - Дагъустандин Огни шегьерин, 2425 километрдилай 2436 километрдалди Араблинская - Бе-

лиждин перегон ва Мамедкъаладин станция (2394 км) лап хата-лу чкаяр яз гъисабзава.

Махачкъала порт - Тарки перегондин 2290-километрни (5-посёлкдин ва "Тысяча мелочей" туьквендин патарив) хаталу чкайрик акатзава. Ана ракъун рекьерилай яхъдиз эляч1завайбур патал махсус муьгъ туькьурнават1ани, агъалийри ам гзаф вахтара ишлемизшзавач. Патарив агъалийри фикир гун патал гъар жуьре келимаярни кхъенвай къуларни гва.

Гуьрметлу агъалияр! Россиядин ракъун рекьер квез къулай шарт1ар тешкилун патал я. Абурукай жуваз ва мукъва-къилийриз зиян къачумир. Къайдайрал амал ая. А къайдаяр куь хатасузвал патал гъазурнавайбур я. Рик1ел хуьх, ракъун рекьерилай гъам яхъдиз, гъамни машинда аваз эляч1ун патал туькьурнавай махсус чкайрикай менфят къачу!

Ракъун рекьерин патарив дикъетлу хуьхъ, аяларни гъавурда тур. Ракъун рекьерай физвай улакьриз манивал гумир!

Утерянное свидетельство 05-АА 223720 о государственной регистрации права на кадастровый паспорт жилого дома № 253 от 20.08.2009 г., выданный 02.10.2009 г. ГУП "Дагтехинвентаризация" Магарамкентского филиала кадастровый (или условный) номер 05-05-181/006/2009-194 на имя **БУРЖАЛИЕВА Зайнудина Наметуллаевича**, считать недействительным.

Утерянное свидетельство 05-АА 196133 о государственной регистрации права на земельный участок кадастровый (или условный) номер 05:10:000001:648 от 09.04.2008 г., выданный 07.05.2009 г. администрацией муниципального образования "сельсовет Магарамкентский" Республики Дагестана на имя **БУРЖАЛИЕВА Зайнудина Наметуллаевича** считать недействительным.

Хабар це

КВЕВ "ЛЕЗГИ ГАЗЕТ" МУС АХГАКЪЗАВА?
Хемиедиз, жуьмядиз, кишдиз, гъяддиз, ислендиз, саласадиз, арбедиз? -
Шегьер, район, хуьр къалура -
Жуван т1вар, фамилияни -
Т1алабзава ат1ана редакциядиз рахкурун.

Лезги ч1алан олимпиададин нетижаяр

Мегъамед ИБРАГЪИМОВ

АЛАТАЙ вацран эхиррай Махачкъалада педагогвилини кадрийрин пешекарвал кхаждай Дагъустандин институтда (ДИПКПК) дидед ч1аларай ва литературайрай республикадин дережада аваз олимпиада кыле фена. Къейд ийин хьи, и олимпиадада муниципалитетрин этапда 1-чкаяр кьур 9-11-классра к1елзавай аялри иштиракна. Лезги ч1алай ва литературадай олимпиададин к1валахар журидин председатель, ДИПКПК-дин филологиядин образованидин кафедрадин старший преподаватель **Нагима ТАЙМУРОВАДИ** ва ДГПУ-дин Дагъустандин ч1аларин кафедрадин доцент **Сефият АШУРБЕГОВАДИ** ахтармишна. Нетижайри къалурзавайвал, хайи ч1алай ва литературадай хъсан чирвилер Хив ва Сулейман-Стальский райондин школайра к1елзавай аялрихъ ава. Лугъун лазим я хьи, эхиримжи йисара хуьрерин школайрани, шегьерин школайра хъиз, ч1ехи классра к1елзавай аялри лезги ч1алаз, литературадиз са акъван фикир хгумач. Лезги ч1алай республикадин олимпиадада 11-классда к1елзавай аялрикай тек са аялди 1-чкадиз лайихлу жедай къван баллар къачуна. Амайбурувай гич тахъайт1а 2, 3-чкаяр патал тайинарнайвал баллар къванни къазанмишиз хъанач.

ЛЕЗГИ ЛИТЕРАТУРА, 9-класс: 1-чка - Наргиз Агъабалаева (Дербент район), 2-чка - Селимат Сулейманова (Хив район), 3-чка - Диана Селимова (Дербент рай-

Замира Уружбегова

он); **10-класс:** 1-чка - Руслан Жаруллаев (Мегъарамдхуьруьн район), 2-чка - Аэлига Гуьсейнова (Хив район), 3-чка - Жамиля Герейханова (Сулейман-Стальский район); **11-класс:** 1-чка - Замира Уружбегова (Сулейман-Стальский район), 2-чка - Аминат Селимова (Мегъарамдхуьруьн район), 3-чка - Айида Будаева (Кьураг район).

ЛЕЗГИ Ч1АЛ, 9-класс: 1-чка - Селимат Сулейманова (Хив район), 2-чка - Гюнай Жанмирозоева (Дербент район), 3-чка - Мадина Агъабегова (Дагъустандин Огни); **10-класс:** 1-чка - Гуьлангерек Вердиханова (Хив район), 2-чка - Руслан Жаруллаев (Мегъарамдхуьруьн район), 3-чка - Луиза Кьурбаналиева (Сулейман-Стальский район); **11-класс:** 1-чка - Фаида Пирмегъамедова (Сулейман-Стальский район), Лугъун лазим я, 11-классра к1венк1еви чкаяр кьурбуруз ДГУ-дин филологиядин ва ДГПУ-дин Дагъустандин филологиядин факультетриз гъахъдайла къезилвилер жеда.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди играми диде **СУНА**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз Мусафенди Велимурадоваз, адан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди имидин руш **ЖАВИЗАТ**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз Шагисмаил Гъажимирзоеваз, рагъметлудан хизандиз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди езне - вахан уьмуьрдин юлдаш **АБДУРАГЪМАН**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз Жамалов Хайрудиназ, рагъметлудан хизандиз ва вири багърийриз башсагълугъвал гузва.

Мегъарамдхуьруьн райондин руководстводи, райондин Собранидин депутатри играми диде **СУНА**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз Мусафенди Велимурадоваз, адан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

Бакуда яшамиз жезвай Азада Абасовна Гуьсейновади **ДУРИЯ РАГЪИМОВА**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз адан хизандиз ва вири мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

Махачкъалада ва Ц1ийи Макъа яшамиз жезвай Мегъамед Магъмудован ва Пакизат Фатуллаевадин (Гуьсейновадин) хизанри истеклу, играми **ДУРИЯ РАГЪИМОВА**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз адан багърийриз, гъайиф ч1угунивди, башсагълугъвал гузва.

Сулейман-Стальский райондин руководстводи, райондин депутатрин Собраниди, вири жемятди Дагъустандин халкъдин артистка **ДУРИЯ Гуьлбубаевна РАГЪИМОВА**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз адан хизандиз ва мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

Гафунин ч1ехи устад **Абдулбари МАГЪМУДОВ**
кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз ичинви Исламудина, дериндай хажалат ч1угунивди, адан хизандиз, мукъва-къилийриз, хуьруьнвийриз башсагълугъвал гузва.

Казимов Казиман хизанди Мегъамед, Наврузбег Саидовриз ва вири мукъва-къилийриз играми вах **ГУЬРУЬЯТ**
рагъметдиз финихъ галаз алакъалу яз башсагълугъвал гузва.